

yasa

Sayı:09 Nisan 2006

04 mekan: Pierre Loti 06 portre: Nermin Bezmen 10 yaşam rehberi: parfüm 12 röportaj: Serdar Erener
16 röportaj: Gila Benmayor 18 tasarım: B&T Design 24 mimari: Han Tümertekin 28 yaşam rehberi: Mozart
30 sanat: camaltı resim sanatı 32 tekstil: Süleyman Orakçioğlu 36 koleksiyon: mendil 40 şarap kültürü: Alain
Würsching 42 röportaj: Sevin Okyay 46 yöre: Urla 50 röportaj: Celal Şengör 54 sanat: Mehmet Eyüboğlu
58 portre: Cemal Kutay 60 tarih: başörtüsü 62 yaşam rehberi: akupunktur 64 röportaj: Mike Norman
68 koleksiyon: Şakül 70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

İş hayatında kadını desteklemeliyiz

Çok yakın bir tarihte Dünya Kadınlar Günü'nü kutladık. Çalışma hayatında, kadın-erkek kıyaslamalarına itibar etmememe rağmen dünyada kadınların hak ettikleri pozisyonlara gelmelerine destek vermek ve ülkemiz kadınlarının sahip olduğu yaratıcı, girişimci özellikleri üretime kazandırmak adına bu yazımda bu konuyu biraz işlemek istiyorum. İstatistiklere bakarak çok parlak bir tabloyla karşılaşsak da toplumsal kalkınmayı sağlamak, AB uyum sürecimizde yapısal reformlarla ülkemizdeki genç nüfusun ve özellikle kadınlarımızın eğitim seviyesini yükseltmek bence yapılması gereken uzun vadeli yatırım.

Katılımcı toplumsal kalkınma için kadının üretim ve hizmet sektöründeki politika ve karar alma süreçlerine katılması gerektiğine yüreğime inanıyorum. Bugün AB'de de bu konu gündemde. Son olarak bu konularda çözüm üretmek amacıyla kurulacak bir ens-

cilik sevgilerden düşleri üretme, düşleri projelere dönüştürme, projeleri hayata taşıma becerisine sahip olmak demektir. Türkiye'de kadın girişimci oranımız bugün için tüm OECD ve Avrupa ülkeleri arasında en düşük ülke konumunda. Türkiye'de işgücüne katılan 2-3 milyon kadının sadece yüzde 0.7'si girişimci. Kadın girişimcilerin krediye ulaşmak, teşvikleri kullanmak gibi bazı önemli engelleri olduğunu hepimiz biliyoruz. Ülkemizdeki kadın potansiyelini doğru kullanmak hem ülke hem de istihdam yaratma açısından genç nüfus için çok önemli. Kadın girişimcileri hizmet sektörüne sokmak ve benzeri çözüm önerileri geliştirmek toplumsal bir görevdir.

Kadınların aslında problem çözme, ekip çalışması, proje geliştirme gibi önemli becerilerde erkeklerden farklı yol izlemeleri, kadının iş hayatında sunduğu bir farklılık ve üretkenliktir.

İlkbahar tabiattaki uyanışın ve değişimin en keyifli izlendiği ay. Değişim; tabiat anada olduğu gibi insanlarda, olaylara bakış açılarında ve iş tutuş biçimlerinde de kendini gösteriyor.

titü bu konuya verilen önemini açık bir göstergesidir. Amaç cinsiyetler arasında sadece eşitliği sağlamak değil, AB'nin daha rekabetçi konuma getirilmesidir. Kadınların işgücüne olarak ekonomiye katkıda bulunmalarının Avrupa'nın rekabet gücüne önemli katkıları olacağı düşüncesiyle bu proje başlatılmıştır. AB istihdam stratejisinde de "eşit fırsatlar" başlığı altında kadınların aktif çalışma hayatına alınması vurgulanan bir konudur. Esnek çalışma gibi bazı uygulamalar kadınların çalışma hayatına katılması açısından çözümler getirmiştir. Bu yıl Dünya Ekonomik Forumu Davos toplantılarında da kadın erkek eşitliği ve kadının iş dünyasındaki lider konumu üzerine yoğunlaşan başlıklar işlenen önemli konular arasındaydı.

Girişimci lider ve kurumlar bugün globalleşme sürecinde başarılı olacaklardır. Girişim-

Duyusal zeka, başarıya güdüsü, çalışkanlık ve disiplin ve hepsinden önemlisi aile ve iş arasında denge kurma becerisi aslında olmazsa olmaz özellikler. Kadınların "önsezi" yeteneği, verimlilik, yaratıcılık, üretkenlik anlamında üstünlük sağlayan özellikler karnimca...

Ülkemiz genç nüfusa sahip, potansiyeli yüksek bir ülke. Bu da tüm çocuklara ve gençlere adil, etkin ve uluslararası standartta yapılacak bir eğitim zorunluluğu getiriyor. Kadınlarımızın da girişimci, lider, öncü pozisyonlarda iş hayatında yer almaları ekonomi için büyük katkı sağlayacaktır.

Bahar ve tabiat anadaki zengin değişimin ülke ve genç nesil için de fırsatlarla dolu bir gelecek getirmesi temennilerimle sevgi ve saygılarımı sunarım.

Feyhan Kalpaklıoğlu
Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı

Kapak görseli: digitalvision / freshly grown

18
tasarım

yaşa

Yaşar Holding A.Ş. Adına Sahibi
Feyhan Kalpaklıoğlu

Genel Yayın Yönetmeni (Sorumlu)
Yaprak Özer

İçerik ve Tasarım
indeks:

indeks içerik-iletişim danışmanlık
Kore Şehitleri Cad. No:28 Atılım İş Merkezi
K:4 D:4 Zincirlikuyu-İstanbul
Tel: 0212 347 70 70 Faks: 0212 347 70 77
e-mail: indeks@indeksiletisim.com
web: www.indeksiletisim.com

Yazı İşleri

Yayın Direktörü: Fülay Yaşa

Editörler: Berrin Türkmen, Umut Bavlı,

Burcu Kaya

Haber Merkezi: Elif Erdem, Demet Şeker, Esra

Melek Yiğitsözlü, Damla Tomru, Mert Yıldız

Araştırma: Meltem Ersoy

Çeviri: Lucy Wood, Dara Çolakoğlu

Tasarım Yönetmeni

Gündüz Hakan Savaşer

Görsel Yönetmen

Esen Ataman Kürklü

Macintosh Uygulama

Serkan Bengin

Fotoğraf: Dianet

İdari İşler: Özge Yurtseven

Baskı

Stil Matbaacılık

İbrahimkaraoğlu Cad.

Yayınlar Sk. No: 5 Stil Binası

Seyrantepe/İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Yayın türü

Yerel-Süreli-3 Aylık

Dergi Yönetim Yeri

Yaşar Holding A.Ş. İstanbul Temsilciliği

Setüstü Kabataş No: 23 İstanbul

Telefon: 0212 251 46 40

Faks: 0212 244 42 00

e-posta: yasadergi@yasar.com.tr

Yaşar Dergisi'nde yayımlanan yazı ve fotoğrafların tüm hakları ile Yaşar logosu Yaşar Holding A.Ş.'ye aittir. Kaynak gösterilerek dahi olsa Yaşar Holding A.Ş.'nin yazılı izni olmadan kullanılamaz.

04

06

12

16

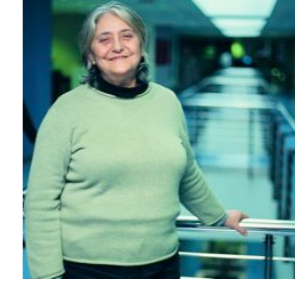
24

32

36

42

46

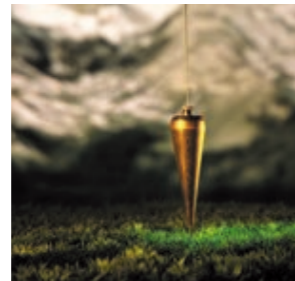
50

54

64

68

04 mekan: Pierre Loti 06 portre: Nermin Bezmen 10 yaşam rehberi: parfüm 12 röportaj: Serdar Erener
16 röportaj: Gila Benmayor 18 tasarım: B&T Design 24 mimari: Han Tümertekin 28 yaşam rehberi: Mozart 30 sanat: camaltı resim sanatı
32 tekstil: Süleyman Orakçoğlu 36 koleksiyon: mendil 40 şarap kültürü: Alain Würsching
42 röportaj: Sevin Okyay 46 yöre: Urla 50 röportaj: Celal Şengör 54 sanat: Mehmet Eyüboğlu 58 portre: Cemal Kutay
60 tarih: başörtüsü 62 yaşam rehberi: akupunktur 64 röportaj: Mike Norman 68 koleksiyon: Şakül
70 sinema 72 kitap 74 Yaşar kısımlar 76 english summaries

04 mekan: Pierre Loti

hazırlayan: demet şeker

Büyük aşkın tanığı Pierre Loti

05

Pierre Loti Kahvesi aşıkların buluşma yeri olarak bilinir. Şehrin karmaşasından bunalan ve huzur bulmak isteyenlerin de aklına gelen ilk mekanlardan biridir. Eyüp sirtlarındaki kahvenin yıllardır tercih edilmesinde, Haliç'in tepeden görülebildiği güzel bir İstanbul manzarasına sahip olmasının etkisi büyük.

Pierre Loti Kahvesi'nin geçmişi 19. yüzyıla dayanıyor. O zamanlarda adı, "Rabia Kadın Kahvesi"ymiş. Kahvenin isminin Vahidzade ailesinden olan ve 1762'de vefat eden Rabia Kadın'ın adını neden aldığı bilinmiyor. 1800'lü yıllarda Ragıp Ağa adında bir Bulgaristan göçmeni tarafından açıldığı ve o zamanki adının "Ragıp Ağa" olduğu da rivayetler arasında yer alıyor. Fransız yazar Pierre Loti'nin 1870'li yıllarda kahveye sık sık gelip gitmesiyle birlikte, kahve "Pierre Loti Kahvesi" olarak anılmaya başlanır. Bugün tipik bir Türk kahvesi olan mekanın bulunduğu bölge, Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi'nde, "İdris Köşkü Mesiresi" olarak geçer. Kahvenin bulunduğu Eyüp semti, İstanbul'un tarihi semtlerinden biri. Fatih Sultan Mehmet'in, Eyüp Sultan Türbesi'ni yaptırmasıyla birlikte semt gelişmeye başlamış. Aynı yıllarda bu yapılara medrese, aşhane, kütüphane, hamam ve diğer yapılar eklenmiş. Eyüp mezarlığı ve Eyüp Sultan Camisi, Eyüp'ün en çok bilinen ve ziyaret edilen tarihi yerleri arasında bulunuyor.

Fransız yazarla Aziyade'nin aşkı

Pierre Loti Kahvesi ve Eyüp'ün tarihini anlatıp, kahvenin ismini aldığı ünlü Fransız yazardan söz etmemek olmaz. Gerçek adı Julien Viaud olan yazar, 1850-1923 yılları arasında yaşar. Aynı zamanda bir deniz subayı olan Loti, 1867 yılındaki Okyanusya Seferi sırasında, Büyük Okyanus'ta yetişen bir çiçeğin adı olan Loti takma adını alır. Loti, mesleği sayesinde dünyanın pek çok ülkesini gezer ve edindiği bilgiyi yazdığı romanlara

tan sonra, Aziyade'yi bırakıp Fransa'ya dönmek zorunda kalır. Ülkesine döndükten sonra annesini mutlu etmek için zengin bir Fransız kadınla evlenir. Fransa'nın kuzeybatısındaki küçük bir kasaba olan Rochefort'da yaşayan Pierre Loti'nin evi ölümünden sonra müze haline getirildi. Turistlerin rehber eşliğinde gezdiği evin en büyük ve görkemli bölümü Türk camisi'nin bulunduğu bölüm. Caminin, mihrabı, türbeleri, tavandaki işlemeleleri, duvardaki Osmanlı seramikleri ve havuzuyla gerçek cami niteliğinde olduğu söyleniyor. Caminin içinde üzerinde Arapça yazılar olan ve Aziyade'nin İstanbul'daki mezarından getirilen yeşil bir mezar taşı da bulunuyor.

Teleferikle iki dakikada kahvedesiniz

Pierre Loti Tepesi büyük bir değişim geçirdi. İstanbul Büyükşehir Belediyesi 1997 yılında Tepe'deki yapıları istimlak ederek bölgeyi turizm kazandırmak amacıyla büyük bir proje başlattı. Buradaki evlerin yerine Osmanlı-Türk mimarisine uygun ahşap konaklar yapıldı. Turistik kompleksin yapımı 2000 yılında tamamlandı ve buradaki altı konak butik otel olarak hizmete açıldı. Pierre Loti'deki bir diğer yenilik de teleferik... Artık Eyüp'ten Pierre Loti Kahvesi'ne gitmek iki dakika sürüyor. Böylece yerli ve yabancı turistlerce ziyaret edilen kahvenin nostaljik havası yeniden canlanmış oldu. Pierre Loti'nin yeni yüzünü görmek için teleferik keyfi eşliğinde sıcak bir çay ya da kahve yudumlayarak Haliç'i seyretmeye ne dersiniz...

Pierre Loti Kahvesi, İstanbul'un vazgeçilmez mekanlarından biri olarak, iki yüzyılı aşkın süredir hizmet veriyor. Haliç manzarası eşliğinde içilen kahve ya da çayın keyfi bambaşka oluyor. Kısa bir süre önce hizmete giren teleferik hattı sayesinde ulaşım daha kolay sağlanıyor.

yanstır. Loti çok sevdiği erkek kardeşini ve çocukluk arkadaşını peş peşe kaybettikten sonra 15 yaşında ateist olur. Denizcilik öğreniminin ardından 1881'de yüzbaşı, 1906 yılında da albay rütbesini alır. Selanik'te karşılaştığı ve aşık olduğu Aziyade isimli Çerkez kölenin peşinden İstanbul'a gelir. Aziyade bir İstanbullu'nun kölesidir. İşte "İstanbul aşığı" olarak bilinen Pierre Loti'nin İstanbul serüveni bir aşkla başlar. Bu aşk yıllarca efsane gibi dilden dile aktarılır. İstanbul'a yerleşen yazar Türkçe öğrenir ve bir İstanbullu gibi yaşamaya başlar. Şehirden ve Osmanlı kültüründen çok etkilenen Loti, Eyüp sirtlarındaki tarihi kahveyi de o sıralarda keşfeder. Kahveye sık sık gelir, nargile içer ve insanlarla sohbet eder. O dönemde "Aziyade" ismini verdiği, hem aşık olduğu kadını hem de Osmanlı Dönemi İstanbul'unu anlattığı romanını yazar ve bu romanla birlikte geniş kitleler tarafından tanınır. Kahvenin ismi de "Pierre Loti" olarak anılmaya başlanır. Kahvenin bulunduğu tepeye de "Pierre Loti Tepesi" adı verilir.

Loti'nin evinde Türk camisi

73 yıllık ömrü boyunca 40 esere imza atan Fransız yazar, "Aziyade" isimli kitabında aşkını şöyle dile getirir: "Bir zaman gelecek ki bütün bu aşk rüyasından hiçbir şey kalmayacak. Bir zaman gelecek ki ikimiz de derin bir gecede kaybolacağız. Varlığımızdan hiçbir iz kalmayacak. Her şey, taşların üzerine kazılı isimlerimize kadar her şey silinecek." Loti, bir süre İstanbul'da kaldık-

“Aşka aşık biriyim”

Son kitabı Sır'la kitap satış listelerinde üst sıralarda yer alan Nermin Bezmen'in ilk kitabı 1991 yılında okuyucuyla buluştu. Bir şiir kitabı olan “Uyandıran Aşk”ı “Kurt Seyt ve Shura”, “Kurt Seyt ve Murka”, “Mengene Göçmenleri” ve diğerleri takip etti. Kitapların öncesindeyse sanayi alanında uzun bir iş yaşamı var. Ama Bezmen hep sanatla iç içe olmuş; resim, minyatür, özgün baskı, dekorasyon yapmış. 40 yaşından sonraysa kendi deyimiyle kalıcı olmak gibi bir egoist telaşla en verimli olduğuna inandığı alana konsantre olmuş: Yazı. Aslında Bezmen'i yazıya iten Boğaz'dan geçen bulutlar. Bir gün resim yaparken o bulutlar, Bezmen kendilerini tuvale yansıtmadan rüzgarla Karadeniz'e doğru sürüklenmiş. Bezmen'in gözyaşlarına mal olan bu deneyim, birkaç güzel mısranın da önünü açmış.

Sır'a gelince; romanın kahramanı Hüma 96 yaşında sonsuzluk uykusuna dalar; ardında aile bireylerinden, kendisiyle birlikte gömülmeden önce okumasını istedikleri bir defter bırakarak. Hikaye de burada başlıyor. Tarihi dokusu içinde romantizm ve cinsellikle beslenen; okuyucuyu şaşırtan bir hikaye bu. En azından şunu düşündürüyor: Bu kadar uç noktalarda olmasalar da kim bilir dedem, ninem gençliklerinde neler yaşamıştı?

Bezmen'le evinde röportaj yapmak üzere sözleştik. Ancak röportaj günü gelip çatığında aklıma çoktan düşmüş bir soruyu sormadan yapamazdım. Evinde kedi var mıydı acaba? Eğer varsa, yıllardır kedi fobisiyle yaşayan biri olarak hazırlıklı olmalıydım. Nitekim öğrendim ki evlerinde Japon cinsi Sensei adında bir kedileri var. Kediyi bir odaya kapatıp kapatamayacağını sordum. Bana, “Merak etmeyin sizin kedi fobiniz varsa onun da yabancı fobisi var, ayrıca kediyi kapatsam da aşağıda bir aslan yaşıyor” dedi ve kahkahalarla güldü.

Nermin Bezmen geniş okur kitlelerine hitap eden bir yazar. Güzel, zarif bir kadın. Yazıyor, resim yapıyor, ders veriyor ve eşini hiç ihmal etmiyor. Peki o hepsini bir arada nasıl yapıyor?

Ve o kahkahalar röportaj boyunca hiç kesilmedi. Hatta anlaşılmasın şekilde odasından fırlayıp bize doğru koşmakta olan kediyi görünce çığlık attığımda bile...

Yazıyla nasıl bir ilişkiniz var? Sizin için yazmak bir tutku mu?

Yazı benim için hayatı solumakla eşdeğer. Hem işim hem hobim hem de yaşam stilim. Hayatımı dolduruyor; üstelik hayatımı böylesine dolduran yazının okur beğenisi olarak geri dönüşü de var. Dolayısıyla yazı bana müthiş bir ego tatmini de yaşıyor.

Öncelikli amacınız okunmak mı anlatmak istediğinizi anlatmak mı?

Hiçbir romanıma, öyküme başlarken okunma kaygısı taşımadım. Kafamda oluşturduğum öykü, kurgu ya da gerçek olsun, kahramanlarımla örtüşüyorsa benim için tamam demektir. Konunun aktüel olarak cazip olup olmadığını, kahramanlarının herhangi bir ideolojiye hizmet edip etmediğini düşünmem. Bu şekilde yola çıktığım zaman da karşılığını hep pozitif olarak alıyorum. Öyküme ve kahramanlarıma o kadar inanmış oluyorum ki o inanmışlık yazıya da yansıyor.

Sizi kimler okuyor? Okuyucular sizi neden okumalı? İlk romanımdan itibaren geniş bir okuyucu kitlem var. Devamlı piyasada olan ve kendilerini sürükleyen ilk üç kitabım birer klasik gibi oldu. Sadık okur kitlemi de on-

lar yarattı. Bu kitle yeni okuyucuyu da getiriyor. Hiçbir kitabımda belli bir zümreye, cinsiyete, dinsel gruba hitap etmem. Yaşadığımız gibi yazmayı seviyorum. Hikayeyi sürüklemek adına seçilen roman kahramanlarının etrafında her gruptan figüranlar olur. Okurlar da bu çeşninin içinde kendilerini, tanıdıklarını ya da olmak istedikleri kişileri buluyor. Kitapların 15-95 yaş arası her kültür grubundan okura hitap ediyor. Kurgu olmasına karşın son romanımda belli bir dönemin renklerini birebir aktaran otantik isimler, olaylar var. Tarihi olgulara önem verdiğim için arka fonda destekleyici unsur olarak gerçek tarihi olayları yazdım. Kitaplarımı okuyanlar tarih, arkeoloji, psikolojiyle ilgili ince, keyifli ipuçlarıyla tanıştırıyor. Bir de insanları aşık olmaya provoke etmek gibi bir derdim var. Aşkı iyi yazdığımı inanıyorum çünkü aşka aşık biriyim. Aşkın hayata iyi bakmak, hayatı keyifli yaşamak açısından etkili olduğunu düşünüyorum. Okura aşık olmak, aşkına sahip çıkmak gibi duyguları aşılamaya çalışıyorum. Aşkta kastım yalnızca bir kadına, erkeğe duyulan aşk değil; hayatın kendisine duyulan aşk. Aşkla bağlıysanız hayata, diğer unsurlarına da o derece bağlılık hissedersiniz.

Sir bu yüzden mi çok satıyor?

Kitap 4 Ocak'ta çıktı. Uzun zamandır en çok satan kitap. Sanırım artık kendi ailemden birini anlatmanın rahatlığıyla cinsellik açısından dilimi daha cesur kullandım. Kitapta çok kısa zamanda büyük değişiklikler gösteren, tam alışmışken okuru şoka sokan bir kahramanım var. Yayıncımın da katkısıyla ciddi bir işbölümü yaptık. İyi bir tanıtım gerçekleştirildi. Kısa zamanda da büyük bir başarı elde ettik. Umarım böyle de devam eder.

Kurgu olmasının dışında önceki kitaplarınızdan farklı olarak Sır'da cinsellik çitısı yüksek. Bu noktaya bel-

Hüma adını nasıl koydunuz?

Uç noktalardaki seçimleri, eksantrik yaşamı nedeniyle adı üzerinde çok düşündüm. Hem Türk adı olsun hem Osmanlı ağdalılığı taşıyan hem de lirik bir anlamı olsun is-

li bir süreden sonra mı geliniyor? Bu, yazarlıkta ikinci döneminize mi işaret ediyor? Bu durumu ayrı bir dönem olarak görmüyorum. Bir sonraki kitabım tamamıyla farklı olabilir. Sır'daki durum kahramanımla ilgili. Bu elbise, oluşturduğum karaktere uyuyor. Bu kahramanı kafamda canlandırdığım zaman, hayatta yapacağı seçimleri, karşısına çıkan kader denen bilinmeze karşı nasıl bir tavır alacağını da oluşturmak zorundaydım. Anlatmak istediğim karakter sayfalar içinde kendini taşıdı, kendi seçimlerini yaptı ve ben onları geri çekmedim. Vermek istediğim mesajın kadın kahramanı kendine yakışanı yaptı. Ve böyle bir dili de beraberinde yarattı.

İlk kurgu romanınız. Kurgu yazmak daha mı kolay?

Çok daha kolay. İnsanın kendisine ait olanı anlatması daha zor. Size ait başkalarını anlattığınızda onlardan sorumlu oluyorsunuz. Çıkıp sizi düzeltme şansı olmayan, ölmüş birilerini anlatırken daha da büyük sorumluluk hissediyorsunuz. Diğer kitaplarımda da her ne kadar aşkı anlattıysam, kahramanlarımı sevişirdiysem de sanki dedem, anneannem hala benimleymiş gibi, onların yüzüne rahat bakabilecek şekilde yazdım. Bu durumun getirdiği bir çekimsellik vardı. Bu kitaptaki ise kimlerin hesap soracağı bir kahraman değil, tamamen kurgu. Biraz daha cesur yazayım, biraz geri çekeyim diye düşünmedim. Hüma kendini yazdı. İlk defa ben kahramanı seçmedim, o beni seçti.

tedim. Çevremdeki kadınların kendilerini özdeşleştireceği bir ad olmasın, kimse kendini okur gibi okusun istemedim. Herkes için bir masal kahramanı olmalıydı. Ve cennet kuşu anlamına gelen Hüma'da karar kıldım. Bir diğer kadın kahramanı Aurora. Onun adını da aynı şekilde düşünerek seçtim. Masalvari kadınların malsalı adları...

Sır'daki erotik bölümlerle ilgili eleştiriler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Cinsellik hayatın ana öğelerinden biri ve hayatı birebir etkiliyor. Anlatımında pornografiyle erotizm arasında bıçak sırtı bir çizgi var. Cinselliği anlatırken de hayatın bütün unsurlarında olduğu gibi geniş bir açıdan romantizm, lirizm arayan biriyim. Sır'daki kahramanımın seçimleri cesur. Yoksa dil itibarıyla basitliği çağırıştıracak bir kelime kullanmadım. Aksine uç noktada cinselliğin bile çok romantik, şiirsel, duygusal yaşanabileceğini ifade etmek istedim. Bu kitap kurgu, ama belki de Hüma bildiğim birkaç kadından oluşuyordur. Hüma'nın erkekleri de öyle olabilir. Bunlar sir tabii. Aslında bu kurgu romanın içindeki olaylar yaşanmamış değil ama ben bu yaşanmış olayları hayal gücümün getirdiği romantizmle süsleyerek aktarmaya çalıştım. Okumaktan rahatsız olan varsa mutlaka cinselliği yaşayışında sıkıntılar vardır ve onlara da hak veririm. Cinsellikle ilgili sorunlarını çözememiş kişilerin kahramanımın yaşayışına olgunluk göstermesi zor olur.

madan kendilerini ifade etmelerinden yanayım. Herhangi bir sanat eserinin beğenilmesi, sınırlandırılması kişisel bir durum.

Ödül almayı beklediğiniz bir kitabınız var mı? Sır ödül alır mı?

Yaptığım hiçbir işte ödül düşüncesiyle yola çıkmadım. Sır için söylemiyorum, ama diğer kitapların arasında, Nermin Bezmen değil de başka bir yazarın ya da bilinmeyen birinin ismiyle çıkmış olsalardı, mutlaka ödül alırlardı diye düşündüklerim var.

Romanlardan para kazanabildiniz mi?

Türkiye şartlarında ilk kitabım çıktığından beri olabildiğince geniş bir okur kitesine ulaştım. Ama yine de yazıyla geçinmem çok zor olurdu. Yazmadan önce uzun bir süre araştırma yaptığım için çok yere gitmek, çok insana ulaşmak durumunda kalıyorum. Bunlar da bedava değil. Sır dışındaki kitaplarımı maddi yatırım gerektiren araştırmalardan sonra yazdım.

Eşinizin ailesi çok geniş. Profesyonel sanat hayatına geçişinizi nasıl karşıladılar?

Profesyonelce yaptığım hiçbir işte ne Pamir’in ailesine ne de kendi aileme sormak ihtiyacı hissetmedim. Kendimle ilgili kalıcı olmak gibi egoist bir telaşım var. Yoga, resim, minyatür, dekorasyon da dahil olmak üzere bu tatmini yaşayabileceğimi tahmin ettiğim birçok projede kendimi paraladım. Bu arada eğitimlerini de aldım. Kararlarımı verdim, eşimden ve çocuklarımdan destek gördüm. Bunun dışında kimsenin ne düşündüğünü de merak etmedim. Diğer taraftan Bezmen ailesini, soyadını ailenin kendi birçok ferdinden daha iyi taşıyanlardan oldum. Yalnızca kibar bir sosyete hanımı olmadım. Değişik alanlarda, özellikle sanat dünyasında kendime saygın bir yer edinerek Bezmen adını yücelttim.

08 portre: Nermin Bezmen

Sır’daki gibi ebeveyn ve çocuk ilişkisi sırlarla mı örülüdür?

Romanının cinselliğin dışında mesajları da var. Ailelerde yaşlı insanların köşede kaldığını, kendilerine ait küçük hayatlar yaşadığını görüyorum. Bu romanla biraz da nenelerinizin, dedelerinizin hayatlarını merak edin diyorum. Kim bilir ne heyecanları, ne aşkları vardır ve paylaşmak istiyorlardır diye düşünüyorum. Yaşlılara daha farklı gözlerle bakılmasına dair ipucu veriyorum. Kendi aile büyüklerim de dahil olmak üzere pek çok yaşlı insanla röportaj yaptım. İnsanlar yaşlandıkça ve ölüm telaşıyla yaşamaya başladıkça üstünü örttükleri, unutmak istedikleri şeyleri bile anlatmak ihtiyacında oluyor. Ben de bir zamanlar gençtim demek istiyorlar. Anneannemi iki yıl konuşturduğum zaman hayatında kimseye anlatmadığı şeyleri bana anlattı. Yaşlıları yaşlılık kılıfından çıkarıp yaşadıklarını öğrenmek gerekir. Gençlerde yaşlı insanların hayatlarıyla ilgili merak uyandırmak istedim.

Çocuklarınızla ilişkileriniz nasıl? Onların kendi ayakları üzerinde durduklarına kanaat getirebiliyor musunuz?

Çocuklarımla ilişkilerim arkadaşça, candan ve sıcak. Kızım ve oğlum belli bir yaşa gelmiş, kendi düzenlerini kurmuş insanlar. Biz onlara tahsil verdik, değer yargılarını kazandırdık. Bundan sonrası onların kendi mücadelelerine kalmış. Şimdilik iyi gidiyorlar.

Önceki kitaplarınızda sizin için bildik yaşamları anlatıyordunuz. Ne kadar kolay konular yazıyor diye eleştiri aldınız mı?

Bana gelen bir eleştiri olmadı. Tam aksine Kurt Seyt ve Shura, Kurt Seyt ve Murka ve Mengene Göçmenleri arka arkaya çıktığı zaman aile öyküleri silsile halinde yazılmaya başladı. Sanırım bu türde yazmak isteyenlere cesaret verdim. Ben bugün yaşanan, çok bildiğim şey-

maya çalışıyordum. Son kitabımda yayıncımla da el sıkıştıktan sonra yazmaya başladım. Öykümü düşündüğümün üçüncü günüydü. Üç ay bilgisayarımın başından, bir öğün yemek saati dışında, hiçbir yere ayrılmayıp, hiç kimseyi görmeden, maksimum üç saat uyuyarak yazdım. Ve o kadar güzel bir tempoda çalıştım, o kadar mutlu oldum ki, kahramanımla aynı seyahati yaptım ve indim gemiden geldim. Çok yorucu oldu. Ama neticeden çok memnun oldum.

Yazmak için ayrı bir atmosfere ihtiyaç duyuyor musunuz?

Masam pencerenin önünde. Yazarken tabiatı algılamam lazım. Kar yağınca başka türlü yazıyorum, yağmur yağınca başka. Klasik müzik dinliyorum. Bir de anlattığım devirle ya da kahramanımla ilgili herhangi bir objenin, bir fotoğrafın gözümün önünde olması çok önemli. Kahramanımla birebir ilişki kurmamı sağlıyor. Bir kumaş parçası, bir heykel, o tarihin içine beni çekecek bir şeyler olması gerekiyor. Yazmaya başladıktan bir iki gün sonra kahramanlarım vücut buluyor ve odanın içinde bir yerlerde oturuyor, konuşuyor hale geliyorlar. Mümkün olsa da seslerini de verebilsem.

Bir hikayenin bittiğine nasıl karar veriyorsunuz?

Kendi söyler. Hatta burada tamam diyor. Nokta... Ben bir karara varmıyorum.

Bir yazarın karakterleriyle bütünleşmesi gerektiğini söylüyorsunuz. Bu çok yorucu bir süreç değil mi? O ruh halinden nasıl çıkıyorsunuz?

Yazdığım süreçte kahramanlarımdan kopmak istemiyorum. Her ayrılık o yolculuğa sekte vuruyor. Tekrar aynı havaya girmek saatlerimi almıyor, ama beni zorluyor. Oraya bir kere oturmuşken kahramanlarım birbirini tanımasa da benim tanıdıklarım oluyorlar. Ruhsal

“İnsanları aşık olmaya provoke etmek gibi bir derdim var. Aşkı iyi yazdığuma inanıyorum çünkü aşka aşık biriyim. Aşkın hayata iyi bakmak, hayatı keyifli yaşamak açısından etkili olduğunu düşünüyorum. Okura aşık olmak, aşkına sahip çıkmak gibi duyguları aşılmaya çalışıyorum.”

Yazdığınız kitaplar hakkında merak ettiğiniz sorulara Nermin Bezmen’in yanıtlarını okuyun.

leri anlatmıyorum. Bu kitapları yazmadan önce uzun bir araştırma dönemim oldu. İlk üç kitap toplam sekiz yılda ortaya çıktı. İlk dört yıl yalnızca araştırmayla geçti. Detaycı ve izlenimci olduğum için okurun o devri anlaması, hissetmesi, benimle aynı fotoğrafı görebilmesi gibi bir telaşım vardı.

İlhâm nasıl geliyor? Nasıl bir sistemde çalışıyorsunuz?

Kitabım kendi sistemini kendi yaratır. Kahramanlarım beni çağırır. Bugün ne yazayım diye hiç düşünmem. Bir şey okurken hep öykü kurgularım. Bir dosyam var, içinde kaç öykü olduğunu bilmiyorum. En iyi bildiğim konu dahi olsa yazmak için mutlaka bir ön çalışma yaparım. Bale, arkeoloji, tarih, müzik okur, ansiklopedik bilgi karıştırırım. Dünya arşivlerine girerim. Tercüme edilmesi gereken evrakları tercüme eder, sahaflara giderim, antikacıları dolaşırım, yakınlarım ellerine geçen dokümanları getirir. Yazmaya oturduğum an yazacaklarımı kulağıma fısıldanıyor rahatlığıyla yazarım.

Yazarken kendinizi gündelik telaşlardan uzak mı tutarsınız?

Önceki kitaplarımda yazıyla hayattaki her şeyi bir arada götürmeye çalışıyordum. Ve daha uzun sürelerde yazıyor, çok daha sancılı bir dönem geçiriyordum. Yazdığımдан kopmak istemiyor, kahramanlarımla yaşamak isterken diğer yandan evin dışında bir tempoyu kovala-

yolculuklarla her birinin ardındaki hikayeyi devam ettiriyorum. En büyük problemi gerçek öykülerde yaşıyorum. Genellikle tarihin içinden kahramanlar seçtiğim için en baştan dünyaya getiriyorum, büyütüyorum, aşık ediyorum, karakter kazandırıyor, seçimler yaptırıyorum, kavgalar ettiriyorum. Kitabı bitirmem gereken yerde kahramanlarımı sayfalardan çıkarmak zorunda kalıyorum. En büyük zorluğu da orada yaşıyorum. Çünkü benim için onlar dünyadan ayrılmış insanlar değil, hala canlılar ve ben onları ikinci kez öldürüyorum. Her kitap bitiminde çok uzun bir yolculuktan geri dönmüş gibi perişan halde oluyorum.

İlk kitabınız 1991 yılında çıktı. Ama onun öncesinde de bir çalışma hayatınız vardı. Nasıl bir geçiş oldu bu?

Bizde tatlı bir geçiş oldu. 1980’e kadar aktif iş hayatındaydım, eşim Pamir Bezmen’in asistanlığını yapıyordum. Programlı bir hayat stilim vardı. Tek bir saniyeyi boşa harcamadan her işi muntazam yapıyordum. 1980 yılında karı kocam aktif iş hayatından ayrılınca o boşluğu derhal hobilerim olan resim ve yazıyla doldurdum. Resmi daha önce profesyonelliğe çevirdim. Yazı beş yıl arkadan geldi. Fakat bir gün boğazdan geçen bulutları tuvalime aktarmak isterken bulutlar rüzgarla öyle bir sürüklendi ki, ben kanvasımı, renkleri hazırlayana kadar yok oldular. Ben de oturup acizime ağladım. Aslında insanın, hayatın tutulamaz olmasına dair aczi bende hep

hüzün yaratır. O bulutlar bana bunu adeta haykırdı. Zihnimde anında birkaç güzel mısra oluştu. Dedim ki Nermin sen aslında kelimelerle renklerle olduğundan daha barsıksın. O gün yazıya ağırlık vermeye başladım. Hemen şiir kitabım çıktı. Anneannemin anılarını not almaya zaten başlamıştım. O hırsla ve hızla da anıları derlerken kendiliğinden roman dili kullanmaya başladığımı gördüm. Yazı dünyasına girişim böyle oldu. Yani Karadeniz’e giden bulutlar bende dönüm noktası yarattı.

İfade ve anlaşılrlık açısından yazıyı resme tercih mi ediyorsunuz?

Resim yine yapıyorum. Ders verdiğim bir atölyem var. Fakat yazıyı kendimi ifade etmek adına daha verimli buldum. Resimde istediğim yere gelsem, örneğin bir Klimt olsam, belki yazıyı denemezdim. Sanatın tüm dalları birbirine geçiş yapmaya izin veriyor. Bir de yaşın getirdiği seçim faktörü var. 40 yaşına kadar çok şeyi deneyip her şeyde muvaffak olmak gibi bir telaşım vardı; resim, minyatür, şiir, meditasyon... 40’ımdan sonra en iyi yaptığım ve kalıcılığımıza garanti olabilecek alanı seçip ona konsantre olmayı tercih ettim.

Yoğun bir çalışma içindesiniz? Ev hayatınız bundan nasıl etkileniyor?

Tüm hayatım bu evin içinde. Atölyem, yazı tezgahım, resim çalışmalarım burada, yogayı burada yapıyorum.

Hangi yazarları okuyorsunuz?

Kitaplarımın bitiminden sonra kendime bıraktığım o kıssacık kafamı boşatma döneminde aklıktan çıkarcasına okuyorum ama yetemiyorum, yetişemiyorum. Her devirde keyifle okuduğum, yazarlık hayatına geçişte bana büyük motivasyon sağlayan Attıla İlhan’ın bütün kitaplarını içine girerek okurum. Hep öğrenerek okuduğum Alev Alatlı; okurken hayal gücüme satranç oynattığım Nazlı Eray; kadınları çok iyi anlatan Murathan Mungan, Ahmet Altan; Ayşe Kulin, Çetin Altan var. Amerika’nın bestseller’larını da okurum. Bunun dışında çok klasik-çiyim. Hala Çehov’un Bahçeleri’nde takılı vaziyetteyim. Gogol, Dostoyevski, Stendhal favorilerim. Klasikler her yaş döneminde tekrar tekrar okunmalı; insana yepyeni bir vizyon sağlıyor. Bir de başucu kitabım var; Marcus Aurelius’un Meditasyonları. Mesnevi büyük keyifle dört beş defa okuduğum bir kitap. Agatha Christie de sır kovalayan yönümü dolduruyor.

Hala meditasyon yapıyor musunuz?

Eskiden meditasyon benim için zaman harcaayıp ulaşılması gereken bir rahatlama evresiydi. Ama artık özel bir meditasyon saatine ihtiyaç duymuyorum. Yazarken, resim yaparken meditasyon noktasına ulaşıyorum; meditasyonun beni taşıdığı yer yazdığımıla birleşiyor hem yazmama yarıyor hem de meditasyonumu gerçekleştirmiş oluyorum. Tüm hayatımı bana en iyi gelenler etrafında bir spiral halinde toparlayarak yaşamayı öğrendim.

Koku

Parfüm pek çok insan için hayatın vazgeçilmez bir parçası. Gündelik hayatlarımızda ve edebiyattan sinemaya, sanatta önemli bir yere sahip olan parfüm çiçek tarlalarından raflara gelebilmek için uzun bir yol kat ediyor.

Parfümün hayatımızda vazgeçilmez bir yeri var. Araştırmalar en dayanıklı hafızanın koku hafızası olduğunu gösteriyor. Bazen duyduğumuz bir kokuyla bir anda çocukluğumuza dönüyor, bazen de tanıdık bir parfüm sayesinde yıllardır aklımıza gelmeyen anları tekrar yaşayabiliyoruz. Parfüm, yalnızca hayatlarımızda değil, sanatta da önemli bir yere sahip. Patrick Süskind'in "Koku" isimli romanında kendine has bir kokusu olmadığı için büyük bir açlıkla doğadaki kokuların peşine düşen genç bir adam işleniyordu. Tom Robbins'in "Parfümün Dansı" isimli romanında parfüm yüzyıllarca birbirinden ayrı kalan iki ölümsüz aşğın birbirlerine kavuşabilmesini sağlayacak tek şeydi. Al Pacino'nun oynadığı 1992 tarihli "Kadın Kokusu" filminde, görme yetisini kaybetmiş emekli bir askerın hayatı koku yoluyla algılaması çarpıcı bir şekilde anlatılıyordu. Gündelik hayatlarımızda ve sanatta bu kadar büyük bir yeri olan ve çoğumuzun çantasından eksik etmediği parfüm, doğadan tenimize gelene kadar uzun ve zahmetli bir yol izliyor.

Doğadaki kokuların özünü çıkarıp şişelere koyma çabası 5 bin yıl önceye uzanıyor. Parfüm kelimesi Latince'deki "tümüyle uçucu" anlamına gelen "per fumum" kelimelerinden türemiş. Eskiden yalnızca tanrılara ait olan güzel kokular, tapınaklarda kullanılır ve tanrılara sunulmuş. Eski Mısır'da parfüm sunaklarda, kuğu ya

da hap biçimine sokulmuş baharatlar ve aromalar halinde güneş tanrısı Ra'ya verilmiş. Dini ayınların vazgeçilmez kokuları daha sonra kadınlar tarafından benimsenmiş. Antik Yunan'da kadınlar, erkekleri cezbe edebilmek için bu kokulardan yararlanmış. Güzel kokmak isteği yalnızca kadınlarla sınırlı kalmamış. Büyük İskender, Sezar, Hannibal, Cengiz Han gibi ünlü komutanlar, ele geçirdikleri kentın caddelerinden geçmeden önce parfüm sürerlermiş. Napolyon'un da kokulara büyük ilgisi olduğu biliniyor.

Parfümün tarihçesi

Eski çağlardaki parfümlerin yaratılmaları için hoş kokulu bitkiler toplanır, sıkılır, elde edilen su toprak kaplar içinde saklanmış. Bugün parfüm deyince akla ilk gelen Fransızlar olsa da Araplar da parfüm tarihinde önemli yer tutuyor. Arapların bakır imbiklerle damıtma metodunu bulmaları ve 10. yüzyılda İbn-i Sina'nın çiçeklerden kokulu yağlar damıtmasıyla bu yolda büyük adımlar atıldığı kabul ediliyor.

Bugünkü anlamıyla yapılan ilk parfüm, 1370 yılında kokulu yağların ve alkolün harmanlanmasıyla elde edilmiş. Bileşiminde alkol, biberiye ve gülsuyu bulunan "Macar Suyu" adındaki bu hoş koku, yaşlanmakta olan Macaristan Kraliçesi Elisabeth von Ungarn'ın güzelliğini ko-

ruyabilmesi için üretilmiş. Ancak modern parfüm tarihi Fransa'da Grasse'de başlıyor. 15. Louis'nin sarayı "la cour parfumée" (koku sarayı) olarak anılıyor. 16. yüzyılda, Paris'in kanalizasyonları şehre döküldüğü için fosseptik kokularına çare olarak çok keskin parfümler kullanılmaya başlanmış. Daha sonraki yıllarda temizlik koşullarının iyileşmesiyle birlikte ağır kokular yerini hafif çiçek kokularına bırakmış.

Parfüm üretiminde devrim 1868 yılında kısmen sentetik bazda üretilmiş ilk parfümler ortaya çıkınca yaşandı. Kimya alanındaki ilerlemeler, pahalı doğal hammaddelerin yerine sentetik maddelerin konulmasını getirdi de ha olanaklı kıldı. 1888 yılında sentetik misk biliniyordu, Berlin'de Ferdinand Tiemann tarafından vanilya ve menekşenin sentetdiği üretildi. Daha sonraları gül, nergis, sümbül laboratuvarından çıktılar.

Osmanlı döneminde parfüm

Türk koku tarihinde gülsuyu ve gülyağının kullanımı yaygındı. Gülsuyunu serpmek için şişkin gövdeli, ince uzun boyunlu cam, gümüş, tombak ya da porselen gülabdanlar kullanılıyordu. Bugün cami önlerinde rastladığımız seyyar esans satıcıları da Osmanlı İmparatorluğu döneminde revaçtaydı. Osmanlı'da en fazla lavanta, misk, gülyağı, itir, amber ve menekşe kokuları rağbet

Hazırlayan: Burcu Kaya Kaynaklar: www.ntvmsnbc.com www.madehow.com www.turkworld.ch

görüyordu. 1902'de tam bir ithal kokular furyası başladı. Kolonyalar ve parfümler Avrupa'dan geliyordu. Bu dönemlerde, Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk itriyatçısı olan Ahmet Faruki, Türk koku tarihinde özel bir yer edindi. Hasan Etem, Pertev, Hüsnü Şevki, Şükufe, Neçip Bey de dönemin önde gelen itriyatçılarındandı.

Önceleri Osmanlı topraklarında yaşayan gayrimüslim grupların kullandığı alkollü kokular, sonraları zengin Müslüman aileler tarafından da talep edilmeye başlandı. Bu dönemde Türk itriyatçılar çok hoş kokular ürettiği halde, zamanla uluslararası markaların güçlü imajları ve yabancı parfümlerin kolayca ithal edilebilmeleri yerli parfümcülüğün gelişimini önledi.

Parfüm nasıl yapılır

Üretim süreci başlamadan önce parfüm yapımı için gereken maddeler üretim merkezine getiriliyor. Bitkisel malzemeler dünyanın dört bir yanından, bitkinin kokusunun korunması için elle toplanıyor. Hayvansal malze-

me Parfüm yağları elde edildikten sonra, uzmanlaşmış bir "burun" tarafından hazırlanan bir formüle göre karıştırılıyor. Doğru kokunun oluşması için 800 farklı bileşen kullanılması ve birkaç yıl beklenmesi gerekebiliyor. Koku oluştuktan sonra alkolle karıştırılıyor. Bir kokunun içindeki alkol oranı duruma göre değişebiliyor.

Parfüm, yüzde 78 ile yüzde 95 oranında etil alkolden ve temel yağlardan yapılıyor. En pahalı parfümlerde aromatik yağ oranı yaklaşık yüzde 22 oluyor. Eau de parfum, yüzde 15 ile yüzde 22 oranında aromatik yağ içeriyor. Eau de toilette'te ise bu oran yüzde 8 ile yüzde 15 arasında değişiyor. Eau de cologne yalnızca yüzde 4 oranında aromatik yağ içeriyor.

Kaliteli parfümler alkolle karıştırıldıktan sonra birkaç ay hatta birkaç yıl bekletiliyor. Daha sonra karışım bir "burun" tarafından test edilerek kalitesi onaylanıyor. Parfüm genelde üç notadan oluşuyor. Parfümün tepe (üst) notası en uçucu esanslardan oluşuyor. Parfüm sürül-

Parfüm kelimesi, Latince'deki, "tümüyle uçucu" anlamına gelen "per fumum" kelimelerinden türemiş. Eskiden yalnızca tanrılara ait olan güzel kokular, tapınaklarda kullanılır ve tanrılara sunulmuş.

meler hayvan yağından çıkarılıyor. Sentetik parfümlerde kullanılan aromatik kimyasallar da, laboratuvarlarda parfüm uzmanı kimyagerler tarafından geliştiriliyor.

Parfümün hammaddesi olan esans yağlarının elde edilmesi için kullanılan altı yöntem bulunuyor. Su buharı destilasyonu, gül gibi ısıya dayanıklı ve verimi çok düşük olmayan bitkilerde kullanılıyor. Solvent ekstraksiyonu daha ucuz bir sistem. Bitki yaprak, gövde ve köklerinin, meyvelerinin ve yosunlarının, benzen, benzen+aseton, benzen+petrol eteri, benzen+alkol karışımı gibi solventlerle, sıvı butan ve sıvı karbondioksit gazıyla yapılıyor. Elde edilen maddeye "conkret" deniyor. Enfleurage bir soğuk işlem. Isıya dayanıksız ve verimi düşük olan bitkilerde uygulanıyor. Saf ve kokusuz katı yağlar çiçek petalleriyle cam levha üzerinde karıştırılıyor ve 24 saat bekletiliyor. Esansı emen yağ, alkolle ekstrakte ediliyor. Pahalı bir yöntem olan Enfleurage, Fransa'nın Grasse Bölgesi'nde uygulanıyordu. Maserasyon ise sıcak bir işlem. Çiçek petalleri 40-60°C deki yağ karışımında 1-2 saat süreyle tutulup, yağ bir solvent ile ekstrakte ediliyor. Toplanmalarından sonra çok kısa sürede bozulan çiçeklerde uygulanıyor. Pres, turuncuğil meyvelerinin kabuklarına uygulanıyor. Meyve suyu fabrikalarında, arta kalan kabuklarda kullanılıyor. Ultrasonik dalga ise en teknolojik yöntem. Ultrasonik dalgalarla esans içeren keseciklerin dış zarlarını yırtıp, delerek esansı dışarı alma şeklinde çalışıyor.

dükten sonra ilk 10 dakika bu notanın kokusu alınıyor. Tepe notalar için daha çok keskin ve limoni esanslar tercih ediliyor. Diğer notalara kalp (orta) nota ve dip (alt) nota olarak adlandırılıyor. Kalp nota, parfümün temasını belirliyor ve çoğunlukla gül ve yasemin gibi aromatik çiçek esansları içeriyor. Dip nota, parfüme kişiliğini veriyor. Bir parfümün kalıcılığını ve başansını dip notalarda kullanılan esanslar belirliyor. Bunlar ağaç, baharat, meyve ve vanilya esansları olabiliyor.

Koku nasıl test edilir

Parfümleri denerken de dikkat edilmesi gereken bazı püf noktaları var:

- Duş yapın,
- İyi bir modda olun,
- Parfüm veya kokulu bir şey kullanmayın,
- Tarzınızı belirleyin,
- En fazla 3 koku deneyin (burnunuz 3'den fazlasını ayıramaz)
- Mutlaka cildinizde deneyin,
- Denediğiniz kokuyu belirli aralıklarla koklayarak cildinizde en hoş kalanı seçin.

Yalnızca teninize uygun kokuyu seçmeniz yeterli değil. Parfüm kullanılırken dikkat etmeniz gereken bazı püf noktaları var;

- Parfümü vücudunuzun nabız noktalarına sürmeli-

siniz, örneğin; dirseklerin iç bölümü, boyununuzun arkası, bilekler, dizlerinizin arka kısımları.

- Parfüm sürdüğünüzde bileklerinizi birbirine sürtmeyin.
- Odanın içine biraz parfüm sıkıp yürüebilirsiniz, koku daha homojen bir şekilde üzerinize siner.
- Bir parfümün diğer ürünlerini de kullanın. Bu şekilde üzerinizde daha kalıcı bir koku kalır ve kendinizi daha iyi hissedersiniz.
- Parfümünüzü çok sıcak bir yerde tutmayın ve doğrudan güneş ışığına maruz bırakmayın.
- Astım hastaları ve kimyasal maddelere aşırı duyarlılığı olan insanlarda parfümler baş ağrısı, mide bulantısı, kaşıntı gibi zararlı etkiler yapabiliyor.
- Duş almadan kullanılan parfüm hiç istemediğiniz sonuçlar doğurabiliyor; örneğin spor yaptıktan sonra ter kokusunu gizlemek için parfüm kullandığınızda...
- Vücut kimyasıyla parfümün uyumu çok önemli. Aynı parfüm farklı insanlarda farklı durabiliyor. Parfüm satın almadan önce deneme boyunu edinip ve bir süre deneyin.
- Farklı kokuları bir arada kullanmayın.
- Parfümü banyodan hemen sonra kullanın. Bu şekilde parfüm cildinize daha hızlı nüfuz eder.
- Gündüzleri hafif, çiçek, meyve kokularını; akşamları daha iddialı ve çarpıcı kokuları kullanın.

12 röportaj: Serdar Erener

röportaj: esra melek yiğitsözlü

Reklam birbirine benzeyen iki ürün, marka ya da hizmet arasında birinin diğerinden daha fazla para vermeye değer olduğunu düşündürtme ve hissettirme sanatı. Reklamcılar bir sanatçı gibi yaratıcılıklarını konuşturan fikir işçileri. Hepsi birbiriyile yarışıyor, insanların ilgisini çekmeye ve reklamını yaptığı markaya katma değer sağlamaya çalışıyor. Türkiye’de ses getiren ve unutulmayan birçok reklama imza atan Serdar Erener, çıkıntılı ve ses getiren fikirler üreten biri olarak tanındığını ve sözünün fazla dinlendiğini söylüyor.

Türkiye’de günde ortalama 3 saat 58 dakika televizyon seyrediliyor. Bunu fırsat bilen firmalar, ard arda reklamlarını yayınlıyor. Bazen film aralarında verilen reklamlar neredeyse filmin süresi kadar oluyor. Bunun nedenini Türkiye’de herkesin televizyon seyretmesine bağlayan Erener, insanların reklam seyretmeye bayıldığını söylüyor. Türkiye’nin henüz reklamdan sıkılma noktasına gelmemiş nadir reklam cennetlerinden biri olduğunu belirtiyor. Reklama meraklı bir kültürümüz olduğuna değinen Erener, “Türkiye’deki reklamcılar şanslı. Reklamı sihirli değnek gibi gören, reklamdan mucize bekleyen, reklamcısına ciddi kaynak ayıran çok sayıda firma var” diyor.

Reklamcı olmaya nasıl ve neden karar verdiniz?

Para kazanmam gerektiği için tam gün iş arıyordum. Bir arkadaşımın tavsiyesiyle 1985’te reklamcılığa başladım ve ilk ay kendimden geçtim. Çünkü bu işin içinde yazı, görüntü, resim, müzik ve yaşanan hayatı anlama çabası var. Reklamı bir oyuncak kutusu olarak düşünürsek, kutunun içinde bu malzemeler bulunuyor. Bunları bir araya getiren reklam bana göre dünyanın en eğlenceli işi. Sanırım başka bir iş yapamazdım. Bu işi yaparken çekeceğimiz bir reklam filminin kare kare re-

Reklamcılığın dahisi, ilginç fikirlerin yaratıcısı olarak anılıyorsunuz. Bunu neye borçlusunuz?

Böyle anılmaktan pek hoşlandığım söylenemez. Bunu sahte bir alçakgönüllülikle söylemiyorum. Böyle anılmaktan rahatsız oluyorum. İnsanların aşırı iltifat cümleleri kullanmaları hoş bir şey, ama bana bir şey vermiyor. Kendimi her işten önce sanki daha önce hiçbir şey yapmamış gibi hissediyorum. İçimde büyük bir şey yapacağım hissi var, ama o neyse hala onu yapamadım. Bu işi severek yapıyorum ve çok çalışıyorum. Reklamcılığı müşteriye rağmen, müşteri için, müşteriyle yapılan bir iş olarak görüyorum. Bu nedenle reklamcılık zor bir iş. Çünkü müşterinin genelde hazmedemediği fikirlerle ortaya çıktığınız için size bir fark atfediliyor. İstedığınız fikri ortaya çıkarın yine de işin son onayını müşteri veriyor. Hiçbir işte müşterinin parmağının olmaması mümkün değil. Genellikle müşteriye rağmen yapılan işler müşteri için en iyileri oluyor. Bu da tuhaf bir çelişki.

Müşteri talebiyle reklamcının sunduğu arasında nasıl bir fark oluyor, çekişmeler nerelerde yaşanıyor?

Bir firma tüketim mamulleri konusunda uzmanlaşmış bir üretim işinde değilse, yeni bir ürün çıkarmıyorsa, çokuluslu bir firmadaki kültür buraya taşınmamışsa reklamı rakibi yaptığı için yapıyor. Bunu son yıllarda hem Türkiye’de hem dünyada daha net gördüm. Reklamın bir kaldıraç olacağına içten içe pek inanmıyorlar. Bu nedenle de reklam sıfır toplamı bir oyun. Rakibiniz siz bağırıyorsunuz diye bağırıyor, siz de o bağırıyor diye bağırıyorsunuz. Bu iki bağırın aslında kendi konuşma ve bağirtlarının insanları diğer firmanın bağirtlarına göre daha fazla etkileyeceğine inanmıyor, ama bu mümkün. İki firmanın reklamlarından biri bin etki yaparken diğeri 100 etki yapabilir. Ancak bu örnekler çok az. Müşteriyle reklamcılar haklı olarak bu mucizeyi beklememeyi tercih ediyor. Herkes azla yetiniyor.

Bu kadar düşük beklentili bir işte siz müşteriye rakibinin reklamının 15 katı daha iyi bir iş yapabileceğinizi söylediyinizde inanmıyor. Ayrıca bu sonucu sağlayacağına inandığınız fikir, müşterinin boğazından zor geçen bir iş oluyor. Çünkü fikir sıradan olmuyor. İnsanoğulu farktan çok ayrılığı seviyor. Oysa reklamcı çıkıntılık yapıyor. Müşteri bu çıkıntılığı genelde zor hazmediyor.

simlerini çizip onları kuru boyayla boyayacak kadar kendimden geçebiliyorum. Reklam yaparken bu faaliyet alanlarının hiçbirinde öne çıkacak bir şey yapmıyorum. Zaten bu becerilerin hepsinin bende olması gerekmiyor. Reklam başkalarında olanı bir araya getirip yeni bir şey yaratma işi. Malzemenin kendisi çok heyecan verici. Reklam bana göre hayat demek.

“Bana gözü kapalı güveniyorlar”

Reklam hayatımızın bir parçası. Neredeyse olmazsa olmazı. Sokakta, gazetede, televizyonda hatta cep telefonlarımızda dahi her an reklamlarla karşılaşabiliyoruz. Türkiye’de reklamcılık denince akla gelen ilk isimlerden biri Serdar Erener. Reklamcılığın dahisi olarak bilinen Erener’le reklamcılığı konuştuk.

Müşteriyle gerginlik bu noktada ortaya çıkabiliyor, ama geçmişte yaptığınız bazı çıkıntılar işe yaradıysa, piyasadan bu duyumu almışlarsa size güveniyorlar. Aslında burada bir paradoks var. Müşteri sizden çıkıntılık yapmanızı istiyor, ama bunu yaptığınızda da korkuyor. Oysa rakibinin kışkırdığı işine baktığında çıkıntılığı beğeniyor.

Farklı fikirlerin yaratıcısı olarak tanındığınız için siz bu konuda zorlanmıyorsunuzdur.

Evet, bu konuda zorlandığımı söyleyemem. Çıkıntılı ve ses getiren fikirler üreten biri olarak tanındığım için müşteriler bana gözü kapalı güveniyorlar, ama bunun benim açımdan riski var. Sözünüzün fazla dinlenmesi, müşterinin her şeye onay vermesi bütün riski sizin üstünüze yüklüyor. Bu sorumluluk psikolojik olarak ben de bir gerginlik yaratıyor.

Peki her şeyin reklamını yapar mısınız?

Her şeyin reklamını yapmam. Geçmişte yapmam dediğim hiçbir şey önüme gelmedi. Hiç hoşlanmadığım ve karşı olduğum bazı şeyler var. Örneğin uyuşturucu ve silah gibi şeylerin ve kalitesiz ürünlerin reklamını yapmam. Son yıllarda benim gibi tecrübenin sesini dinleme yaşına gelmiş çoğu meslektaşım da bu tutum var.

Sizce reklam akılda mı kalmalı, çok mu sattırmalı, imajı yukarı mı çekmeli... Neye nasıl karar veriyorsunuz?

Reklamda böyle bir ayırım yok. Bir reklamın bunların hepsini sağlamaya yönelik olması gerekiyor. Reklam kitle mecralarında ya da birebir ilişki yöntemiyle insanlarla temas kurup onların bir marka hakkındaki düşüncelerini A noktasından B noktasına çekebilme işidir. Bu bazen duygusal angajmana dönüştürmek olabilir, bazen insanların ellerini ceplerine atmayı sağlamak olabilir. Hedef neyse ondan geri gelmek gerek. Reklamı

“Türkiye’deki reklamların özgün bir tarafı yok. Bence hem dünyada hem de Türkiye’de reklamların yüzde 99’u özensiz yapılıyor. Herhangi bir ülkeye gittiğinizde otelde otururken seyrettiğiniz reklamların hepsi birbirinden kötü.”

bence kısa vadeli hedeflerden geri gelerek ölçülebilir etki yaratma sanatı olarak da tanımlayabiliriz. Örneğin bir televizyon reklamı yayımlandığı günün ardından insanların harekete geçirebiliyorsa, etki yaratıyorsa o reklam iyidir. Bunu sağlamaya çalışıyorum. Ayrıca zamanla müşterinin size getirdiği ürün ve hizmetle ilgili kafanızı çalıştırmaya ve onu daha iyi hale getirmek için kendi fikirlerinizi ortaya koymaya başlıyorsunuz. Ürün geliştirmeye ve ARGE’ye de katkıda bulunmak istiyorsunuz. Çünkü suyun kaynağının orası olduğuna inanıyorum. Reklam hızlandırıcıdır, ama hiçbir zaman bir ürün, hizmet ya da markanın başansını reklama mal edemeyiz. Reklamcılar bazen böyle büyük laflar ediyor, ama hayat bunu doğrulamıyor. Bir ürünü tasarlamak ve satmakla ilgili birçok doğrudan biri olarak reklam ancak hızlı bir kaldıraç görevi görebilir.

Bir reklamın fikrini ne kadar sürede çıkarıyorsunuz?

Bunun için izlediğim bir yol, yöntem yok. Bütün mesele problemin içine kendinizi iyice atmak. İnsanın aklına fikir hiç beklemediği bir anda geliyor, ama bu bir ilham değil. Fikirleri çalışarak çıkarıyorum. Kafamın içinde fikirleri gezdiriyorum. Etrafımdaki insanların enerjisini emiyorum. Fikir genelde kafamda o problemle yattığım ve uyandığımda uykuyla uyanıklık arasında geliyor. Bu her şeyi tek başıma bulduğum anlamına gelmiyor. Bazen sohbet anında çıkıyor. Eğilimler var, ama düzenli birbirini takip eden bir alışkanlık yok. Ekibimde o işi dü-

şünen insanların fikirleri de beni hiç beklemediğim bir yere götürebiliyor. Bu alışverişten yararlanırsınız, ama fikirler bireylerin aklına gelir. Kolektif fikir bulma gibi bir şey yoktur. Reklamda grup olarak çalışılır, ama fikir birisinin ağzından çıkar.

Bugüne kadar yaptığınız işlerde sizi en çok tatmin eden hangisi oldu? Neden?

Beni en çok işe yarayan işler tatmin ediyor. Beklenmedik ölçüde bir markanın kaderini değiştirmiş bir iş yapmışsanız işe yaradıdır. Yaptığım işlerden takip ettiğim sonuçlar itibarıyla en büyük katma değer ürettiğim işin Arçelik’in Çelik kampanyası olduğunu görüyorum. Bu reklam kampanyasının öncesiyle sonrası arasında bir markanın tarihinde büyük farklar ve gelişmeler oldu.

Buradaki popülaritenizi ABD’de kazanabilir miydiniz, bu kadar başarılı olabilir miydiniz?

Bu zor bir soru. Reklam yaşadığınız kültürle ilgili bir şey. Bence en etkili reklamlar yerel olanlar. Amerikalı olmadığım için ABD’de iyi bir reklam yapma şansım Türkiye’de yapma şansından çok daha az olurdu.

Peki global reklamları yapanlar nasıl başarılı oluyor?

Tüm dünyayı dolaşan ve etkili olan reklam fikirleri var, ama sayıları başarılı yerel reklamlardan az. Bir reklamda stratejiler yani ne söyleneceği ve nasıl söyleneceği var. Global anlamda stratejiler işleyebilir. Ancak o strateji cümlesinin ülkeden ülkeye aynı şekilde söylenmesinin aynı sonucu getireceğine inanmıyorum. Stratejinin ülkelerin yerel kültürüyle temas kuracak şekilde söylenmesi gerek. Global reklamlarda bunun yapıldığı ve işlediği durumlar var. Bir de bir reklamın aynı şekilde tüm dünyada gösterildiği reklamlar var. Bunların çoğunun yeteri kadar başarılı olmadığını düşünüyorum. Başarılı ve etkili olanların da o reklamın kendisinden değil de,

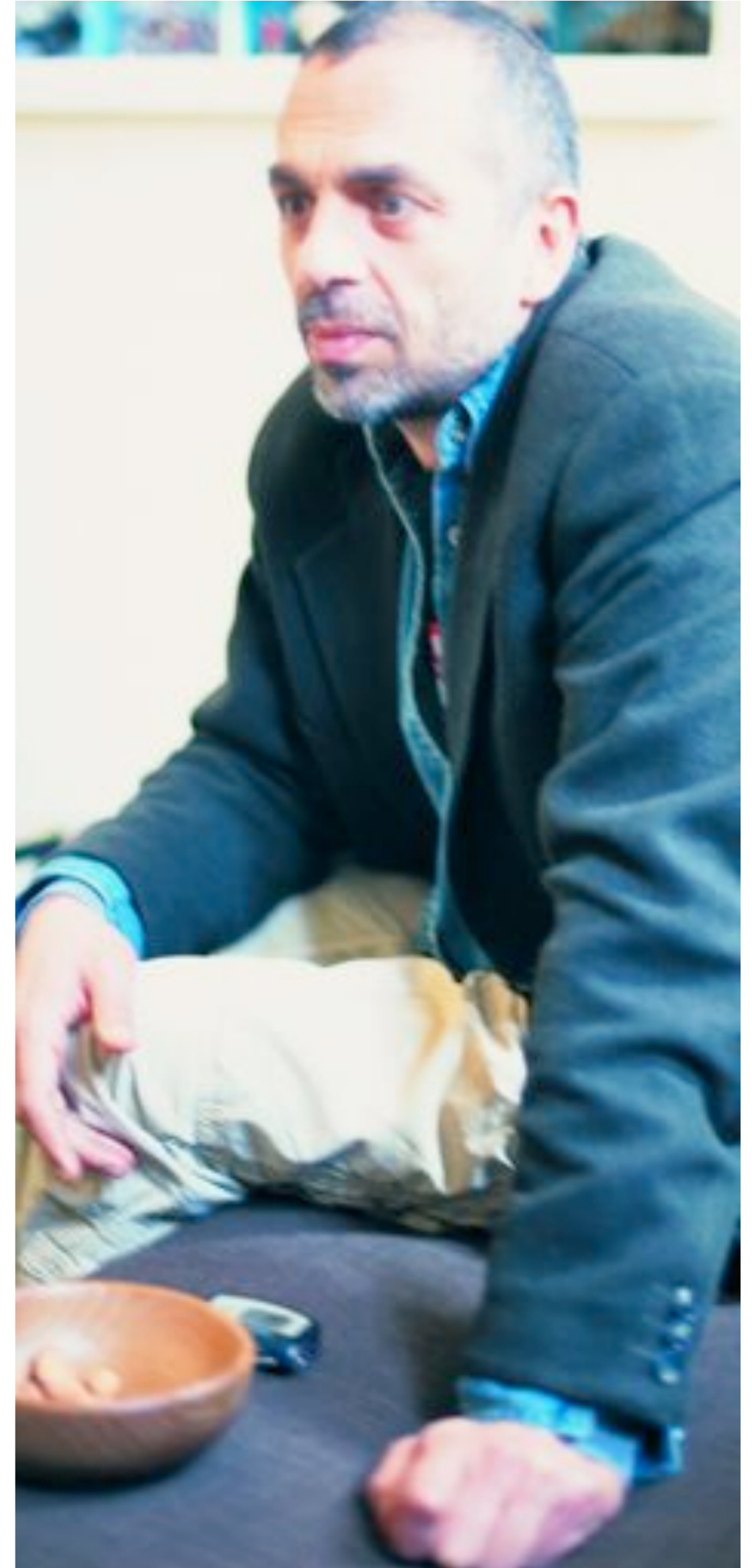
markanın çağrıştırdığı kültürel değerler toplamından ibaret olduğunu düşünüyorum. Örneğin Nike ya da Adidas reklamlarında her birinin ilginçliğinden çok o reklamlardaki ünlü yıldızlar etkili oluyor.

Türkiye’de yapılan reklamları kalite ve yaratıcılık açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye’deki reklamların özgün bir tarafı yok. Bence hem dünyada hem de Türkiye’de reklamların yüzde 99’u özensiz yapılıyor. Herhangi bir ülkeye gittiğinizde otelde otururken seyrettiğiniz reklamların hepsi birbirinden kötü. Çünkü reklam o kadar büyük katma değer beklenen bir faaliyet alanı değil. Bu durum daha çok reklamcıların müşterilerle ilişkilerindeki konumla ilgili. Ayrıca reklamcılar çok yetenekli olmaması ve mesleği yeterince sevmemelerinden kaynaklanıyor.

Türkiye’de en çok kimler reklam seyrediyor?

Türkiye henüz reklamdan sıkılma noktasına gelmemiş nadir reklam cennetlerinden biri. Hatta reklama meraklı bir kültürümüz olduğunu söyleyebilirim. Örneğin Brezilyalılar, İngilizler de reklama çok meraklı, ama İtalyanlar, Fransızlar, Doğu Avrupalılar hiç meraklı değil. Reklam hayatlarında çok geriye attıkları bir konu. Türkiye’de öyle değil, reklam sever bir toplumuz. Herkesin günde ortalama 3 saat 58 dakika televizyon seyrettiğini düşünürsek Türkiye’nin reklamcılar için iyi bir pazar olduğunu görürüz.

“Türkiye’ye kadın eli değmeli”

Her yıl İsviçre’nin Davos kentinde düzenlenen Dünya Ekonomik Forumu’nun 36.’sı bu yıl 25-29 Ocak 2006 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Tüm dünyanın ilgiyle izlediği zirveye yaklaşık sekiz yıldır katılan Hürriyet Gazetesi köşe yazarı Gila Benmayor bu yılki Davos görüşmelerinden izlenimlerini aktardı.

Türkiye’nin, sahibi olduğu potansiyelin farkında olmadığını belirten Benmayor, Davos’ta Türkiye’ye bakış açısının olumlu yönde olduğunu, ancak tüm dünya kamuoyunda ülkemizin yeterince tanınmaması nedeniyle önyargılı bir yaklaşımın hakim olduğunu belirtiyor. Benmayor, bu yılki görüşmelere damgasını vuran Hindistan’dan örnekler verdi ve Türkiye’nin de benzeri bir politika izleyerek Davos’ta özellikle ciddi çalışmalar gerçekleştirmesi gerektiğini vurguladı.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü öncesinde görüştüğümüz Benmayor, Davos izlenimlerinin yanı sıra Türkiye’de kadın olmak üzerine de görüşlerini aktardı.

Davos izlenimlerinizi kısaca aktarabilir misiniz?

Yaklaşık sekiz yıldır Davos’a gidiyorum. Davos gerçek-

ten ilginç bir platform. Türkiye’de göremeyeceğiniz insanları orada görme şansınız bulunuyor. Bir gazeteci olarak müthiş bir kaynak. Ayrıca gazetenin kendisini geliştirmesi için de müthiş bir kaynak. Çünkü bir yıllık eğilimleri görebiliyorsunuz. Dış politikanın nabzını çok iyi tutabiliyorsunuz. Mutlaka önemli politikacılar, önemli iş adamları geliyor. Bir de akademik çevrelerden çok insan oluyor. Birbirini tamamlayan bir ortam yaratılıyor. Her taraftan besleniyorsunuz. Müthiş bir bombardıman. Bir yıllık süreçte önünüzü görüyorsunuz. İş yaşamında, siyasette nelerin olacağını çözebilme fırsatı buluyorsunuz. Gazeteciler açısından ulaşmakta güçlük çektikleri kişilerle yaklaşma fırsatı tanıyor. Politikacıların yaptığı basın toplantılarından gidişati sezebiliyorsunuz. Colin Powell katıldığında ABD’nin Irak’ı işgal edeceğinin işaretleri ortaya çıkmıştı.

Arka mutfaklarda bir şeyler pişiyor ve bunun işaretleri Davos’ta ortaya çıkıyor.

Bu yıl göze çarpan neler var?

Çin ve Hindistan konusu uzun zamandır biliniyor ve konuşuluyordu. Ancak bu yıl görüldü ki Hindistan gerçek-

ten de ağırlığını her alanda koymaya hazır. Her alanda bir anda patlayabilir. İş dünyasında, tekstilde, teknolojiye her yerde Hindistan var. Davos’ta odalarımıza iPod dağıtmışlardı. Adamlar her alanda var olduklarını gösteriyorlar. Nitekim Davos’un ardından pek çok derginin kapağında Hindistan yer aldı.

Türkiye ne zaman Davos’ta bu biçimde göze çarpar bir hale gelebilecek?

Yaklaşık üç yıl önce bir Türk gecesi yapıldı. Ancak çözüm böyle bir Türk gecesi yapmak değil. Hintlilerin yaptığı gibi iş adamıyla, sanatçısıyla, akademisyeniyle, mankenleriyle çıkartma yapması gerekiyor. Yıllardır Davos’a gidiyorum, ancak ne yazık ki böyle bir çaba görmüyorum. Davos’a Türkiye’den katılan iş adamlarımız bir elin parmağını geçmeyecek sayıda. Halbuki orada bir bakıyorum her yerde Hintli iş adamları var. Bunu bir misyon olarak kabul etmişler. Adreslerimizi alıyorlar, iletişim içerisine girmek için yoğun çaba harcıyorlar. Hintlilerle yaz aylarında Ürdün’de tanışmıştım, o zaman iletişim bilgilerimi almışlardı. O günden başlayıp Davos’a kadar müthiş bir bilgilendirme bombardımanı gerçekleştiriyorlar. O yüzden Davos’ta Türkiye imzası bir tek Türk gecesiyle başlanabilecek bir şey değil. Ciddi organizasyonlar gerçekleştirilmesi gerekiyor. Davos’ta Orhan Pamuk’un bir konuşma yapması, Fazıl Say’ın bir konser vermesi gibi çalışmalar gerçekleştirilmeli. Ama iş adamları bunu desteklemeli. Türkiye ile il-

Hürriyet Gazetesi köşe yazarı Gila Benmayor’a göre Türkiye’de müthiş bir dağınıklık var ve bu dağınıklık her alanda etkisini gösteriyor. Benmayor, “Bu dağınıklığı toplayacak birine ihtiyaç var, Türkiye’ye kadın eli değmeli, aklı başında bir kadın başbakan gerekiyor ki Türkiye’yi toplansın” diyor.

gili toplantılar yapılmalı. Bu yılki Davos programına baktığımızda Hindistan’la ilgili birçok toplantı vardı. Türkiye ile ilgili hiçbir şey yoktu. Her toplantıya Ali Babacan girdi. Her toplantı Babacan’ın uzmanlık alanı değil ki. Başka alanlardaki başka kişileri ilgilendiren toplantılara o kişilerin gelmesi gerekiyor. Bu biraz çalışma isteğiyle de ilgili bir durum.

Türkiye nasıl algılanıyor?

Davos nezdinde Türkiye’nin algılanışı olumlu. Ancak Türkiye Davos’ta nötr bir ülke. AB konusunda Türkiye’nin adı anılıyor, ancak diğer platformlarda Türkiye’nin etkisi yok. Türkiye’nin birçok özelliği var ama hiçbirini kullanmıyor. “Medeniyetler Çatışması” etkisi olabilecek, uzlaştırıcı rol oynayabilecek konumda ama bu kullanılmıyor. “Medeniyetler Çatışması”nda uzlaştırıcı olacağı söyleniyor, ama bunun içi doldurulmuyor. Sürekli aynı şeyler söyleniyor. Ne yazık ki Türkiye konunun farkında olmayan bir ülke. Belki de iki yakamızı bir araya getiremediğimizden böyle oluyor.

Katıldığınız oturumlar arasında sizi en çok etkileyen hangisi oldu?

Davos için “Zenginler Kulübü” deniyor, ama insanların orada yoksullara gerçekten yardım etmeye çalıştıklarını görebiliyorsunuz. Birçok güzel şey oluyor. Bir sürü insanın oraya toplanıyor olması çok önemli. Davos’ta sorunların hangi yönde ilerlediğini görmek, insanların bu

konular üzerine düşündüklerini, çözüme ulaştırmak için çalıştıklarını görmek beni gerçekten etkiliyor. İslam dünyada çok tartışılan bir konu. Özellikle Avrupa’da çok tartışılıyor, fikirler ortaya atılıyor, çözümler öneriliyor. Çünkü Avrupa’da yaklaşık 12 milyon Müslüman yaşıyor. Davos’ta bu tartışmaları izleyebiliyoruz. Ama Türkiye bu tartışmalarda rol almıyor, Türkiye’ye yansımıyor. Birçok konuyu takip etmiyor. Bu tarz konuları ancak Davos’ta takip edebiliyoruz, burada çok uzağında kalıyoruz. Halbuki dünyada İslam tartışması varsa Türkiye bunun içinde yer almalı. Türkiye içine kapalı yaşıyor. Davos’ta bu kapallığın dışına çıkabildiğimi hissediyorum. Her şey avucumun içinde gibi hissediyorum. Bu beni çok etkiliyor.

Türkiye ve kadın konusunda neler düşünüyorsunuz?

Türkiye’de kadın kuruluşları müthiş işler yapıyor. Hepsi birçok yasanın değişmesinde etkili oldular. Fakat şu anda kadın kuruluşlarının en büyük açmazı, Kadından Sorumlu Devlet Bakanı eli aralarında sorunlar bulunmaması. Ne yazık ki bir koordinasyon yok. Kendim üye olduğum kadın kuruluşunda kadınlarla birlikte “Dünya Kadınlar Günü”nü güneydoğudaki kadınları ziyaret ederek geçiriyorum. Türkiye çok büyük bir yer ve kadınların sorunları o kadar çeşitli ve birbirinden o kadar farklı ki. Doğuda namus cinayetleri, töre cinayetleri kadınlar açısından büyük sorunlar. Bu sorunların önemini batıdaki kadınların da hissedebilmesi ve ilgililmesi gerekiyor.

Bu açıdan kadın örgütlerinin ciddi çabaları olduğunu görüyorum.

Sizce Türkiye’nin en büyük sorunu nedir?

Eğitimin Türkiye açısından ciddi bir sorun olduğuna inanıyorum. Eğitim konusunun hızla ele alınarak çözüme kavuşturulması gerekiyor. Eğitimin haricinde Türkiye’nin diğer büyük sorunu koordinasyon eksikliği. Türkiye’de aynı iş hiçbir sonuca ulaştırılmadan sürekli olarak yapılıyor. Türkiye’nin tanıtımını pek çok farklı yer yapıyor ve belli bir politika izlenmiyor. Dolayısıyla Türkiye’nin tanıtımında en ufak bir yol alamadık. Türkiye’nin tanıtımının belli bir politika dahilinde gerçekleştirilmesi gerekiyor. Tanıtımın gerçekleştirilmesinin ardından dışarda Türkiye’ye karşı önyargılı yaklaşım ortadan kalkacak ve birçok sorun kendiliğinden çözülecektir. Türkiye, Davos’ta siyasi düzlemde tanınıyor ve biliniyor. Ancak Davos kapalı bir platform. Türkiye’yi dünyada kamuoyu tanımıyor. Ülkemizde bir bakanın yaptığı bir işi yerine gelen yeni bakan bozuyor ve baştan yapıyor. İşleri her seferinde yıkıp yeni baştan yapmak büyük enerji kaybı. Halbuki belirli politikalar çerçevesinde bakanlıklar arasında koordinasyon sağlanarak, halkın ve sivil toplum kuruluşlarının desteği alınarak çok güzel şeyler yapılabilir. Genel anlamda Türkiye’de müthiş bir dağınıklık var. Bu dağınıklığı toparlayacak birine ihtiyaç var. Belki de Türkiye’ye kadın eli değmeli. Bu dağınıklığı toparlamalı. Aklı başında bir kadın başbakan gerekiyor ki ortamı toparlasın.

Sakin ama ürkek ve silik değil

Han Tümertekin küresel bir Türk mimar. Dünyanın birçok yerinde ev, ofis, toplu konut, müze gibi farklı projelere imza atıyor. Tümertekin “Ben bir mimar, aile babası, orta yaşlı erkek olarak farklı davranışlar içinde değilim. Bir bütün olarak davranınca mimarlığım da doğal olarak böyle geliyor” diyor.

Mimari son günlerin üzerinde en çok konuşulan konularından. Neden mi? Gözümüzü nereye çevirirsek çevirelim, yeni bir yaşam ya da alışveriş merkezi inşaatıyla karşılaşırız. Kimi zaman güvenlik sorununun yüksek düzeylerde olduğu İstanbul’da özel güvenlik sistemleriyle korunan, bir bakıma steril yaşamların yaşandığı bu merkezler gıptaıyla seyrediliyor, kimi zaman da nereye kadar sorusu zihinleri kurcalıyor. Ama mutlaka yapılan bir şey var ki o da projenin mimar kim diye o devasa levhaya bakmak. Genellikle yabancı isimlerle karşılaşırız ama olsun... Türk mimarisi ve Türk mimarlar büyük bir mimari mirasın varisleri. Biz de bunu bu sayfalardaki konduğumuz Han Tümertekin’le bol bol konuşuyoruz...

Tümertekin, dünyada ve Türkiye’de pek çok farklı projeye imza atmış bir Türk mimar. Tokyo’da anıt, Çatalhöyük Müzesi, Silahtarağa Elektrik Santrali’nin müzeye dönüştürülmesi, Amsterdam’da banka genel merkezi, Taksim-Tünel’de 100 yıllık yapının restorasyonu, Kemerburgaz’da 150 konutluk yerleşme... Bunlar Tümertekin’in gerçekleştirdiği projelerden bazıları.

Mimari çizginizi nasıl tanımlıyorsunuz? İddialı bir tarzınız olduğunu düşünüyor musunuz?

Sakin bir tarzım var, ama ürkek ve silik değil. İddialı bir çizim olduğunu söyleyemem, ama bir tasarımla mücadele anlamında iddialı bir süreç yaşıyorum. İlk bakışta görülmeyen birçok nokta için ciddi zaman ve enerji harcıyorum. Baktıkça ve içinde zaman geçirdikçe özelliklerinin fark edildiği mekanlar yaratmak bana çekici geliyor. Yalınlığı seviyorum, ama yalın olsun diye yalın tasarımlar yapmıyorum. Yalnız işimde değil, gündelik yaşamımda da basit davranma ve basit düşünme refleksim var. Hayata karşı aldığım tavır doğal olarak işime de yansıyor. Benzin tüketen bir ciple dolaşıp sonra da yalın bir bina tasarlamıyorum.

Bu, mimari çizginizi kimliğinizin oluşturduğu anlamına geliyor.

Tamamen öyle. Herhangi bir tasarımdan söz ederken aslında kendimden de söz etmiş oluyorum. Bir mimar, bir aile babası, bir orta yaşlı erkek olarak farklı davranışlar içinde değilim. Bir bütün olarak davranınca kalem seçiminden giyimime kadar kendini gösteriyor.

Mimar yarattığı mekanla orada yaşayacakların yaşantısına ne oranda müdahale etmeli, eder?

Basit ve yalına yatkın davranışım sayesinde kullanılan mekanlar ortaya çıkıyor. Mimar olarak konutun içinde kurulacak yaşantı için olmazsa olmazları yaratmakla yetiniyorum. Bu mimar egosu açısından beni yeterince tatmin ediyor ve kullanıcılar açısından da elverişli bir zemin oluşturuyor. Yaptığım mekanlara kullanıcılar eklemek istedikleri her şeyi ekleyebiliyor. Çünkü içine konacak mobilyanın karakteri o mekanın gücünü zedeleyemiyor. Benim için önemli olan mekanın boyutu, ışığı, içindeki dolaşım ve kullanımın planlanması. Bu olmazsa olmaz bölümü düşündüğüm gibi yarattığımda içine eklenecek hiçbir şey orayı zedelediği gibi tam tersine zenginleştiriyor. Bu nedenle karşın bazı kavramlar açısından bu sorunun üzerine gitmekte yarar var. Örneğin minimal saplantısı, bazı mimarların minimal kurdukları mekana konacak mobilyalara kadar müdahale etme eğilimleri gibi şeylere uzağım. Ayasofya’nın içine istediğiniz mobilyayı koyun, o mekana karşı galip gelemezsiniz.

Çalışmalarınızı “yalın” ve “basit” diye tanımlamanıza karşın birçok projeniz ödül aldı. Peki bu yalınlığın ve basitliğin içindeki iddia nedir?

Bir ödül aldıktan sonra bir jüri üyesi bana kurduğum mekanın basit olmasına karşın karmaşık duygular uyandırdığını söylemişti. Bu şimdiki kadar mimarlığım üzerine benim bile formüle edemediğim kadar başarılı bir saptamaydı. Sanırım bu özellik çalışmalarımı farklı kılıyor. Çok basit gibi görünen projeler yapıyorum, ama

o mekanda zaman geçirdikçe oranın görülmeyen birçok yanı görülmeye ve hissedilmeye başlanıyor. Bunun, her noktasını yoğun şekilde düşünerek elde edebildiğim bir sonuç olduğunu düşünüyorum. Ofisimde çalışan mimarların da ortak eğilimi böyle. Konu ve bonyut ne olursa olsun harcanan enerji ve zaman neredeyse değişmiyor. Küçük bir eve de, 100 bin metrekarelik bir yerleşmeye de aynı yoğunlukta zaman ve enerji harcıyoruz.

Kaç kişilik bir ekibiniz var? Nasıl çalışıyorsunuz?

10 kişilik bir ekibiz. Yaz aylarında stajyerler de geliyor. Stajyerleri ileride bizimle çalışma olasılığı olan kişiler arasından seçiyoruz. Ofisimizde hiyerarşik bir düzen yok. Benim bir odam yok. Her ne kadar benim adım ve kişiliğim önde görünüyorsa da projelerimizin hepsi ofisin ortak ürünleri. Çoğuyla uzun süredir çalışıyorum. Yavaş yavaş ve yakınımızda olanların katılımıyla büyüdük. Bütün bunların ortaya çıkan tasarımlarda belirleyici olduğunu düşünüyorum. Ofis sahibi ve en tecrübeli mimar olmam söylediklerimin her zaman doğru ve tartışılmaz olduğu anlamına gelmiyor. Önemli olan projenin niteliğidir. Projeye kim katkıda bulunabiliyorsa o görüş kabul edilir.

Yurtdışında yaptığınız projelerden edindiğiniz deneyim ofisinize nasıl katkı sağladı?

Öncelikle özgüven duygumuzun gelişmesine yaradı.

26 mimari: Han Tümertekin

Yalnız tasarım düzeyimizle değil çizim disiplinimizden bir soruna çözüm üretmedeki hızımıza ve yetkinliğimize kadar projeye uygulama sürecinin toplamında uluslararası standartta hizmet verdiğimizizi gördük. Mimarlığın ya da bir yapının sorunları dünyanın hiçbir yerinde farklı değil, yalnızca çözümler için örgütlenmeler farklı ve Türkiye’den daha gelişmiş altyapılara sahipler. Ancak donanımlı sistemler içinde iş yapmıyor olmanın kazandırdığı kişisel becerilerimizin çok gelişmiş olduğunu gördük. Örneğin Tokyo’da birlikte çalıştığımız danışmanlar ve mühendisler ordusu karşısında bu tür becerilere sahip olmanın çok yararını gördüm. Zaten herkesin gözünün içine baktığı ve projenin mutlak hakimi kabul edilen mimardan beklenen çözümleri üretmede bu coğrafyadan edinilmiş becerileri kullanmak çok etkileyici oldu. Öte yandan mimarı çok daraltılmış bir etki alanında çalışmaya zorlayan Hollanda’da ise tasarımın önünü açmak için bu becerileri kullanmak işe yaradı.

Şu an hangi projeler üzerinde çalışıyorsunuz?

En son Ağa Han Ödülü kazanan B2 evinin 100 metre yakınında bir ev bitirdik. Bu B2’den farklı, büyük bir ev. Yine sürdürdüğümüz tek evler var. Şu an üzerinde çalıştığımız en heyecan verici proje Silahatağa Elektrik Santrali’nin enerji müzesine dönüştürülmesi. 100 yıllık bir enerji santralini bugünün kullanımıyla hayata geçirmeye çalışıyoruz. Eski bir fabrikayı loft’lara dönüştürüyoruz. Beyoğlu bölgesinde altı projemiz sürüyor. Biri İstiklal Caddesi üzerinde Eski Saray Sineması’nın yerine yapılan büyük bir alışveriş ve kültür merkezi. Göcek’te marinayla birlikte ilginç iki yerleşme yapıyoruz. Bu yıl sonuna doğru bunların birçoğunu bitirmiş olacağız.

Konut projelerinize neyi düşünerek “B2 Evi”, “T Evi” gibi alfabetik isimler veriyorsunuz?

Genelde tek evlerin sahipleri binalarının kendi isimleriyle

“Minimal saplantısı, bazı mimarların minimal kurdukları mekana konacak mobilyalara kadar müdahale etme eğilimleri gibi şeylere uzağım. Çünkü içine konacak mobilyanın karakteri o mekanın gücünü zedeleyemiyor. Ayasofya’nın içine istediğiniz mobilyayı koyun, o mekana karşı galip gelemesiniz.”

le anılmasına yatkın olmadıkları için evlere kod veriyoruz. Bunlar o evin sahiplerinin soyadlarının ilk harfi. İlgi çeken bir tarafı var, ama bir özelliği yok.

En çok keyif aldığınız, yaparken yaşadığınız veya hissederek ortaya koyduğunuz projeler neler?

Samimi olmak gerekirse sonuçları açısından bazıları diğerlerine oranla daha heyecan verici olabiliyor. İşlerimin içinde benim için en keyifli olan Çatalhöyük Müzesi. Sanırım onu farklı kılan projenin gerçekleşmemiş olması, ama hep gerçekleşebilme olasılığı barındırması. Çünkü oradaki kazılar yaklaşık 20 yıl daha sürecek. Bu proje için sponsora ihtiyaç var. Şu ana kadar bina yapmadan mekan yaratmayı başardığım bir proje. Yeri kazarak bir mekan yaratmak çok heyecan verici.

Yörenin dokusuna uygun, insanların rahat kullanabileceği evler tasarlarken malzemeleri nasıl seçiyor ve planlıyorsunuz?

Benim için malzeme öncelikli değil. Önemli olan mekanın genel boyutu, ışığı, sesleri. Malzeme bunları sağlamak için kullanılan araçlardan yalnızca biri. Taş zemin üzerindeki topuk sesiyle halı üzerindeki topuk sesi arasındaki farkı malzeme belirliyor. O sesi uzatmak ve büyütme istiyorsanız sert bir zemini taşla kaplar, diğer yüzeyleri de ses yansıtıcı yüzeylere dönüştürsünüz ve o sesi mekanda sürekli duyarsınız. Kaybetmek istiyorsanız başka malzemeler kullanırsınız. Bu nedenle

malzemenin görsel özellikleriyle ilgili değilim. O mekanı istediğim gibi var etmeye yarayacak ve uzun yıllar eskimeyecek malzeme seçmeye çalışıyorum.

Son zamanlarda yapılan yüksek bloklar içinde dış çevreden soyutlanmış binaları nasıl buluyorsunuz? Bu ortamların orada yaşayan insanlara etkisi nedir?

İstanbul’da ciddi bir güvenlik sorunu var. Bu binalar güvenli olduğu için ilgi görüyor. Kent yaşantısının bütün boyutlarıyla ilgilenmeyenler için kullanışlı çözümler ki oralarda yaşıyor. Benzeri projeler yaparken yalıtılmış bir yer olduğunun farkında olarak tasarım yapıyoruz. Ancak oralarda gerçek dışı yaşantılar sürdürülemeyeceğini de biliyoruz. Ormana komşu bir parselde yaşıyor diye insanların birer oduncuya dönüşmeyeceğini bile rek tasarım yapmaktan yanayız. Mimar ve tasarladığı yer arasında içtenlik olursa projelerde iyi sonuçlar elde edilir. Örneğin Ömerli’de ormanın yanında konut yerleşmesi tasarlarken; burada şehirli yaşantıyı büyük çapta sürdüren, kentte yaşayan ve yalnızca evine döndüğünde ormana bakabilen insanların evlerini oluşturmaya çalıştık. Bunları birer ormancı evi olarak yapıp da içine holding patronlarını sokmaya çalışmadık.

Bu tip çok katlı binaların şehrin genel görüntüsüne etkisi nedir?

Mimarın herhangi bir yapı türünü reddetmesini anlayamam. Çünkü bir mimar her yapıyı iyi tasarlayabilir. Bu

27

nedenle çok katlı yapı kötüdür gibi karikatür kavramları kullanmıyorum. Mimar olmanın doğası gereği ezbere hiçbir şeye karşı olamam. Bir yapının çok katlı olması başka bir şey, çok katlı bir yapının iyi tasarlanıp tasarlanmaması başka bir şey. Bu nedenle kentin gelişme alanları doğru saptandıktan ve bu alandaki yapılaşma kuralları da gerçekçi oluşturulduktan sonra bence sorun yok. Süleymaniye Camii’nin yanına gökdelen yaparsanız olmaz.

İstanbul’daki yapılaşmayı ve mimariyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

İstanbul’da gördüğümüz manzaranın tamamından mimarlar sorumlu değil. Çünkü pek çok bina mimarsız yapılmış. Aşama aşama sorumluları saptamalı ve mahkum etmeliyiz. Mimarların sorumlu olduğu bölümü değerlendirdiğimizde ise pek de başarılı bir sonuçla karşı karşıya değiliz. Bunun birkaç nedeni var. Son birkaç yıla kadar enflasyonist bir ortamda yaşıyoruz. Binaların hızla yapılması gerekiyordu. Bu proje üretimi, birçok mimarın direnemeyeceği kadar büyük bir baskı oluşturuyordu. İşverenler ne yazık ki nitelikli bir tasarım yapmaktansa bir an önce inşa etmele ilgilidiler. Bu nedenle ortaya niteliksiz yapılar çıktı. İkincisi pek çok mimarlık ofisi alışılmadık kadar düşük ücretlerle çalışmak zorunda olduğu için projeye gereken zaman ve enerji harcanmıyordu. Bu durum hala değişmedi, ama en azından bir grup mimar için piyasanın dengeleri biraz değişti. Belli sayıda mimarlık ofisi artık iyi proje bedelleri alarak bir projeyi olması gerektiği gibi yapıyor. Piyasadaki genel canlanmayla daha nitelikli yapıların ortaya çıkacağını düşünüyorum.

Büyük projelerde Batılı mimarların imzasının olması dikkat çekiyor. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Bunda işverenler açısından hafife alınmayacak bir taraf olan profesyonel hizmet düzeyi etkili oluyor. Batılı mimarların içinde buldukları profesyonel ortam kaçınılmaz olarak onların hizmet sunma şeklini kusursuza yakın bir düzeyde tutuyor. Yaratıcı boyutları bir yana ofislerinin organizasyonu, bütçeye ve tasarım sürecine hakimiyetleri açısından bakınca düzgün işleyen makineler olduğu düşünülüyor. İşveren açısından Batılı mimarlarla çalışmak bazen pazarlama avantajı da getirebiliyor. Diğer yandan tanımladığı hizmeti, tanımladığı süreçlerde ve belli bir nitelikte almasını garantiliyor. Ancak bugüne kadar çalışanların neredeyse hepsi Batı’nın en sıradan mimarlık ofisleriydi. Hiçbir yaratıcılık katkısıyla buraya gelmedikleri gibi, hepimize hakaret eder derecede sözüm ona Türk mimarisine uygun binalar yapıyorlar. Ne öyle bir mimariye ihtiyaç duyuyoruz ne de

öyle bir Türk mimarisi var. Keşke dünyanın önemli ve yaratıcı mimarlık bürolarıyla anlaşsalar da burada hepimiz için tatlı bir rekabet ortamı oluşsa. Türk mimarlık ofislerinin iyi hizmet verir düzeye gelmesiyle yaratıcılık farkımız, bizi yabancı mimarlar karşısında daha iyi bir yere mutlaka getirecektir. Ofis olarak katıldığımız üç projede yabancılarla birebir yaşadığımız rekabeti hep biz kazandık.

Çalışmalarınızda Türk mimari kimliği konusunda herhangi bir hassasiyetiniz var mı?

Kesinlikle yok. Yapının yer alacağı noktaya ilişkin bir hassasiyetim var. Amsterdam’da da Tokyo’da da bina yaptık. Hepsinde o yer önemliydi. Benim New York’ta yaptığım binadaki Türklüğüm çok tartışılır. Çünkü çevremde gördüğüm bütün Osmanlı yapılarının akılcı tasarımları bende basit ve akılcı bir tasarım eğilimi yaratmış olabilir, ama benim Kuala Lumpur’da yapacağım basit ve akılcı tasarımımın Türk mimarlığıyla açıklanması söz konusu olamaz. Bu nedenle yaptığım herhangi bir yapıyı Türk kılmak gibi bir kaygım yok.

Tokyo’da yaptığınız anıtın içini Türk çinileriyle süslemenizin nedeni neydi?

O bir koşuldur, benim seçimim değildi. Japonlar o anıtı lale motifli çinilerle yapmamı istemişti. Yüzlerce yıl öncekinin teknikleriyle üretilen çıplak betonun yüzeyini lale motifli çinilerle kapladım.

250 yaşında bir dahi

Doğumunun 250. yılında şu sıralar her yerde karşımıza Mozart çıkıyor. 41 senfonisi, 27 piyano, 5 keman, 2 flüt, 4 korno, 1 klarnet konçertosu, 20 piyano sonatı olan Mozart, farklı karakteri ve müziğe adanmış yaşamıyla en önemli müzik ikonlarından biri olmayı sürdürüyor.

2006'da doğumunun 250. yılını kutladığımız Mozart bütün dünyada çeşitli etkinliklerle anılıyor. Dört yaşında ilk konçertosunu, yedi yaşında ilk senfonisini, 12 yaşında ise ilk operasını yazmış bir dehanın doğumunun 250. yıl dönümü olması nedeniyle Mozart yılı ilan edilen 2006'da Japonya'dan Avustralya'ya bütün ülkeler Mozart'a adanmış sanatsal etkinlikler düzenliyor. Daha çocukluk yıllarında Avrupa saraylarını gezip maharetlerini sergileyen ve böylece bir "çocuk yıldız" olarak erken yaşlarda ünlenen Mozart 18. yüzyıl Avrupası'nın yıldızlarından biri ve hakkında anlatılan efsanelerle müzik tarihinin en merak edilen ikonu.

Hakkında yalnızca İngilizce 829 kitap bulunan, google'da aratıldığı zaman 56 milyon 900 bin sonuç çıkan, hayat hikayesi 4 kere sinemaya aktarılan ve ünlü çizgi roman Martin Mystere'ye bile konu olan Wolfgang Amadeus Mozart, 27 Ocak 1756'da kemanacı ve besteci Leopold Mozart'ın oğlu olarak dünyaya geldi. Müzikte çok erken bir gelişme göstererek üç yaşında piyanoya başladı. İnanılmaz yeteneği sayesinde

küçük yaşta turnelere çıktı. İlk olarak 1762'de Münih ve Viyana'ya; 1763'ten 1766'ya dek süren ilk uzun turnelerde Münih, Augsburg, Frankfurt, Köln, Brüksel, Paris ve Londra'ya gitti. Paris'te Versailles Sarayı'nda 15. Louis ve Londra'da 3. George tarafından kabul edildi. 1769'a dek Bastien und Bastienne ve La Finita Semplice adlı

iki opera besteledi. 1769'da, babası Mozart'ı İtalya'ya götürdü. Vatikan'ı ziyaret etti. Saint Peter Katedrali'nde söylenmesi adet olan Miserere isimli kutsal eserin notalarını yazmak yasaklanmıştı. Fakat Mozart'ın kulağı öylesine kuvvetliydi ki, bu eseri bir dinleyişte notalarını ezber yazıverdi. Papa da çocuğun bu başarısı üzerine ona şövalye unvanını verdi. Aralık 1770'te Mitridate, re di Ponto operası Milano'da gösterildi ve büyük başarı kazandı.

1779'da Mannheim'da bulunduğu sırada 18 yaşındaki Aloysia Weber'e aşık oldu. Aloysia ile İtalya'ya gitmek istedi; ancak reddedildi. 1781 yılında Viyana'ya yerleşen Mozart bu kez Weber ailesinin ortanca kızı Constanze'ye aşık oldu ve evlendi. Bu evlilikten altı çocuğu oldu ancak bu

çocuklardan yalnızca ikisi yaşadı. Evliliğinin ardından Mozart verimli bir döneme girdi. Her türde harika eserler verdi. Le Nozze di Figaro (1786), Don Giovanni (1787) ve Così fan tutte (1790) operalarını besteledi. Bu dönemin sonunda Sihirli Flüt Operası üzerinde çalışmaya başladı. Büyük ses getiren Sihirli Flüt'ün ardından başladığı Requiem üzerinde çalıştığı sıralarda böbrek yetmezliğinden 5 Aralık 1791'de öldü. Mezarının üzerine herhangi bir yazı yazılmadığı için tam olarak nereye gömüldü olduğu bilinmiyor. Requiem ise, öğrencisi Franz Xavier Sussmayr tarafından tamamlandı. Kısa hayatı boyunca Mozart eşsiz yeteneğiyle bütün müzik formalarında eserler verdi. 41 senfonisi, 27 piyano, 5 keman, 2 flüt, 4 korno, 1 klarnet konçertosu, 20 piyano sonatı var.

Mozart'ın müziğinde mükemmel bir denge, berraklık ve duygusal yoğunluk var. Özellikle sonatlarında başka hiçbir bestecinin eserlerinde bulunmayan düzeyde tema bolluğu görülüyor. Franz Schubert, Emmanuel Bach ve Christian Bach genç besteci üzerinde etkili olan müzik adamları. Senfonilerinde özellikle Haydn ve Christian Bach'ın, diğer algisal eserlerinde Avusturya halk dansları ve melodilerinin etkileri görülüyor. Opera eserleri ise İtalyan Opera Buffa (komik opera) ve Fransız Opera Comique'lerin izlerini taşıyor. Ciddi operalarında Idomeneo

Hazırlayan: Burcu Kaya Kaynaklar: www.mozartproject.com www.mozart.co.uk www.mozarteffect.com Time 16 Ocak 2006

ve Titus'ta olduğu gibi yaratıcılığı kendini gösteriyor. Ömrünün sonlarına doğru yazdığı Don Juan ve Sihirli Flüt operaları Alman romantik operasının örnekleri.

Mozart şifa dağıtıyor

Son 10 yıldır Mozart çok daha farklı bir açıdan ele alınıyor. Bu yeni bakış açısına göre Mozart'ın müziği akne'den Alzheimer hastalığına kadar pek çok farklı hastalığın tedavisinde büyük yararlar sağlıyor. Hatta bazılarına göre bu müzik, çocukların zekalarını da geliştiriyor. Bu iddiaların bir kısmı sağlam bilimsel kayıtlara dayalı. Chicago'da bir nörolog, Mozart'ın parçalarının bazı hastalarda sara nöbetlerinin sıklığını ve şiddetini azalttığını ileri sürerken, Irvine'daki Kaliforniya Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden bilim adamları, bazı Alzheimer hastalarının 10 dakikalık bir Mozart dinletisinden sonra zeka testlerinde daha iyi bir performans sergilediklerini tespit etmiş.

Fakat Mozart'ın müziğinin yararları konusundaki iddiaların pek çoğu kişisel öykülere dayanıyor. Örneğin

bölgeleriyle, uzamsal muhakemeden sorumlu bölgelerinin bir noktada keşiştiği de görülüyor. Ancak Mozart'ın parçalarının, beyni niçin diğer parçalardan daha fazla uyardığı konusunda kesin bir şey söylenemiyor. Illinois

Saint Peter Katedrali'nde söylenmesi adet olan Miserere isimli kutsal eserin notalarını yazmak yasaklanmıştı. Fakat Mozart'ın kulağı öylesine kuvvetliydi ki, bu eseri bir dinleyişte notalarını ezber yazıverdi. Papa da çocuğun bu başarısı üzerine ona şövalye unvanını verdi.

Fransız aktör Gerard Depardieu, çocukken kekeme olduğunu ve bu rahatsızlığından Mozart dinleyerek kurtulduğunu söylüyor. Parisli ressam Katia Eliard sekiz ay düzenli aralıklarla Mozart dinleyerek 10 yıllık psikoterapiden daha fazla yarar sağladığını düşünüyor. Eliard'ın tedavi olduğu Paris'teki psikiyatri kliniğinin kurucusu Doktor Alfred Tomatis, çocuklarda görülen ruhsal bozuklukların ve yetişkinlerdeki depresyonun Mozart müziğiyle tedavi edilebileceğini ileri sürüyor. Geleneksel müzik terapistleri Tomatis'in yöntemlerine kuşkuyla yaklaşırken, Polonya'da öğrenme zorluğu çeken çocuklar Tomatis'in yöntemleriyle tedavi ediliyor.

Bu arada üzerinde en fazla tartışılan konu, Mozart'ın beyin gücünü artırdığı iddiası. Bu görüş ilk kez 1993'de saygın bilim dergisi Nature'daki bir makalede bilimsel açıdan ele alındı. Makaleye kaynak oluşturan araştırmayı yürüten, aynı zamanda bir viyolonsel sanatçısı da olan Wisconsin Üniversitesi'nden doçent Frances Rauscher. Araştırmada Mozart'ın "İki Piyano için Re Major Sonatı'nın ilk bölümü koleji öğrencilerine dinletildi. Parçayı dinleyen öğrencilerin uzamsal testlerde daha başarılı olduğu gözlemlendi.

Neden Mozart

Son yapılan bilimsel araştırmalar, müzik dinleyen insanların beyinlerinde çok sayıda farklı bölgenin faal duruma geçtiğini gösteriyor. Ayrıca beynin müziğe tepki veren

Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden sara konusunda uzman nörolog John Hughes, Mozart'ın müziğinin tedavi edici yönü açısından en iyi sonucu verdiğine inanıyor. Bir gün Rauscher'ın araştırmasında kullandığı Mozart sonatının kaydını ele geçiren Hughes, komadaki bir hastasına bu müziği dinletti. Hastasında kriz sıklığının azaldığını büyük bir şaşkınlıkla izleyen Hughes, aynı müziği 39 hastasına daha dinletince 29'unun aynı şekilde tepki verdiğini gördü. Diğer klasik müzik parçalarını da hastalarına dinleten Hughes, en tutarlı ve süreklilik gösteren sonuçları Mozart ile aldıklarına dikkat çekiyor. Hughes'a göre bunun nedeni Mozart'ın melodi yapısından kaynaklanıyor. Mozart bir melodik çizgi tutturuyor ve bunu ters yüz edip yeniden çalıyor olması da insanlara ilginç geliyor. Hughes beynimizin belli kalıplardan hoşlandığını ve Mozart'ın müzikal diziliminin düzenli olarak her 20-30 saniyede bir kendini tekrar etmesinin beyin dalgalarının ve merkezi sinir sisteminin fonksiyonlarının frekansıyla uyumlu olduğunu söylüyor. Dolayısıyla Mozart'ın müziğinin düzenli aralıklarla kendini yinelenmesi, epilepsi hastalarının düzensiz beyin dalgalarıyla çatışıyor. Ve krizlerin azalmasına neden oluyor.

Mozart'ın müziğinin psikolojik ve fizyolojik etkileri konusunda bilimsel araştırmalar henüz emekleme aşamasında. Ancak unutmamalı ki Mozart'ın müziğinin bu yeni özelliği 250 yıl sonra ortaya çıktı; anlaşılması daha yıllar alabilir.

Mozart'ın ismi

2006'da doğumunun 250. yılı kutlanan efsanevi müzisyenin tam adı Johannes Theophilus Christostomus Wolfgangus Mozart. Mozart'ın ismini aldığı Johannes Christostomus 4. yüzyılda İstanbul'da yaşamış, adına sonradan besteler de yapılmış bir piskopos ve anma günü Mozart'ın da doğum günü olan 27 Ocak'a geliyor. Babası önce Wolfgangus'u Wolfgang'a çevirdi, sonra Johannes Christostomus'u attı. Theophilus ise Latinceleştirilmiş, Yunanca bir isimdi ve tanrı sevgisi anlamına geliyordu. Mozart bu ismi beğenmeyerek daha hoş tınılı, İtalyan-Latin kökenli Amadeus'a çevirdi. Amadeus'un Almanca tam karşılığı olan Gottlieb'e de zaman zaman Mozart'ın isminin yanında rastlanıyor. İsmi 1770'lerde Wolfgang Amadeo'ya çeviren Mozart, 1777'de de Wolfgang Amade ismini kullanmaya başladı.

Kim ne demiş

"Bütün dahiler göklere uzanır. Mozart ise gökten inmiştir."
Albert Schweitzer

"Mozart müzik sanatında ulaşılmazlığın simgesidir. Şiirde Shakespeare'in olduğu gibi. Onun sanat evreninde belirişi açıklanması olanaksız bir mucizedir." Johann Wolfgang von Goethe

"Tanrı huzurunda yemin ederim ki Mozart bugüne kadar yaşamış bestecilerin en büyüğüdür."
Franz Joseph Haydn

"Duygularımı şiirle aktaramam, şair değilim; kendimi gölgeler ve ışıkla ifade edemem, ressam değilim; düşüncelerimi hareketlerle de açıklayamam, dansçı değilim... Ama bunların hepsini müzikle yapabilirim. Ben bir müzisyenim."
Wolfgang Amadeus Mozart

Cam kırılğan ve hassas bir malzeme... Kum ve ateşin bir araya gelmesiyle oluşuyor. Kolay şekil alıyor ve doğanın bir parçası olarak toprağa karışıyor. Kah çay içtiğimiz bir bardağa kah usta ellerde sanat eserine dönüşerek günlük yaşamımızdaki yerini alıyor. Camaltı resimler, cam sanatlarına verilecek en güzel örneklerden biri. Birçoğumuzun bilmediği, kendine has özellikleri olan çok eski bir sanat...

Camaltında Devr-i Alem

Camaltı resim sanatı, Türkiye’de unutulmaya yüz tutan bir sanat. Geçtiğimiz aylarda Pera Müzesi’nde, Türkiye’de ilk kez 28 ülkeden 200 camaltı resim örneğine yer verilen “Camaltında Devr-i Alem” isimli bir sergi açıldı. Sergide Türkiye, Fransa, Tunus, Endonezya, Çin, Romanya, Tayland ve Peru gibi dört kıtadan çok sayıda ülkenin eserlerine yer verildi. Sergideki eserlerin 160’ı ressam ve koleksiyoner Neveser Aksoy’a, kalan 40’ı Suna ve İnan Kırac, Sinan Genim ve Ömer Bortacı’nın koleksiyonuna ait. Neveser Aksoy, Türk camaltı resim sanatı üzerine Paris Sorbonne Üniversitesi’nde master tezi hazırladı. Paris’te yaşayan Aksoy, 25 yıldır Türk ve dünya camaltı resimleri koleksiyonu yapıyor. Antikacı ve eskicilerden dünyanın dört bir tarafındaki camaltı resimlerini topluyor.

Sondan başlanan resimler

Camaltı resim sanatı, cam arkasına çeşitli şekil ve renklerde uygulanan bir teknik. Cama resim yapmak, tuval ya da kağıda resim yapmaktan çok farklı. Çünkü camın arkasına yapılan resim, cam çevrildikten sonra ters görünür. Bu nedenle, kompozisyonun bitmiş şeklini tasarlayıp resme tersten başlamak gerekiyor. Ustalar resmi sondan başlayıp tamamlıyor. Cam çevrildiğinde sağda görünmesini istediği bir şekli sola, solda görünmesini istediğini de sağa yapması gerekiyor.

Türk camaltı resim sanatı

Türkiye’de camaltı resim sanatı üzerine araştırma yapılmadığı için sanatın tam olarak ne zaman uygulanmaya başlandığı bilinmiyor. Müzelerde de yeterli kadar camaltı resim örneği bulunmuyor. İlk camaltı eserlerde hat kullanılıyordu. Her evde bir ayet ya da Allah’ın isminin yer aldığı en az bir eser bulunuyordu. Halk sanatçıları da halkın ilgi gösterdiği konular doğrultusunda çalışmalarını

Eserlerin koruyucu olduğuna inanılıyordu

Camaltı resim sanatı, toplumun kültürü ve gelenekleri doğrultusunda, onun inanç ve duygularına hitap eden, ağırlıklı olarak dini konuların ele alındığı bir halk sanatı. Canlı ve parlak renkleriyle göze hoş görünen bu sanatı Türkiye’de, hattat ustalarının yanı sıra eğitim almamış halk sanatçıları uyguluyordu. Hattat ustaları eserlerine imza ve tarih atıyordu. Halk sanatçıları bunu yapmadıkları için bugün çok sayıda eserin hangi döneme ait olduğu bilinmiyor. Cam çok hassas ve iyi muhafaza edilmesi gereken bir malzeme. Pek çok Türk camaltı resim örneği iyi korunmadığı için günümüze gelemedi. Eskiden halk, camaltı resimlerine çok değer veriyordu. Evlerin dışında kahveler, şekerçiler, berber dükkanları ve tekkelerin duvarlarına camaltı resimler asılıyordu. Özellikle kahveler dönemin sanat galerileri gibiydi. Çok sayıda camaltı resimler kahvelerde sergileniyordu. Dini konular işlendiği için halk, camaltı eserlerin afet, nazar ve hastalıklara karşı koruyucu güç olduğuna, uğur ve bereket getirdiğine inanıyordu. Amentü Gemisi her ev ve dükkanda bulunan başlıca eserler arasındaydı. Kuyruğu ve vücudu yılan, başı kadın formunda olan ve yılanların şahı olarak bilinen “şahmaran” Doğu Anadolu’da camaltı resimlerinde sık kullanılıyordu. Şahmaran’ın iyileştirici özelliği olduğuna ve doğurganlığı simgelediğine inanılıyordu. Bu gelenek hala bazı yerlerde sürdürülüyor. Evlenecek genç kızların çeyizine mutlaka bir şahmaran camaltı resmi konuluyordu.

Camaltı resimlerin dünyadaki serüveni

Cam üzerine resmin ilk ne zaman yapıldığı bilinmiyor. Ancak ilk Hıristiyanların mezarlarında cam üzerine yapılmış dini semboller bulunması, bu sanatın kökeninin çok eskiye dayandığını gösteriyor. 18. yüzyılda Çinliler, kraliyet sarayına ressam olarak gelen İtalyan rahip aracılığıyla camaltı resim sanatını öğrendi. Çinli ressamlar 19. yüzyıla kadar Avrupa konulu camaltı resimleri yapıyor. Daha sonra kendi geleneksel konularını işlemeye başladılar. Camaltı resim sanatı Çin’den Hindistan’a ve diğer komşu ülkelere yayıldı. Afrika’da bu sanat ilk kez Tunus’ta uygulanmaya başlandı. Daha sonra Senegalliler bu sanatı öğrendi. Zamanla camaltı resimler Senegal’in sembolü haline geldi.

Avrupa’da bu sanatın yaygınlaştığı ülke İtalya. Bizans’tan gelen sanatçıların Venedik’te çalışmalarına devam etmesi, bu sanatı daha da canlandırdı. Fransa’da da yaygınlaşan sanat, Yugoslavya ve Romanya’da da ilgi gördü. Bu ülkelerde hala camaltı resimler yapılıyor. Romanya’da manastırdaki rahipler bile çalışmalar yapıyor. Cam ustalığının ileri olduğu ülkelerde cam işçileri kazanç sağlamak için dini camaltı resimler yaptıkları için camaltı resimlerinin daha çok geliştiği görülüyor. İspanya’dan Güney Amerika’ya camaltı resimlerin götürülmesi, bu sanatın Güney Amerika’da öğretilmesini sağladı.

Türk camaltı resim sanatı

Türkiye’de camaltı resim sanatı üzerine araştırma yapılmadığı için sanatın tam olarak ne zaman uygulanmaya başlandığı bilinmiyor. Müzelerde de yeterli kadar camaltı resim örneği bulunmuyor. İlk camaltı eserlerde hat kullanılıyordu. Her evde bir ayet ya da Allah’ın isminin yer aldığı en az bir eser bulunuyordu. Halk sanatçıları da halkın ilgi gösterdiği konular doğrultusunda çalışmalarını

nı yaptılar. Sultanahmet Camii ve Selimiye Camii gibi ünlü camilerin resimleri buna örnek gösterilebilir. Bir dönem Osmanlı armaları cam üzerine yapılıyordu. Konya da camaltı resimler açısından önemli bir kent. Mevlevi tarikatında Mevlana ve Yeşil Türbe’nin camaltı resimleri yapılıyordu. Türk camaltı resimlerinde, hatla yapılan eserlerde çok fazla renk kullanılmıyordu. Koyu renk fona açık renk yazı, koyu renk yazıya da açık renk fon kullanılıyordu. Arka fona parlak ve yıldızlı kağıt yerleştirilerek ışıltılı bir renk elde ediliyordu.

Ülkeler arası farklılıklar

Camaltı resim sanatında kullanılan teknik ve işlenen konular ülkeden ülkeye farklılık gösteriyor. Her ülkenin kendine özgü bir tarzı var. Viyana ve Brezilya camaltı resimlerinde kelebek kolajları dikkat çekiyor. Peru’da aynaların çerçeveleri bile camaltı resimlerle süsleniyordu. Çinliler küçük enfiye ve tütün şişelerini içten camaltı resim tekniğiyle boyuyordu. Japon camaltı resimlerinin en önemli özelliği, figürlerin fotoğraflardan kesilerek yapıştırılmasıydı. Avrupa’da masa, saat kadranı ve dükkân tabelalarında kullanılıyordu.

“Bir sanat kaybolmaktan kurtuluyor”

Eskiden camaltı resimleri çok modaydı. Her ev ve dükkânın duvarlarını süslüyordu. Bugünse Türkiye’de camaltı resimlerine ancak, eski mahallelerdeki dükkânlarda, dini yerlerde ve köy evlerinde rastlanabiliyor. Bu sanat üzerine eser üreten sanatçıların sayısı da çok az. Konya’da yaşayan Mehmet Ali Katrancı, bu konuda en tanınmış ve hala eserler üreten sanatçılardan biri. Aynı şekilde Mevlüt Akıldız da çalışmalarına devam ediyor. Neveser Aksoy, sergiden sonra camaltı resim tekniğini bilmeyen bazı ressamların, hatta amatör kişilerin bile çalışmalar yapmaya başladığını söylüyor ve ekliyor; “Bir sanat kaybolmaktan kurtuluyor”.

Camaltında devri alem

Camaltı resim sanatı, ağırlıklı olarak dini konuların ele alındığı bir halk sanatı. Eskiden camaltı eserlerin afet ve hastalıklardan koruyarak şans getirdiğine inanılırdı. Bu nedenle halk, camaltı resimleri ev ve dükkânların duvarlarına asardı.

“Made in Turkey”

Türkiye hazır giyim ve tekstil sektörü “fasoncu” imajından kurtulmaya başladı. Üreticiler kendi koleksiyonunu hazırlıyor. Artık “Made in Turkey” etiketinin satın almada bir tercih nedeni olduğunu belirten Orka Group Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Orakçioğlu’na göre, kendi değerimizin farkında değiliz.

Türkiye’de 1980’li yıllarda ihracat kültüründen uzak bir ticaret yapısı vardı. Çalışan nitelikli kişi sayısı azdı. Son 20 yılda ihracat kültürüyle ilgili önemli deneyimler edinildi. Bu kültürün oluşmasında en büyük katkıyı hazır giyim ve tekstil sektörü sağladı. Artık dünya pazarlarıyla entegre olan, kabına sığmayan sektör son yıllarda ciddi bir gelişme içinde. Türk markaları yurtdışına açılıyor, Türk tasarımcılar dünyada tanınıyor, Türk modacıların dünya moda haftalarında düzenlediği defileler yerli ve yabancı basında ses getiriyor. Yurtdışında herhangi bir kentte bir Türk markasıyla karşılaşmak artık şaşırtıcı olmaktan çıktı.

Yurtdışında tanınan markaların başında Damat, Tween ve ADV geliyor. Orka Group Yönetim Kurulu Başkanı Süleyman Orakçioğlu’nun yarattığı markalar, bugün 21 ülkede satılıyor. 10 yıl önce Türk markası olarak yurtdışına açılmanın büyük bir dezavantaj olduğunu vurgulayan Orakçioğlu, tüm olumsuzluklara karşın verdikleri mücadelenin karşılığını aldıklarını söylüyor. Şimdiki hedef ise bir dünya markası olmak. Bugüne kadar sistemi kurabilmek için teknik çaba gösterdiklerini dile getiren Orakçioğlu, 2005 yılını yatırım yılı olarak seçti. Miü Miü ve Prada’nın ünlü tasarımcısı David Bradshaw’la yapılan anlaşmanın ardından markalar 2007’ye hazırlanmaya başladı. Dünyada yayılmak için hazırlık yaptıklarına değinen Orakçioğlu, sektörün gelişmesi için de çaba gösteriyor. İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İHKİB) Başkanı ve Türkiye İhracatçıları Meclisi (TİM) Başkan Vekili olan Orakçioğlu’nun en büyük hayali firma olarak bir dünya markası olmak ve İstanbul’un bir moda başkenti olması.

Türkiye sizce fason üreticilikten kaynaklanan olumsuz imajdan kurtuldu mu?

Bugün bana göre Türkiye artık önceki gibi model, ka-

lip ve koleksiyon üretme konusunda sıkıntı yaşamıyor. Daha önce firmalarımızın birçoğu yapılarını ve sistemlerini buna göre organize etmemişti. Bir numunenin kalıbı ve malzemesi geliyordu. Burada dikimi yapıyordu. Dünya markalarına servis veren birçok üreticimiz artık kendi koleksiyonunu hazırlıyor. Öyle iyi servis veriyor ki, o markaların Türkiye’den başka yerde üretim yaptırma şansları olmuyor. Bu büyük bir gelişme. Bundan sonraki süreçte markalarımız başarılarıyla var olacak.

Yurtdışında Türk mallarının nasıl bir imajı var?

Bu değerlendirmeyi yaparken hep şunu söylüyorum; 10 yıl önce Orka Group olarak ürünlerimizi kendi markamızla satmak için yola çıktık. O zamanlar herkes bunu bir hayal olarak görüyordu. Çünkü Türk markası olarak yurtdışına açılmak büyük bir dezavantajdı. Bununla ilgili kötü anılarımız var. Yurtdışındaki fuarlara gittiğimizde siparişler alırdık. Ancak Türk firması olduğumuzu öğrenince iptal ederlerdi. Bu olumsuzluklara karşın verdiğimiz mücadelenin karşılığını almaya başladık. Artık “Made in Turkey” etiketinin satın almada bir tercih nedeni olduğunu düşünüyorum. Bugün Hindistan, Çin, Kuzey Afrika ve Orta Amerika ülkeleriyle kıyaslandığında, çoğu zaman Türkiye tercih ediliyor. Ancak bu da yeterli değil. Bu konuda çok daha iyisini yapabiliriz, yapmak zorundayız. Önümüzdeki yıllarda “Made in Turkey” etiketinin “Made in Italy” etiketi kadar güçlü olması gerekiyor.

“Made in Turkey” etiketi sizce ne zaman marka olur?

Bununla ilgili çeşitli projelerimiz var. Son olarak bir akreditasyon projesini sürdürüyoruz. Firmalar belli bir oryantasyondan geçtikten sonra bu etiketi kullanma hakkını kazanıyor. Bunu akreditasyon projesiyle güçlendirdiğimiz ölçüde avantajlı olacağız. Ancak bu yalnızca firmaların ürünlerini değerli satması olarak düşünülmemeli. Türkiye’den çıkacak Türk markalarının sağladığı olumlu sinerji ve imaj, en küçük Türk üreticisinin bile malını daha değerli satmasını sağlayacak. Bugün Armani’nin, Gucci’nin marka olarak kendilerine sağladıkları sinerjinin yanında “Made in Italy” etiketine sağladıkları katkı da var. En küçük İtalyan üreticisi bile bu avantajı kendine ait bir avantajmış gibi kullanıyor. Bu nedenle markalara ve tasarımcılara büyük görev düşüyor.

Tekstil, tasarım odaklı bir anlayışa doğru mu gidiyor?

Sektörde tasarım ön plana çıktı. Bu düğmeye bastığınızda olan bir şey değil. Bu işin bir geçmişi var. Tasarımcıya yatırım denildiğinde aklıma İTKİB geliyor. İTKİB 15 yıl önce, Türkiye’nin fason üretim yaptığı dönemde Genç Tasarımcılar Yarışması organize etmeye başladı. Bunun amacı Türkiye’de tasarım kültürünü yerleştirmekti. Bugün İTKİB’in yarışmasına katılan ve derece alan birçok tasarımcının sektöre büyük desteği ve hizmeti olduğunu görüyoruz. Bu tasarımcıların başarısı sektör adına bizleri gururlandırıyor. Geleceğe yapılan bu yatırımın sektör olarak avantajlarını yaşıyoruz.

Türkiye hangi ülkelere ve pazarlara ağırlık vermeli?

Gelişmekte olan ülkelere ağırlık verilmeli. Bugün Akdeniz ülkelerine yaptığımız ihracattaki artış yüzde 25’le normal ihracat artışımızın birkaç katı. Firmalarımızın Rusya’da yaptığı çalışmaları önümüzdeki dönemlerde güneyde özellikle Mısır ve Hindistan’da da yapacaklarını düşünüyorum.

Tekstil ve hazır giyimi gelecekte ne bekliyor? Türkiye nasıl hazırlanmalı?

Buna teknik tekstil ve moda tarafından bakmak gerekiyor. Teknik tekstil gelişen teknolojiye göre insanın yaşamını kolaylaştıran ve insandaki değişimi daha rahat algılayabilecek bir şekilde geliştirilen ARGE çalışmalarını kapsıyor. Isısını koruyan, güneşin zararlı etkilerini azaltan, buruşmayan, ıslanmayan ve koku emen kumaşlar üretiliyor. Uluslararası kongrelerde bu özellikler geliştirilmeye çalışılıyor. Gelecekte tansiyon ve şeker ölçen, hayatı kolaylaştıran ürünlerle karşılaşacağız. Ayrıca dünyada organik pamuk üretiminin artması ve herkesin doğal elyaf kullanma isteği teknolojiyi yönlendirecek. Dünyadaki en büyük organik pamuk üreticisi olduğumuz için bu avantajı doğru kullanmalıyız. Şu an 500 milyon dolarlık hacmi olan pamuk üretiminin, önümüzdeki beş yıl içinde 10 milyar dolarlık bir büyüklüğe ulaşacağı öngörülüyor. Türkiye’nin pazardaki yüzde 50’lik payını koruması halinde bu konuda dünyaya hükmedebiliriz. İşin moda boyutunda ise sürekli bir hareket var. Türkiye bu konuda avantajlı. Çünkü kıpır kıpır, inanılmaz bir enerji ve dinamizme sahip. Biz bu işi 20 yılda öğrendik. Şu an ne yapacağımızı biliyoruz.

Sektörün gelişmesi için sivil toplum örgütlerinde aktif olarak çalışıyorsunuz. İşlerinize nasıl zaman ayırıyorsunuz?

Her zaman işimin başında olmaya çalışıyorum. 06.00-

11.00 saatleri arasında işimin başındayım. Yalnızca bu saatler arasında değil, günde ortalama 15 saat çalışıyorum.

Kendinizi geliştirmek için neler yapıyorsunuz?

Sektörle ve ihracatla ilgili her türlü kaynağı okumaya çalışıyorum. Yapılan araştırmaları takip ediyorum. Hem işim hem de sektör adına üstlendiğim sorumluluklar var. Bu nedenle bu konuda belirli bir birikiminin olması gerekiyor. Çok okumanın yanında farklı bir bakış açısına da sahip olmak gerekiyor. Misyonun oluşmasının ardından vizyonun şekillenmesi de önemli. Misyonunuz vizyonunuzla birleştiği zaman kurumunuzu ve sektörünüzü ileriye götürebilirsiniz.

“Batı’nın sosyalliğiyle Doğu’nun karakteristiklerini bir araya getirdim” diyorsunuz. Bu nasıl bir sentez?

Bugün iletişim her alanda çok önemli. Elazığ’da doğup büyüdüm. Doğu kültürüyle yetiştim. Ancak Batı’yla iletişim kurmak için yalnızca Doğu’nun bakış açısı yeterli değil. Bu nedenle Doğu’nun karakteristikleriyle Batı’nın sosyalliğini bir araya getirdim. Bu birliklilik bir avantaj. Böylece farklı refleksleri algılayabilecek, onları anlayabilecek bir yapıda olabiliyorum. Batı’daki sosyal yaşamın içinde bir yabancılık hissetmiyorum. Kendimi daha kolay ifade edebiliyorum. Ülkemizde yaşanan en büyük problemlerden biri her iki bakış açısında ortaya çıkan farklılıkların ön plana çıkartılması. Oysa o farklılıkların bize neler katacağına baktığımızda bu işte büyük avantajlar olduğunu görüyoruz.

En büyük hayaliniz nedir?

Orka Group olarak dünya markası olmak istiyorum. Ancak Türkiye’nin marka olması da benim için önemli. İstanbul’un dünya modasında belirleyici olmasını istiyorum. Bu hayallerim için mücadele ediyorum.

“Tekstil sektörü açısından Türkiye’ye farklı bir gözle bakılıyor, Çin’le aynı kefeye konulmuyor. Avrupa’daki birçok markanın bugün üretim adına kendi ülkelerinde pek faaliyetleri yok, ama ülkelerine en yakın ve kaliteli üretim yapabilecek ülke olarak Türkiye’yi görüyorlar.”

Beyaz; “seni seviyorum” demek

Mendilin kültürümüzde önemli bir yeri olmasına karşın oyalı mendili anımsayan yok denecek kadar az. Kağıt peçetelerin çıkmasıyla mendil geleneği de yok olmaya yüz tuttu. Genç nesiller mendili “selpak” olarak tanıyor.

Mendil kültürü yüzyıllar öncesine dayanıyor. Mendil kullanma geleneği konusunda yapılan araştırmalar mendilin başlangıcından bu yana birçok işlevi olduğunu gösteriyor. Mendilin ilk kez İÖ 6. yüzyılda Roma Oyunları'nda, oyunların başladığını ve sona erdiğini belirtmek için büyük bir kumaş şeklinde “mappa” adıyla kullanıldığı biliniyor. 8. yüzyılda Roma'da “sudarium” adını alan mendil, o dönemde ipek ve altın işlemeliydi. Kentliler ve soylular “toga” adı verilen kıyafetleri giydiklerinde bu mendilleri ellerinde taşırdı. Mendillerin boyuna bağlandığı bu dönemde, keşişlerin ve çobanların değneklerine bağladıkları mendile de “sudarium” deniyordu. Bu geleneğin Bizans döneminde de devam ettiği çeşitli kaynaklardan anlaşılıyor.

Mendiller tarihe karıştı

Osmanlı'da başta temizlik amaçlı kullanılan mendiller; üzerine türküler yakılan, romanlara ve hikayelere konu olan kültürel öğelerdi. İstanbul Kapalıçarşı'da mendil ticaretinin yapıldığı Yağlıkçılar Caddesi vardı. Mendile halk arasında “yağlık”, zengin kesimde “çevre” denilirdi. Mendillerin, haremde de önemli bir yeri vardı. Oyalı mendil yapılan mendilin ipek ve sırmayla nakışları işlenirdi. Sevdiklerine mendil hediye eden kızların çeyizlerine de mendil konulurdu. O dönemde Avrupa'da mendil, temizliğin yanında buruna çekilen keyif verici toz olan enfiye ya da kitap taşımak için de kullanılırdı. Avrupa tarzı erkek kıyafetlerinde, ceketin üst cebine beyaz keten ya da ipek mendil yerleştirilirdi.

Cumhuriyet döneminin vazgeçilmez aksesuarı

Mendil Cumhuriyet Dönemi'nde ise giyim kuşamın vazgeçilmez bir aksesuarı haline geldi. Erkekler büyük, kadınlar küçük mendil kullanırdı. Eski mendil geleneğinin sürdürüldüğü Anadolu'da göz nuruyla işlenen mendiller, simlerle süslenirdi. Zamanla fabrikasyon mendil

üretimleri başladı. 1980'li yıllarda piyasaya kağıt mendiller çıktı ve mendil geleneğimiz unutulmaya yüz tuttu.

Oğuz Aydemir, iki milyon dolarlık bir yatırımla kurduğu ambalaj firmasını, 10 yılda 30 milyon dolar değerinde bir şirket haline getiren bir işadami. 50 yaşında emekli olup hayallerinin peşinden koşmayı tercih eden Aydemir, kendini arkeoloji ve tarih çalışmalanna adadı. Yaşadığı İzmir-Çeşme'de, hem zeytinyağı üretimi yapıyor hem de tarih araştırmalarını sürdürüyor. 1975 yılından beri Osmanlı hatıra mendilleri toplayan Aydemir'in fermant-berat ve pul koleksiyonları da var.

Mendil koleksiyonu yapmaya nasıl başladınız?

Tesadüf eseri. 1975 yılında Nur-u Osmaniye'de dolaşırken bir mağazada 1897 yılına ait Osmanlı Yunan Savaşı'nı anlatan bir mendil gördüm. Palikaryaların (kabadayı Rum delikanlıları) kaçıştığı savaşın eski Türkçe'yle yazıldığı mendilin baskı tekniğiyle yurtdışında yaptırıldığını öğrendim. Çok beğendim ve satın aldım. Mendillerle ilgili araştırma yaptım ve hatıra mendil geleneğimizin olduğunu gördüm. Birkaç mendil örneği daha bulunca böyle bir koleksiyon yapmaya karar verdim. 30 yılda 70 parça mendilim oldu.

Mendilleriniz hangi döneme ait?

Hatıra mendiller yaklaşık 120 yıl önce yapılmaya başlanmış. Osmanlı'da Tanzimat Dönemi'yle başlamış. Bu gelenek Cumhuriyet döneminde de sürdürülmüş. Koleksiyonumda bu dönemlere ait yaklaşık 50 mendil var. O dönemlerde yurtdışında yapılan hatıra mendillerden de koleksiyonumda 20 örnek bulunuyor. Örneğin Fransa'da Sanayi Sergi Fuarı'nın, 1. Dünya Savaşı'nın sona ermesi, Kırım Savaşı gibi önemli olayların işlendiği hatıra mendillerim var. Bu gelenek anladığım kadıyla bi-

Oğuz Aydemir

ze özgü değil. Yurtdışından alınmış ve Osmanlı Dönemi'nde uygulanmaya başlanmış.

Mendiller hangi ebatlarda?

Genelde 45'e 45 standart ebatla yapılmış. 40'a 40, 80'e 90 gibi farklı ebatlarda da var. Yurtdışında daha büyük ebatlarda da üretilmiş.

Koleksiyonuza yeni parçalar ekliyor musunuz?

Artık pek bulamıyorum. Çünkü kumaşı korumak çok zor. Bu mendillerin büyük bölümü ipekten yapılmış. Günümüze ulaşan mendilleri genellikle tesadüfen bulu-

yorum. Bu işle uğraştığımı bilen insanlar yeni bir mendil bulduklarında bana haber veriyor.

Kültürümüzde mendilin yeri nedir?

Şimdiki gibi kağıt mendillerin olmadığı dönemlerde temizliğin bir parçasıymış. Şarkılara konu olmuş, sevgiyi ifade etmek için iyi bir araç görevi görmüş. Mendillerin renkleriyle ilgili de değişik zamanlarda yorumlar yapılmış. Mendiller, kağıt mendillerin ortaya çıkışına kadar gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçasıymış. Ayrıca aksesuar olarak da kullanılmış. Hatıra mendiller kullanım amaçlı değil; çerçeveleyip asmak, hatırlamak amacıyla yapılmış.

Hatıra mendillerin korunduğu başka bir yer var mı?

Hatıra mendil koleksiyonunu Türkiye’de yalnızca ben yapıyorum. Bu büyük bir sorumluluk getiriyor. Atom Damalı adında bir dostum annesinin adına kurduğu bir vakıfta bu hatıra mendillerinden birkaç örneği bir araya getirmiş. Türkiye’de birkaç tane daha mendil örneği var, ama benimki gibi set halinde değil.

Mendilleri nasıl koruyorsunuz?

Mendilleri iki cam arasına koyup çerçeveletiyorum. Işığın etkisini mümkün olduğu kadar azaltıyorum. Belirli bir sıcaklıkta saklıyorum. İzmir, Çeşme’de yaşıyorum. İstanbul’da da evim var. Koleksiyonumun büyük bir kısmını Çeşme’deki evimde, bazı yeni aldığım mendilleri İstanbul’daki evimde tutuyorum. Hepsini bir araya getirmek riskli olacağı için mümkün olduğunca ayrı yerlerde tutmaya çalışıyorum.

Bir müzeye vermeyi düşünmüyor musunuz?

İsrail’de iyi bir uygulama var. Özellikle İsrail’in dışında

leksiyonumu kendi adımla sürekli sergileyebilsem. Yangın, deprem, hırsızlık gibi olaylardan korkuyorum. Mendillerin depoda durmasını istemiyorum. Koleksiyonu maddi bir çıkar gözetmeksizin oluşturdum. Satmayı düşünmüyorum. Daimi sergileyebilecek bir yer bulamayacağım için sanırım iki oğlum bu bayrağı alacak.

Sanırım toplum olarak koleksiyonların değerinin farkında değiliz.

Türkiye’de ne yazık ki tarih bilinci yok. Belleği zayıf bir toplumuz. Bu bilinç oluşana kadar birçok değerimizi yitirmiş olacağız. Milli mirasımız çok zengin ve sahip çıkılması gerekiyor. Yalnızca özel koleksiyonlarla tarihimiz sahipleniliyor. Türkiye’nin tarihi mirasının boşaltılmasına engel olunamaması da ayrı bir sorun.

Koleksiyonunuzu hiç sergilediniz mi?

Osmanlı İmparatorluğu’nun 700. kuruluş yıldönümü dolayısıyla Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü’nde 1999’da bir sergi açtık. Hem mendilleri hem de فرمان-berat koleksiyonumu sergiledim. Bu sergi için bir kitapçık hazırladık. O tarihten sonra koleksiyonlarım gündeme gelmedi. Her zaman yapılabilir. Ancak güvenilir bir yerde, sigortalayarak sergilemek gerekiyor.

Hatıra mendillerle ilgili herhangi bir kaynak var mı?

Benim ulaşabildiğim bir kaynak yok. Murat Bardakçı ve İlber Ortaylı gibi bu

konularda bilgi sahibi arkadaşlarımdan bilgi almaya çalıştım. Ancak sınırlı bilgiler edindim. Yazılı bir şey yok. Elimdeki mendillerin üzerindeki bilgilerden anladığım kadarıyla, bunun bir törensel uygulama olduğunu düşünüyorum.

Günümüzde mendil ne ifade ediyor?

Eskisi kadar yaygın olarak kullanılmıyor. Günümüzde kibarlığın bir simgesi. Erkeklerin ceketlerine taktığı, fonksiyondan çok görüntüyü tamamlayan bir unsur. Mendil hoş bir simge. Daha çok yaşlı grubun kullandığı ve vazgeçemediği bir kibarlık simgesi. Modada mendil geleneğimizi yaşatabiliriz. Avrupa’da modada çok kullanılıyor.

Oğuz Aydemir, Türkiye’nin tek mendil koleksiyoneri. Otuz yıldır emek verdiği koleksiyonundaki mendillerin hepsinin ayrı bir dili var. Örneğin fıstık yeşili mendil: “Dikkat et komşular görmesin”; pembe oyahı mendil: “Sensiz yaşayamam” demek.

yaşayan varlıklı insanlar koleksiyonlarını müzelerde kendi isimleriyle sergileyebiliyor. Böylece koleksiyonlar ulusal zenginliğin parçası oluyor. Türkiye’de ne yazık ki böyle güvenilir bir uygulama yok. Örneğin, İzmir Şehir Müzesi’nde bazı ailelerin önemli evrakları sergileniyordu. Bir aile evraklarının İstanbul’da bir müzayedede satıldığını tesadüfen öğrendi. Güvenilir bir yer olsa da ko-

Şarap diyarından Türkiye'ye

Şarap bir tutku... En nadide şarabı bulabilmek için dünyanın öbür ucundaki müzayedeye katılanlar, kariyerinden vazgeçip bağ satın alanlar var. 34 yıl restoran sektöründe çalıştıktan sonra sommelier olmaya karar veren Alain Würsching de şarap tutkunlarından.

Şarap romantizmin sembolüdür; insanı kendi dünyasına çekmek konusunda da davetkardır... Şarabın her şişesi farklı aroma ve kokularla tatlı bir heyecanı beraberinde getirir. Zamanla bu heyecan tutkuya dönüşür ve kendinizi degüstatörlerin, şarap üreticilerinin ve sommelier'lerin renkli dünyasında bulursunuz.

Şarap kültürü Türkiye için yeni bir kavram olsa da şarapla buluşmamız eskiye dayanıyor. Osmanlı Devleti'nde gayri müslimlerin şarap üretmesine izin verilirdi. Türkler de meyhanelerde gizlice şarapla buluşurdu. İspanya Kralı Felipe II'ye rapor edilmek üzere İstanbul'da araştırmalar yapan bir hafiyeye göre Osmanlı Devleti'ndeki meyhaneler güzel ve ucuzdu. "Meyhaneye girdiğimizde soru yağmuruna tutulurduk. 'Beyaz şarap mı, kırmızı şarap mı, Kandiye mi, Gelibolu mu' diye sorarlardı, birini seçince de 'Kaç yıllık olsun' diye yeni bir soruyla karşılık verirdi. Bu kadarı bizim sarayımızda bile bulunmaz." İşte günümüzde bu sorular restoranlarımızda yeniden sorulmaya başlandı. Sommelier'ler restorana gelen müşterilerin şarap seçimine yardımcı oluyor. Böylece yemek ve şarabın uyumu sağlanıyor. Sunset milyarlık şarapların da olduğu kavi ve sommelier'leriyle pek çok restorandan ayrılıyor. Alain Würsching Sunset'in kavının hazırlanmasına yardım edip, sommelier'lik konusunda eğitim veriyor.

Kendinizden söz eder misiniz?

Fransa Troyes Champagne'da doğdum. 1968'de stajyer olarak restoran sektörüne adım attım. Fransa dışında İngiltere, Bermuda ve Afrika ülkelerinde çalıştığım çeşitli restoran ve dört yıldızlı otellerdeki deneyimlerimden sonra 1975'de şarapla ilgilenmeye karar verdim. 1997'ye kadar yemek ve şarap servisi yaptım. 1997'de Fransa'daki University of Wine'da (Şarap Üniversitesi) şarap konusunda ilk profesyonel eğitimimi aldım. Bu

eğitim şaraba olan ilgimi daha da artırdı. 2003'te yine şarap konusunda eğitim aldım. Bu eğitimde isteğe bağlı olarak, şarap ticareti ya da sommelier'lik konusunda uzmanlaşıyorsunuz. Ben şarap ticareti konusunda diploma aldım, şimdiyse sommelier'lik yapıyorum.

Restoran sektöründe uzun yıllar çalışmanıza karşın neden sommelier oldunuz?

Şarap konusunda aldığım eğitimler ve çalıştığım restoranlardaki deneyimim kariyerime sommelier olarak devam etmemi sağladı. Bu sektöre ilk girdiğim yıllarda şarap bu kadar popüler değildi; şarapla ilgili dergiler, kitaplar ve websiteleri yoktu.

Sommelier bizim için yeni bir kavram, açıklar mısınız?

Sommelier; restoranda şarapların seçiminden, şarap mönüsü hazırlanmasından ve kavdan sorumlu kişi. Misafirleri sipariş ettikleri yemeklerle hangi şarapları içebilecekleri konusunda bilgilendirir. Sommelier'nin anahar kelimeleri; şarap bilgisi, şarap tadımı, yemek ve şarap uyumu diyebiliriz. Müşteri, şarap uyumlu olduğu sürece yemekten zevk alır. Bu nedenle Sunset'te olduğu gibi sommelier, çalıştığı restoranın servis kalitesine artı değer kazandırır.

Şarap ve yemek uyumundan söz eder misiniz?

Deniz ürünleri, balık ve salata gibi yemeklerle beyaz; kırmızı etle kırmızı şarap iyi gider. Ama pişirme teknik-

lerine bağlı olarak önerilen şaraplar değişir. Izgara balıkta Sauvignon ve Narince şaraplarını öneriyorum. Soslu, kremalı bir balıkta asiditesi daha düşük, daha yumuşak bukeleri olan Chardonnay gibi üzümlerden üretilen şarapları öneriyorum. Bir de şarabın ısı çok önemli; kırmızı şarap 16 -18 derece civarında olmalı. Yaz mevsiminde daha soğuk içilebilir.

Türkiye'de çalışmaya nasıl karar verdiniz?

2004'te Michelin yıldızlı, Pourcel Kardeşlere ait olan La Table d'Augusta'da sommelier olarak çalışıyordum. O dönemde Profesyonel Sommelier'ler Derneği'nin sitesinde Sunset'in ilanını gördüm. Restoranın sahibi Barış Tansever Nisan 2004'te Paris'e geldiğinde kendisiyle görüştük ve anlaştık. 30 Temmuz 2004'te çalışmaya başladım. Sunset'in çok özel şaraplardan oluşan kavından sorumluyum. Sunset ekibine şarap konusundaki bilgi ve deneyimimi aktarıyorum. Misafirlerimize şarap seçimlerinde yardımcı oluyorum.

Şarap denince akla Fransa geliyor. Tüm Fransızlar tadımın nasıl yapıldığını biliyor mu?

Fransızlar küçük yaşlarda şarapla tanışır. Fakat bu, tüm Fransızların şarap tadımında iyi oldukları anlamına gelmez. Yemekte şarap içmeyi seviyoruz, aslında bir alışkanlık. Sunset'te şarap tadımını bilen, Petrus gibi şarapları tatmış Türk müşterilerimiz oluyor.

Fransız şaraplarıyla Türk şarapları arasındaki farklar neden kaynaklanıyor?

En önemli fark üzüm ve üzümlerin yetiştiği terroir'dan kaynaklanıyor. Fransa'da kompleks bir toprak yapısı var, üzümlerin renk ve tatları her sepa'da değişiyor. Türkiye'de şarapçılık sektörü, yüzyıllardır şarap üreten Fransa'ya kıyasla çok genç. Kalecik Karası, Öküzgözü gibi kendine özgü tadı olan üzümlerimiz var.

Türkler hangi şarapları seviyor?

Türkler ağırlıklı olarak yerel üzümlerden yapılan, içimi kolay, meyvemsi, çok pahalı olmayan şarapları tercih ediyor. Bence farklı ülkelerin şaraplarını da tadabilirler.

Türkiye'nin şarapçılıkla ilgili ne gibi problemleri var?

İstanbul'a geleli çok uzun bir zaman olmadı. Kesin değerlendirmelere girmek doğru olmaz. Örneğin sommelier kavramının Türkiye için çok yeni olduğunu gözlemliyorum. Sunset'te bu konuda eğitilmiş çalışanlar var ama diğer restoranlardaki durumun bu kadar ilerlemiş olduğunu sanmıyorum. Devlet şarap konusunda bir okul kurabilir. Diploma herşey demek değil, ama temel eğitim şart. Üretim anlamında olduğu kadar vergiler konusunda da problemler olduğunu tahmin ediyorum. Bu nedenle şarap fiyatları çok yüksek. İyi bir şarap için 25-30 YTL ödemeniz gerekiyor, Fransa'da 5-10 Euro'ya güzel şaraplar bulabilirsiniz. Vergiler düşürülürse, insanlar daha sık şarap içebilir.

Gelecekte Türk şarap dünyası nerede olur?

Fransa'da şarapçılıkla ilgili düzenlenmiş pek çok yasa var. Örneğin Fransa'da şaraba herhangi bir yapay tatlandırıcı, kimyevi madde katılamaz. Kurallar, kaliteli şarabı beraberinde getiriyor; üretici ve tüketiciyi koruyor. Devlet bu konuda destekleyici olursa ve Türk şarapları dış dünyaya açılırsa başarılı olacağını sanıyorum. Çok güzel üzümlerimiz var ama kimse şaraplarımızı bilmiyor.

Şarap terimleri sözlüğü

Degustator: Şarap tadımcısı

Sommelier (somölye): Restoranlarda sadece şarap servisiyle görevli olan şarap garsonu

Kav: Mahzen, şarapların beklendiği loş, nemli ve serin ortam

Terroir (teruar): Fransızca toprak anlamına gelen terre kelimesinden türetilmiş bir kavram. Toprak ve iklim kombinasyonu anlamına geliyor.

Sepaj: Üzüm çeşidi anlamına gelen, şarabın yapıldığı üzümlükten Fransızca bir kelime

Buke: Yıllanma sonucunda meydana gelen şarap kokuları. Daha çok içildikten sonra genizde hissedilir.

Tanen: Üzümlerin çekirdek ve kabuklarında bulunan, burukluk veren maddeler.

Şarap tadımının püf noktaları neler?

Öncelikle hangi şarabı içtiğinizi bilmeniz gerekir. Şarabın doğru ısıda servis edilmesi de çok önemli. Şarap tadımını, şarabın rengine bakmak, koklamak, tatmak ve keyifle içmek olarak özetleyebiliriz. Şarabın renginin temiz olması gerek. Genç şaraplar, yıllanmış şaraplara göre daha açık renktedir. Kokladığınızda burna gelen aromatik kokularla, şarabın tadı uyumlu olmalı.

Biraz da şarap üzümlerinden söz eder misiniz?

Syrah, kırmızı meyve ve biber tadındadır. Merlot, kırmızı meyve aromalarının yoğun olduğu, kadınların beğendiği bir şaraptır. Damakta kadifemsi bir his yaratır. Pinot Noir, kuşüzümü ve vişne tadındadır. Burgonya Bölgesi'nde kullanılır. Gamay, Beaujolais'de kullanılır. Pinot Noir'dan daha hafiftir. Kalecik Karası'nı andırır. Kırmızı meyve tadındadır. Cabernet Sauvignon, tanen açısından çok zengindir ve yıllandırmaya uygundur. Sert bir şaraptır. Bordeaux şaraplarının temelini oluşturur. Yeşil biber tadındadır.

Sevdiğiniz şaraplar neler?

Türk şaraplarını beğeniyorum. Kırmızı şarapta Boğazkere, Öküzgözü, Kalecik Karası, beyazdaysa Narince ve Sultaniye tercihlerim. Salata ve beyaz etle beyaz şarap, kırmızılarla kırmızı şarap denir, ancak kişi beyazdan hoşlanıyorsa kırmızı etle beyaz şarap içebilir. Farklı markaların şaraplarına fırsat verilmeli.

“Futboldan anlamaz diyeni döverim”

Sinema, caz, edebiyat ve futbol konusunda uzun yıllardır pek çok yazıya imza atan Sevin Okyay, kendisinin üç üniversite bitirmiş, beş yabancı dil bilen biri zannedildiğini oysa lise mezunu ve yalnızca İngilizce bildiğini söylüyor. Onu farklı kılan ise bitmeyen öğrenme sevgisi ve merak!

Arnautköy Amerikan Koleji mezunu olan Sevin Okyay, 1963 yılından bu yana çevirmenlik yapıyor. George Orwell, J. D. Salinger gibi yazarların eserlerinin yanı sıra ilk kitap hariç Harry Potter serisinin tümünü çeviren Okyay, 1976 yılından bu yana gazeteciliğe devam ediyor. Sinema üzerine yazdıklarıyla tanınan Okyay, pek çok gazete ve dergide caz, spor ve edebiyat yazılarını sürdürüyor.

Sporun her alanıyla ilgilendiğini belirten Okyay, Radikal Gazetesi'nde bir yandan Beşiktaş futbol takımı hakkındaki izlenimlerini aktarıırken fırsat buldukça da sumo gibi ülkemizde yoğun ilgi görmeyen, ancak Okyay'ın geniş ilgi alanından kaçmayan sporlar üzerine de yazılar yazıyor.

Oscar töreninin ardından görüştüğümüz Okyay, bu yıl düzenlenen tören tahmin edilebilir olması nedeniyle çok sıkıcı geçtiğini, yalnızca doğru tahminlerde bulunamadıkları bölümlerde törenden keyif alabildiğini söylüyor.

İlk Romanım, 120 Filimde Seyrialem, Çiçek Dürbünü, Gol Atan Kaleye gibi kitapların yazarı olan Okyay, insanların birçoğunun kendisinin kitap yazdığını farkında bile olmadığını, ancak buna rağmen edebiyatın billboard'larla, afişlerle, tanıtım kampanyalarıyla pazarlanmasından büyük rahatsızlık duyduğunu belirtiyor.

“Beni üç üniversite bitirmiş, beş yabancı dil biliyor zannedenler var. Tek bildiğim dil İngilizce ve lise mezunuyum” diyen Okyay ile Oscar'dan sumoya, Harry Potter'dan Beşiktaş'a geniş bir alanda konuştuk.

Oscar tahminlerinde başarılı mıydınız?

Yalnızca en iyi film kategorisinde çöktüm. Brokeback Mountain'ın alacağını tahmin ediyordum. Tahmin etti-

ğim her şey çıktığı için o kadar sıkıcı geldi ki bana anlatamam. Jack Nicholson'ın ağzından en iyi film olarak “Crash”i duymak müjde gibi geldi. Aslında Brokeback Mountain'ı çok beğeniyordum. George Clooney'in filmi de yılın en iyi filmi olarak görüyordum. Herhangi bir dalda ona ödül verecekleri aklımdan bile geçmedi. Brokeback Mountain'ın da iyi ya da kötü olduğundan değil, tamamen konusu nedeniyle Akademi tarafından reddedildiğini düşünüyorum. Adaylar çok iyi olduğu için iyi bir yıld, ama çok sıkıcı bir törendi.

Türk Sineması açısından durumu nasıl görüyorsunuz? Son dönem filmlerini nasıl buluyorsunuz?

Kurtlar Vadisi dizisini hiç sevmemişim, ancak yarım bölüm izleyebilmişim. Dolayısıyla filmi de seveceğimi sanmıyorum. Film diziyi sevenler için ilgi çekici olabilir. Filmin yalnızca bir bölümünü izledim. Babam ve Oğlum'un iyi bir film olduğunu düşünüyorum. Çağan Irmak

da iyi bir yönetmen. Ancak yine de Babam ve Oğlum çok sevdiğim türden bir film değil. Türk sinemasında şu anda iki akım var. Birisi Sinan Çetin, Mustafa Altıoklar, Yılmaz Erdoğan, Cem Yılmaz gibi isimlerin yaptığı büyük prodüksiyonlu filmler. Diğeri de Nuri Bilge Ceylan, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Semih Kaptanoğlu gibi yönetmenlerin yaptığı düşük bütçeli sanat filmleri. Serdar Akar da Gemide ve Dar Alanda Kısa Paslaşmalar'la bu ikinci grupta yer alıyordu. Galiba Maruf'ta yediği maddi ve manevi ağır darbe nedeniyle bu işlerden vazgeçti. Kurtlar Vadisi Irak'ın yönetmeni olarak Akar'ı ikinci gruptan bir kayıp olarak görüyorum. Ama bunu birinci gruptakilere karşı olduğum için söylemiyorum. Bunu televizyonla sinemanın neredeyse bir araya gelmesinden, birbirine yaklaşmasından oluşan, tamamen seyirci peşinden koşan bir başka anlayış olarak görüyorum. Özetle küçük bütçeli olarak nitelediğim filmlerle diğerleri arasındaki tek fark bütçe değil. Sinemaya bakışları da farklı. Ancak ortada bir gerçek var ki; insanlar büyük bütçeli, görkemli filmlere gidiyor. Ötekiler ise ancak filmin masrafını çıkarıp yeni bir film yapıyor. Büyük bütçeli filmler arasında da çok iyi filmler var.

“Babam ve Oğlum çok sevdiğim türden bir film değil” dediniz. Çok sevdiğiniz türden filmler hangileri?

Sevdiğim film türü diye net bir şey yok. Hepsini seviyorum. Babam ve Oğlum için insanların, “Gideceksin, ağlayacaksın, perişan olacaksın” demelerinin bir etkisi olabilir. Zaten çok kolay ağlarım. Beni ağlatmak marifet değil. Çağan Irmak iyi bir yönetmen. Sinema gözü var ve daha da iyi olacağını düşünüyorum.

Başlıca ilgi alanlarınız sinema, edebiyat, müzik, spor ve gazetecilikten herhangi birine daha fazla zaman ayırmak istediğiniz oluyor mu?

Spora daha fazla vakit ayırmak isterdim. Hepsini sevi-

yorum, ama çok küçük yaşlardan beri sporu izliyorum. Bütün dallarını büyük bir ilgiyle takip ederim. Eurosport'ta kaçırmam. Düzenli olarak sumo güreşi izlerim.

Ama yazmıyorsunuz...

Radikal'de ünlü sumo güreşçisi Asashoryu Akinori hakkında yazabilmek için aylarca bekledim. Kimse bana “Yazma!” demiyor. Ama üç gün üst üste de sumo yazılmıyor ne yazık ki. Yine de Radikal'in ekinde üç hafta devam eden bir sumo tefrikası yazdım. Her şeyi yazabildiğim. Çok güzeldi. Ama bu tarz şeyler insanın hayatında bir kere olur.

Futbol yazılarınıza ilgi nasıl? Kim şampiyon olacak?

Beşiktaşlı'yım. Ama Galatasaray'ın şampiyon olmasını umuyorum. Fenerbahçe'yi sevmem. Yalnızca Daum'un hatrına Fenerbahçe'nin başarılı olmasını istiyordum. Çünkü uyuşturucu sorunda Bayern Munich ekolünün çok fena oyununa geldiğini düşünüyorum. Alman Milli Takımı'nın başına geleceğini düşündüklerinden başını yaktılar. Böyle bir olay yaşadığı için başarılı olmasını istedim. Ama Fenerbahçe'nin başına geldiği için bir yandan da çelişki içinde kaldım. Allah bilir yenildikleri zaman üzülmediğim bile olmuştur. Şu an kazandığı başarıların yeterli olduğunu düşünüyorum. Burunlarının sürtülmesinin zamanı geldiğine inanıyorum. Beşiktaş'ın da en azından kondisyon konusunda son durumundan memnunum.

“Tahmin ettiğim her şey çıktığı için Oscar töreni çok sıkıcı geldi. Bir tek en iyi filmi tahmin edemedim. Jack Nicholson’ın ağzından en iyi film olarak ‘Crash’i duyunca çok sevdim. Müjde gibi geldi.”

Bu futbol yorumlarınıza ne tür tepkiler geliyor?

Zaman zaman Fenerbahçeliler küfür ediyor. Ama Fenerbahçeli bazı kibar beyefendiler de var. Karşıda gençlerin birbirlerine dostluk bağlarıyla bağlı oldukları eski günleri hatırlatan Fenerbahçelilerin yanı sıra “Şanlı Fener’e laf uzatma! Sen kimsin ki!” diyenler de var.

“Ne anlar ki futboldan” gibi yorumlar geliyor mu?

Öyle bir şey diyen olursa döverim. Gerçekten ayağımın altına alır ezerim. Dört yaşımdan beri maça gidiyorum. Benden daha iyi anlayanı görmek isterim. Spor yapan, bütün maçlara giden kişiler tabii ki daha iyi anlar. Bu bir birikim sonuçta. Ama ben de sporun ne kadar içinde olunabiliyorsa o kadar içindeyim. Futbola çok uzun yıllar verdim. Yaklaşık 60 yıldır futbolla ilgileniyorum. O yüzden böyle diyeni döverim.

Kadın ve şiddet bağdaşmıyor.

Ama bu konuda kendimi biliyorum ve hak sahibi sayıyorum. Emek verdim, karşılığını istiyorum.

Kendinizi hangi alanda uzman görüyorsunuz?

Spor konusunda öyle dağıldım ki kendimi uzman olarak göremiyorum. İnsanın her konuda uzman olması mümkün değil. Uzman olabilmek için bir konuya odaklanmak gerekiyor. En iyi edebiyatı bildiğimi düşünüyorum. Çok fazla okuyorum. Okuduğum için çok iyi bildiğimi düşünüyorum.

Bir söyleşide “şahsi tecrübem dahilinde kitaplarım satmıyor” diyorsunuz. Neden satmıyorlar sizce?

Satmadığımdan eminim. Zaten en fazla 2 bin basılıyor. Bir de galiba dağıtımı da çok iyi yapılamadı. Günümüzde o kadar çok kitap çıkıyor ki, ne yapayım, tek tek kitapçılı dolaşip en öne mi koyayım? Kitaplarımdan kimsenin haberi olmuyor. “Siz kitap mı yazıyorsunuz?” diyorlar. Ne yapmam gerektiğini bilmiyorum. Beni seviyorlar, yazılarımı da beğeniyorlar. Ama kitaplarımı almak yönünde bir girişimleri olmadı.

Edebiyatın billboard’lar aracılığıyla pazarlanması konusunda neler düşünüyorsunuz?

Yemin ediyorum kitaplarım satmadığı için bu duygular içinde değilim, ama kanıma dokunuyor. Bana edebiyat bütün bunların dışında olmalı gibi geliyor. Edebiyatta menajerler de bana tuhaf geliyor, ama bu belki de bizim ilkelliğimiz. Çünkü her yerde varlar. Tanıtım kam-

panyaları, kitabı desteklesin diye çıkarılmışa benzeyen dedikodular bana ters geliyor.

Bir yandan herkes okusun istiyoruz, diğer yandan “pazarlanması” diyoruz. Bu bir çelişki değil mi?

Ama pazarlanan kitaplar genelde ilgi gösterilmesi gerektiğini düşündüğüm kitaplar değil.

Billboard olarak bakarsak Orhan Pamuk, Ahmet Altan, Selim İleri gibi yazarlar da billboard’da oluyor.

No comment! (Yorum yok!)

Sizce kimler olmalı?

Hasan Ali Toptaş, İhsan Oktay Anar, Murat Uyrukulak gibi şu an aklıma gelmeyen pek çok isim var. Bu üçünü kesinlikle okuyorum. Gerçekten iyi yazar olduklarını ve yazmaktan başka hiçbir şeyle ilgilenmediklerini düşünüyorum.

İyi bir çevirinin tanımını yapar mısınız? Can Yücel’in dediği gibi “Türkçe söylemek” mi doğru olur?

Can Yücel’i ve yaptıklarını her zaman çok sevmişimdir. Ama bunun tamamen yanlış olduğunu, Türkçe söylemenin çeviri olmadığını düşünüyorum. Bu bambaşka bir şey. Yeni sanat biçimi gibi geliyor. Bence bir çeviriye bunu yapamazsınız. Belli ölçüler dahilinde orijinal metnin dışına çıkmamak gerekiyor. Çevirmen, bir dilden başka bir dile aktaran insan sonuçta. Yaratıcı ol-

ması gerekmiyor. Yaratıcılığını o dildeki sözcüklerin karşılıklarını bulmada kullanmalı. Uyarlanan eserlerin de üstüne “uyarlama” yazılmalı. Kelime kelime sadık kalınmalı demiyorum, ama mümkün olduğunca sadık kalınması gerektiğini düşünüyorum.

Harry Potter çevirileri bu tarz bir kurala mı bağlı? Her sözcük Türkçe’ye çevrilmiyor.

Büyüleri Latince oldukları için bıraktık. Aslında çevirebilirdik. Sonra çevirmediğimiz için pişman olduk. Warner Bross tarafından Harry Potter’da çevrilmesi yasaklanan sözcükler bulunuyor. Ama bunun sıkıntısını ilk kitabı çevirdiği için daha çok Ülku Tamer çekti. Oyun ya da oyuncak gibi ürünler yapmayı düşündükleri “muggle” gibi sözcüklerin çevrilmesini yasakladılar. Ülku de biz de gayet güzel karşılıklar bulurduk. Ama çevirmeleri yasak. Rowling’in çevirdiğimiz fantastik yaratıklara dair bir başka kitabında 75 canavar vardı. Hepsinin adını

oğlum Kutlukhan’la çevirdik. Daha doğrusu 74 tanesini o, bir tanesini ben çevirdim. Ama kabul etmemişlerdi. Türkçelerini yanlarına yazdırmak istedik. Çünkü dragon’un bile aynen kalmasını istiyorlardı. Halbuki dragon doğrudan ejderha olarak karşılığı bulunan bir sözcük. Muggle gibi uydurulmuş bir terim değil. Harry Potter’da özellikle büyü adlarını İngilizce olmadığı için çevirmeyi tercih etmedik, ama sonra üzülüm. Çünkü İngilizce bilen insanlar Latince’ye, Türkçe bilen insanlardan çok daha aşına. Bu sözcükleri daha iyi anlayabiliyorlar. Bu yüzden hata mı ettik diye düşündüm.

İki ayrı kişinin çevirisinde üslubu nasıl tutturuyorsunuz? Bölümler halinde paylaşıyoruz. İki kişi çeviri yapmak birbirimizden utanmamızı sağlıyor. Çünkü çevirmek için gün sınırı koymuş oluyoruz. Ve aşka gelip bir anda çevirebiliyoruz. Ama tek kişi yapınca bir tek yayınevinden utaniyorsunuz. O da çok fazla utandırmıyor. Kutlukhan da

ben de edebiyatla yakından ilgiliyiz ve aşağı yukarı aynı şeyleri okuduk. Birimizin çevirdiği bölümlerin üzerinden diğeri geçiyor. Ortak bir üslup meydana geliyor. Ortaya çıkan üslup ikimizin ortasında yeni bir üslup. Tamamıyla ikimize de ait değil. Üsluplarımızı çok iyi bilen insanlara okutuyoruz ve anlayamadıkları oluyor. Bununla iftihar ediyoruz.

Çevirilerinize ne kadar yorum katıyorsunuz? Harry Potter’ın ne kadar Rowling, ne kadar Okyay?

Yüzde 20 olabilir. Ama kendimizden bir şey katmıyoruz. Bir konuşmayı çevirirken konuşan insana dikkat ediyoruz. “Ron böyle bir şey der mi?” diye düşünüyüz. “O yaştaki çocuk bu sözcüğü nereden bilecek?” diyerek Ron’un telafuz edebileceği ve anlayabileceği uygun bir sözcüğü koyuyoruz. Ben Osmanlıca’ya meraklıyım. Bu merakımı yaşlı büyücü Dumbledore’un konuşmalarında gideriyorum.

Çeviri yapmak kazandırır mı?

Harry Potter çok sattığı için kazandırıyor. Yalnızca çeviri yaparak geçiniyorsanız, çevirdiğiniz kitapların bir kısmı biraz satıyorsa altı ay kadar dışınızı sıkıldığınızda bir birikim olabiliyor. Ama Harry Potter gibi bir kitabı çevirip hemen kazanabilmek çevirmenin ömründe bir kere rastlayabileceği bir şey. Da Vinci Şifresi de hiç tahmin edilmediği halde iyi para kazandırdı. Ama böyle olacağı çevirmenin de yayınevinin de aklına bile gelmemiş.

Ege'nin huzur sığınağı: Urla

İzmir'in turistik sahil ilçesi Urla, Ege Bölgesi'nin tüm özelliklerini taşıyan şirin bir kent. En eski medeniyetlerden izler taşıyan Urla tarihi binaları, koyları, adaları ve diğer güzellikleriyle insana huzur veren ve görülmeye değer bir yer.

Keyifli bir balık alışverişi yapmak için sabahın erken saatlerinde iskeleye gelen çevre sakinleri, balıkçılardan taze balık almanın ayrıcalığını yaşıyor. Sahilde tava ekmeği satan fırınlar, katmer börekçileri ve birçok balık restoranı bulunuyor.

İzmir'den Çeşme otoyolu ya da eski yol olan deniz kıyısından gidilerek ulaşılan Urla, misafirlerini doğal güzelliği, tarihi mekanları ve dar sokakları süsleyen şirin evleriyle karşılıyor. Eski yıllardan kalma tarihi eserler ve binalar insanı geçmişe yolculuğa çıkarıyor. Etkileyici görüntülere sahip bu yapıların birçoğu büyük hasar görmeyen günümüze kadar gelmiş. Kentin hemen her yerinde, bazı evler ve binalar orijinal özelliğine sadık kalınarak restore edilmiş ve halkın hizmetine sunulmuş. Bu evler arasında ilk dikkat çeken Yunanlı şair ve yazar Yorgo Seferis'in doğup büyüdüğü ev. Seferis yıllarca Urla'da yaşadığından sonra Yunanistan'a dönmüş. Bugün Yorgo Seferis olarak adlandırılan evin bulunduğu sokakta iki katlı başka eski evler de yer alıyor. Ancak bu binaların büyük bölümü çivi bile çakılamaz koşulu yüzünden yarı yıkık halde ayakta duruyor. Şehir merkezinde dikkat çeken bir diğer taş evse şair ve yazar Necati Cumali'ya ait. İlkokul yıllarını Urla'da geçiren Cumali'nin çok sevdiği iki katlı ev, restore edilerek müze haline getirilmiş. 21 Nisan 2001'de Kültür Bakanlığı tarafından anı evi olarak turizme açılan evde Cumali'ya ait özel eşyalar, yazdığı kitaplar ve ödülleri sergileniyor.

Çağdaş bir kültür şehri

Osmanlı döneminden kalma camiler, hamamlar, kervansaraylar eski özelliklerini koruyamamış olsalar da Urla'ya tarihi bir hava veriyor. İskele ve Limantepe civarında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan büyük sur duvar-

larının kuvvetli oluşu buranın çağdaş bir kültür merkezi olduğuna işaret ediyor. Limantepe Höyüğü kazılarında ki buluntulara göre Klazomenai Limanı'nın dünyanın en eski ve düzenli limanı olduğu anlaşılıyor. Klazomenai'de bulunan eserler bugün Louvre Müzesi ve Atina Millî Müzesi'yle İzmir Arkeoloji Müzesi'nde sergileniyor.

Adalarıyla ünlü kent

Keyifli bir balık alışverişi yapmak için sabahın erken saatlerinde iskeleye gelen çevre sakinleri, balıkçılardan taze balık almanın ayrıcalığını yaşıyor. Sahilde tava ekmeği satan fırınlar, katmer börekçileri ve balık restoranları bulunuyor. İrili ufaklı çok sayıda koya sahip Urla'da en çok Menteş Koyu, Malgaca ve Balıklıova körfezleri tercih ediliyor. Ayrıca Karantina, Pita, Koyun, Güvercin, Eşek, He-kim, Özbek, Kösten, Yılanlı, Pınarlı, Kel ve Taş olmak üzere 12 adası olan Urla'da yaz aylarında her gün adalara geziler düzenleniyor. Hastane Adası olarak da bilinen Karantina Adası'nda Urla Devlet Hastanesi ve Sağlık Bakanlığı Dinlenme Tesisleri yer alıyor. Büyük İskender zamanında karaya bir yolla bağlanan ada, tarihi özellikleriyle ilgi çekiyor. Adını Fransızların 1865 yılında yaptığı Karantina Tesisleri'nden alan adada etüt merkezleri, otel, mağara ve Antik Klazomenai Kenti'nin kalıntıları da var.

Tarihin izleri Urla'da

Urla'nın tarihi İ.Ö. 2000 yıllarına kadar uzanıyor. Urla'nın o devirlerdeki adı Klazomenai'dir. İ.Ö. 2000 yıllar-

rının sonlarında Ege göçleri sonucu, Dorların Orta Avrupa içlerinden aşağıya, Yunanistan'a inmeleriyle Yunanistan'da oturan İonlar Anadolu'ya geçerek İzmir Körfezi'nden Mandalya Körfezi'ne kadar uzanan bölgeye yerleşir. Kargaşalar nedeniyle Anadolu'ya gelerek yeni kentler kurarlar. Helenistik-Roma Dönemi'nde anakara boşaltılır ve Karantina Adası'ndaki yerleşim önem kazanır. Tarih boyunca Pers, Yunan, Roma ve Bizans dönemlerinde merkez şehir olma özelliğini koruyan Urla, etrafındaki yeşillikler ve sahip olduğu güzellikler nedeniyle Bizans imparatorları tarafından ele geçirilir. Daha sonra Haçlı Seferleri'nde Haçlıların eline geçerse de 1403 yılında alınarak Aydınöğulları'na verilir. Türkler ise 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Anadolu'ya yerleşir. Ege Denizi'ne ve İzmir'e 1080'li yıllarda Çaka Bey tarafından ulaştırılır. Çaka Bey'in kurduğu donanmalar kıyı şehirlerini de ele geçirir. Bu şehirler arasında Klazomenai de vardır. 1390'da Osmanlıların eline geçen Urla, o dönemlerde ticaret alanında hızla gelişir. Urla'daki deniz ticareti gemilerin artık limana uğramaması nedeniyle 16. yüzyıl sonlarında gerilemeye başlar. Bunun en önemli nedeni büyük Türk denizcisi Piri Reis'in dediği gibi bu suların korsan yatağı olmasından kaynaklanır. Sevr Anlaşması'yla Urla ve Ege Bölgesi Yunanlılara verilir. 18 Mayıs 1919'da Yunanlılar İzmir'e girerek Urla'yı da işgal eder. Ancak Kurtuluş Savaşı'ndan sonra 12 Eylül 1922'de Urla düşman işgalinden kurtarılır.

Tarihte her zaman önemli bir yer tutan Urla'nın isminin nereden geldiğine dair çeşitli rivayetler bulunur. Halk dilinde Latince ve Rumca bataklık-sazlık anlamına gelen "vurla" kelimesinden ve Osmanlı Padişahı Mehmet Çelebi'nin komutanlarından İbrahim Bey'in sefere çıkarken kendisine "uğurola" demesinden türediği söylenir. Ayrıca Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde şehrin Kıdafa Kralı'nın kızı Ulice tarafından kurulduğu ve şehre "Urli" adının verildiği, zamanla halk dilinde Urla dendiği yazılır.

Nerede kalınır

Urla'nın en dikkat çeken oteli olan Hotel Yorgo Seferis Residence kıyı şeridinde yer alıyor. Nobel Edebiyat Ödülü sahibi Yunanlı şair ve yazar Yorgo Seferis'in 1900 yılında doğduğu evin restore edilmesiyse turizme açılan otelde sekiz oda var. Antik tarzda döşenmiş otelin kalın taş duvarları ilgi çekiyor. Otel kış aylarında da hizmet veriyor.

Ne yenir

Urla'da ne yenir dendiğinde akla ilk katmer böreği geliyor. Urla'ya özgü katmer, iskele yolu üzerinde yer alan restoranlarda yapılıyor. Havada çevrilerek açılan yufkanın içine isteğe göre yumurta, peynir, maydanoz, patates ya da kıyma konularak pişirilen katmer, yağık ayrılmayla servis ediliyor. Sakız Adası'ndan getirilmiş sakızdan yapılan muhallebisi ve keşkülüyle de ünlü Urla'nın sahil restoranlarında her çeşit deniz ürününü de bulmak mümkün.

“Marmara Depremi bağımsızlığımızı etkileyecek”

İTÜ Maden Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü Öğretim Üyesi Yerbilimci Prof. Dr. Celal Şengör'e göre Türkiye bilimi savaştığının bedelini çok ağır ödeyecek. İstanbul'da yaşanacak maddi hasar 50 milyar doları geçebilir. İnsan kaybıyla ilgili tahminler 30-100 bin arasında değişiyor. Türkiye'nin bağımsızlığını elinden alabilecek kadar büyük bir felaket olabilir.

verildi. Bu mesaja hiçbir değişiklik yok. Yüzde 60 gibi bir ihtimalle önümüzdeki 50 yıl içerisinde 7'den büyük bir deprem bekliyoruz. En kötü senaryo gerçekleşirse 7,6 büyüklüğünde bir deprem olabilir. Bu deprem iki dakika sürebilir, İstanbul'un sahil bölgelerinde ve Marmara Denizi'nde, özellikle Kuzey Marmara'da vereceği hasar çok ciddi olabilir. Bu hasar o kadar ciddi olabilir ki İstanbul'da Türkiye'nin sırtına binecek mali yük 50 milyar doları geçebilir. İnsan kaybıyla ilgili tahminler 30 binle 100 bin arasında değişiyor. Bunlar çok ciddi rakamlar. Türkiye'nin bağımsızlığını elinden alabilecek kadar büyük bir felaket olabilir.

Marmara Bölgesi tarih boyunca devletler için stratejik bir öneme sahip oldu. İki ayrı boğaza sahip olması, Karadeniz'i dünyaya bağlaması, ticaret yollarına ev sahipliği yapması gibi nedenler bu bölgeye, özellikle de güzelliğiyle baş döndüren İstanbul'a çağlar boyu önem kazandı. İstanbul ve Marmara Bölgesi günümüzde de önemini koruyor. 2005 yılı kayıtlarına göre Türkiye'nin toplam gelirine en yüksek katkıda bulunan beş şehirden üçü Marmara Bölgesi'nde yer alıyor. İstanbul ve Kocaeli 134 milyar 819 milyon 200 bin YTL olan 2005 Türkiye gelirinin yarısını karşılamış durumda. İlginç olansa şu: İstanbul devlete 46 milyar 9 milyon YTL kazandırırken, devlet İstanbul'a yalnızca 5 milyar 823 milyon 600 bin YTL harcadı. Kocaeli için de durum farklı değil. Devlete 18 milyar 506 milyon 800 bin YTL kazandıran şehir için devlet yalnızca 1 milyar 69 milyon 200 bin YTL harcadı. 1509'da, 1766'da, 1894'de ve 1999'da dört büyük deprem yaşayan ve yerle bir olan Marmara Bölgesi, olası bir depremde Türkiye ekonomisinin çökmesi için çok daha fazla yatırıma ihtiyaç duyuyor.

Yerbilimci Celal Şengör dünya çapında tanınmış bir jeolog. Aynı zamanda ABD Ulusal Bilimler Akademisi'nin ilk Türk üyesi. Geçtiğimiz bir yıl boyunca Fransa'nın en önemli bilim kurumlarından olan Collège de France'da ders verdi. Celal Şengör ile Türkiye'de olması beklenen Marmara depreminin Türkiye ekonomisine etkisi, doğal afetlerin yönetimi, bilimin önemi ve üniversitelerin rolü üzerine konuştuk.

Çok konuşulan Marmara Depremi hakkındaki gelişmeler neler?

Şu anda fay daha detaylı bir şekilde inceleniyor ve Marmara Denizi'nin tarihçesi daha detaylı olarak araştırılıyor. Yerbilimcilerin halka vermeleri gereken mesaj

Geçtiğimiz günlerde sizin başkanlığınızda Türkiye Yerbilimleri Kurumu kuruldu. Bu kurulun misyonundan söz eder misiniz?

Türkiye'nin Yerbilimleri Kurumu vardı. 1947 yılında kurulup, 1986 yılında siyasi nedenlerle kapanmıştı. Ondan sonra yıllarca Türkiye'nin bir jeoloji kurumu olmadı. Dolayısıyla Türkiye'nin jeologlarının bir araya gelip buluşlarını, fikirlerini birbirlerine anlatabilecekleri bir ortam oluşmadı. MTA'daki bir grup arkadaşımızın öncülüğüyle yeni bir kurum kurma hareketi başlatıldı. Bu kurumun görevi öncelikle Türkiye'de jeologlar arasında iletişimi sağlamak. Bilimsel toplantılar yapmak ve daha ileride belki bir bilimsel dergi çıkarmak. İkinci önemli görev de halka dönük mesajlar vererek jeolojyi tanıtabilmek. Her gün heyelandan, selden, depremden insanlar öldükçe kahroluyoruz.

1999 İzmit ve Düzce depreminden sonra olası deprem tehlikesine karşı ne gibi somut önlemler alındı. Bunlar yeterli buluyor musunuz?

Ben bir yerbilimciyim. Tedbir almak mühendislerin, kamu yöneticilerinin, afet yöneticilerinin işi ama bu insanlarla yaptığımız konuşmalar neticesinde edindiğim izle-

nim aklı başında hiçbir şeyin yapılmadığı. Türkiye boş işlerle vakit harcıyor.

Türkiye'de bu andan itibaren deprem konusunda ne gibi somut çalışmalar yapılmalı?

Öncelikle Türkiye sismik ağ projesini hayata geçirmeli. İkinci lisele jeoloji dersinin konması gerekiyor. Bir de coğrafya derslerinin adam edilmesi gerek. Yalnız depremlere değil, bütün doğal afetlere karşı bir şeyler yapılabilmesi için kapsamlı bir millî eğitim politikası geliştirmek gerekiyor. Ayrıca İstanbul özelinde bir plan yapmak gerek, deprem bu akşam olursa hiçbir şey yapamayız, ki olma ihtimali var. Ama deprem 50 yıl sonra olursa çok şey yapabiliriz. Dolayısıyla kademeli bir plan yapıp öncelikleri belirlemek gerekiyor. Depremden sonra hayatta kalanları nasıl kurtaracağız? Nasıl besleyeceğiz?

Yarallılara nasıl bakacağız? İstanbul insanlığın en eski şehirlerinden, kültür depolarından biri. Bunu nasıl koruyacağız? Bu sorulara cevap vermek gerek.

Önümüzdeki dönemde olması beklenen Marmara depreminin Türkiye ekonomisine etkisi ne boyutta olacak? Rahmetli Aytık Barka'yla kaba bir hesap yapmıştık bir-

kaç yıl önce. 50 milyar dolar gibi bir para çıkmıştı. Çok daha büyük zarar da verebilir. Çünkü binalar yıkılacak, bir sürü insan ölecek, bir sürü okul, fabrika vs. yıkılacak. Tüm bunların uzun vadeli sıkıntıları olacak. Bütün bunların yanında İstanbul'un kültür varlıkları var. Topkapı Sarayı kesin çökecek. Zaten hazinenin önündeki duvar ayrılmış durumda, oraya adam gibi bir güçlendirme yapılmadığı söyleniyor. Topkapı Sarayı'nın yağma edildiğini düşünün. Bir daha hayatta bulamazsınız o kültürel hazineyi.

Deprem gibi doğal afetler ülke ulusal planları içine alınabilir mi? Bunu ulusal politika haline getiren ülkeler hakkında bilgi verir misiniz?

İlk örnek Japonya. Deprem ve doğal afetler konusunda müthiş çözümler üretiyorlar. Üretilen çözümlere baktığınızda bu insanların uzun vadeli kaygıları var. Ayrıca bu uzun vadeli kaygıları hem görebilecek hem de çözüm üretebilecek eğitimdeler.

Yerbilimleri ve deprem konusunda özellikle yurtdışında ortaya çıkan yeni yaklaşımlar neler?

Örneğin yerbilimleri içerisinde depremlerin birbirlerini tetiklemesi ilginç bir konuma geldi. Depremlerin birbirlerini tetiklemesinde en önemli rollerden biri yeraltı suyu yolu. Eskiden depremciyi ilgilendirmezken şimdi birden bire yeraltı suyu büyük önem kazandı. Çeşitli araştırma konuları geliyor.

“Olası depremde Topkapı Sarayı çökecek. Hazine'nin önündeki duvarın ayrıldığı biliniyor. Güçlendirme yapılmadığı söyleniyor. Topkapı Sarayı yağma edilirse o kültürel hazinenin bir daha bulunamayacağı biliniyor.”

Bilimde Türkiye'nin rekabetçi olduğunu söyleyebilir miyiz? Rekabetçi yapıya nasıl ulaşılır?

Türkiye'nin rekabetçi yapıya ulaşabilmesi için bilimi ciddiye alması gerek. Bilimi ciddiye alması demek, Türkiye'nin ciddi üniversiteleri olması gerek, araştırma kurumları olması gerek. Ayrıca bilimin topluma desteklenmesi gerekiyor. Bilimin gerçekten rekabetçi olabilmesi için büyük bir toplum desteği gerek. Toplum desteği olmadan olmaz.

Siz bir yerbilimci olmanıza karşın farklı alanlara ilgi duyuyorsunuz. Bu bir tatminsizlik mi yoksa bir şeylerin yolumda gitmediğini görüp o alanlara da el atmak mı?

Kesinlikle ikincisi. Çünkü araştırmalarım beni diğer alanlara zorluyor. Örneğin ben jeoloji yapıyorum. Jeolojyi adam gibi yapabilmek için jeolojinin tarihçesini bilmem gerek. Fikirlerin tarihçesini bilmem gerek. Sonra jeolojinin nasıl öğretildiğine bakayım derken üniversite işine giriyorsun. Üniversite işine girdiğin zaman onun tarihine bakman gerek. Bu böyle sürüp gidiyor. Bilgi üretmek ve bilgi edinmek isteyen bir insan için yol hiç bitmiyor.

Kitaplarınızdan biri de Hasan Âli Yücel ile ilgili. Hasan Âli Yücel'in öneminden biraz söz eder misiniz?

Kültür tarihine meraklıyım. Türkiye'nin geçmişinde çok büyük adamlar yetişmiş. Hasan Âli Yücel de bunlardan biri. Hakkında çok ciddi bir araştırma yaptım ve kitaplaştırdım. Hasan Ali Yücel inanılmaz bir adam. Hasan

Âli'ye, “Hadi bir beste yap” diyorlar ayaküstü beste yapıyor. Felsefe kitaplarına bakıyorsunuz, orijinal felsefi düşünceleri olan bir adam. Atatürk'ün desteğiyle Anadolu aydınlanmasına büyük katkıları olmuştur. Köy enstitüleri, batı edebiyatından çevrilen 500 eserlik tercüme serisi büyük başarılarından sadece birkaçı. Hasan Âli millî eğitim bakanlığı yaptığı sürece Türkiye'nin kültür politikasına yeni bir üslup kazandırmıştır. Bugün ülkemizin en önemli sorunu kuşkusuz eğitimidir. Hasan Âli Yücel'in başarısı bugün bir kez daha ortaya çıkıyor.

Türkiye'nin kültür sorunlarıyla da yakından ilgiliniyorsunuz. Atatürk'ün etkisiyle Cumhuriyet'in ilk kuşağının gerçekleştirdiği kültürel atılımın bugün gerisinde kalındığını görüyoruz. Bunun sebepleri nelerdir?

Bunun sebebi Atatürk'ün eksikliğidir. Atatürk'ün eksikliği demek sistemin olmamasıdır. Çünkü Atatürk dedi ki: “Adam gibi ilkokul olacak, adam gibi lise olacak, adam gibi üniversite olacak, ilkokul öğretmeni adam gibi maaş alacak, ilkokul öğretmenine büyük saygı duyacaksınız.” Bakın Kurtuluş Savaşı'nı bitiriyor, ilk hitap ettiği grup Bursa'da öğretmenler. Ve diyor ki: “Biz bu savaşı kazandık ama savaş bitmedi, esas savaş sizlerle. Sizler bu memleketi kurtaracaksınız. Bizim yaptığımız size hazırlıktan ibarettir.” Atatürk'ün eksikliği demek entelektüel bir bakış açısının devlette olmaması demek. Atatürk'ün zamanında dünyanın parçası olmak isteyen uygar bir yönetim vardı. Bu uygar yönetim halkı iyiyeye özendiriyordu.

Renk, kumaş ve sanatın buluşması

Mehmet Eyüboğlu geleneksel Türk el sanatlarından yazmacılığın son temsilcilerinden. Kalamış'taki atölyesi, yazma sanatının devam ettirildiği son mekan. Atölyede yoğun bir el emeğiyle kumaş üzerinde birbirinden çarpıcı renkler canlanıyor.

Yazma sanatı Mehmet Eyüboğlu'na babası Bedri Rahmi Eyüboğlu'ndan kalan bir miras. Çocukluğundan itibaren babasının hazırladığı yazmalarla iç içe bir yaşam süren Mehmet Eyüboğlu, 1975'te babasının vefatının ardından yazmaya daha yoğun bir ilgi duyarak bu sanatın ölmemesi için çaba göstermeye devam etmiş.

Bugün Türkiye'deki tek yazma atölyesi olduklarını söyleyen Eyüboğlu, Kalamış'ta babasından kalan köşkte bulunan atölyesinde yazma sanatına dair bildiklerini ücretsiz olarak gönüllülerle paylaşıyor. "Bize para değil aşk lazım" diyen Eyüboğlu, hazırladıkları yazmaları 56 yıldır geleneksel olarak devam eden bahçe sergileriyle müdavimlerine sunuyor.

Yazma, resimle de büyük benzerlikler gösteren bir renk sanatı. Bez üzerine yapılan tablolar gibi yazma da bez üzerine yapılıyor. Bir yazısında resim ve yazma arasındaki farklara değinen ünlü ressam Bedri Rahmi Eyüboğlu; "Üzerine resim yapılacak bez uzun emeklerle muşamba haline getirilir. Buna rağmen ileride çatlayıp dökülmeyeceğini ve üzerine sürülen boya rahatsız etmeyeceğini hiç kimse garanti edemez. Halbuki bir tablonun hiçbir zaman katlanamayacağı işlerde kullanıldığı halde yazma bezi boyasından ayrılmaz. Yazma; güneşten, yağmurdan, çamurdan korkmaz. Yazma boyası resim boya gibi bezin yalnız üstünde durmaz. Onun iliklerine kadar işler. Onunla kaynaşır, bir bütün olur. En iyi malzemeyle yapılmış, en usta ellerden çıkmış bir tabloya, yazmalara gördürülen işlerden yüzde birini gördürseniz onda hayır kalmaz" diyor.

Kalamış'taki atölyesinde bulduğumuz Mehmet Eyüboğlu yazma sanatının genel hatlarıyla geçişini, incelemelerini ve renk kullanımını anlattı.

Yazma sanatına ilginiz nasıl doğdu?

Babam 1950'de yazma sanatını ortaya çıkardı. Ben de o yıldan bu yana yazmayla uğraşıyorum. Babam çok faal bir insandı ve yazma basacak zamanı olmuyordu. Yazmaların kalıplarını hazırlama ve basma işini annemle birlikte yapardık. 1975'te babam vefat ettikten sonra annem köşkte yalnız kaldı. Asıl işim olan pazarlamalıktan ayrılarak annemle birlikte kalmaya ve yazmalara daha fazla zaman ayırmaya başladım. Yediveren günün bir goncasıyım ben. Kokum babamdan gelir. Çünkü babam bir yandan yazma basmış, öğrenci yetiştirmiş, şiir yazmış; bir yandan da resim, mozaik, seramik, gravür yapmış çalışkan bir adamdı.

Yazma sanatını anlatabilir misiniz?

Yazmada pek çok basamak bulunuyor. Öncelikle hangi kalıbın basılacağına karar verilip kalıbın oyulması, baskıya hazır hale getirilmesi ve yazma boyasının hazırlanması gerekir. Yazmanın kendine has doğal boyası bulunur. Hazırladığımız boyalarda ceviz ağacının kabuğunun içindeki anilin adı verilen maddeyi kullanıyoruz. Boyayı hazırladıktan sonra yazmayı atölyede 7-8 kat keçenin üzerinde basarız. Aksi takdirde kalıp ezilir. Ayrıca boya organik olduğu için belirli bir sıcaklığa ulaşması gerekiyor. 37 derecede 1-2 saat beklemek gerekir. Ardından yıkama aşamasına geçilir ve kurutulur. Kurutulduktan sonra boyahaneye götürülüp usulüne uygun olarak boyanır.

Usulü nedir?

Bedri Rahmi ve Eren Eyüboğlu nasıl boyadırsa aynen o teknikte boyanması gerekiyor. Boyama aşamasından sonra ütülümeye geçilir ve yazma boyasının üzerindeki renkler tersinden ütülünerek açığa çıkarlar. Bütünyle biten yazma benden kabul görmezse kesinlikle satışa çıkarmayız. Sobaya atar yakarız. Ucuza filan satmayız. Çünkü bu benim anneme ve babama gösterdiğim saygıyla ilgilidir. Defolu parçayı hemen yakarak yok ederim. Günümüzde hiçbir piyasada defolu ürünü yakan usta kalmadı.

Yalnızca bez üzerine mi basılıyor?

Evet. Ama iyi kalitede pamuklu bez üzerine basılması gerekiyor. Bu da çok büyük bir derd. İyi kalitede pamuklu kumaş bulmak çok zor. Eşim, Bodrum'da pazarları dolaşır ve kumaşları arar bulur. Bir de yazma sanatını seven kişiler iyi bir kumaş gördüklerinde bana haber verir. İçinde naylon olan kumaşlar baskıyı mahveder. Yazmanın hakim bir rengi yok, tüm renkler basılabilir. Yazmada renk önemli bir unsur. Yazmada yalnızca baskıyla birlikte iş bitmez. Aynı zamanda sökme yöntemi de kullanılır. Kırmızı bir kumaşın üzerine baskı yaptıktan sonra çamaşır suyuyla renk sökülür ve çok güzel bir pembe kalır. Çamaşır suyu için dört ayrı şişe kullanılır. İlkinde yüzde 25, ikincide yüzde 50, üçüncüde yüzde 75 ve dördüncüde yüzde 100 çamaşır suyu bulunur. Bu şişelerle kumaşın rengi açıldığında dört ayrı ton elde edilebilir.

Yazmalar hangi metotla basılır?

Eski metotta armut ağacı ya da ıhlamur ağacı bulunur ve bir metre kupa kadar alınırdı. Bu malzemeden kalıplar çıkarılırdı. Ancak bu bir metre kupa'nın yarısı çöp olurdu. 1975 yılında yazma kalıplarını bastırmak için Kumkapı'da bir ustaya götürdüğümde bana "3 milyona kalıp-

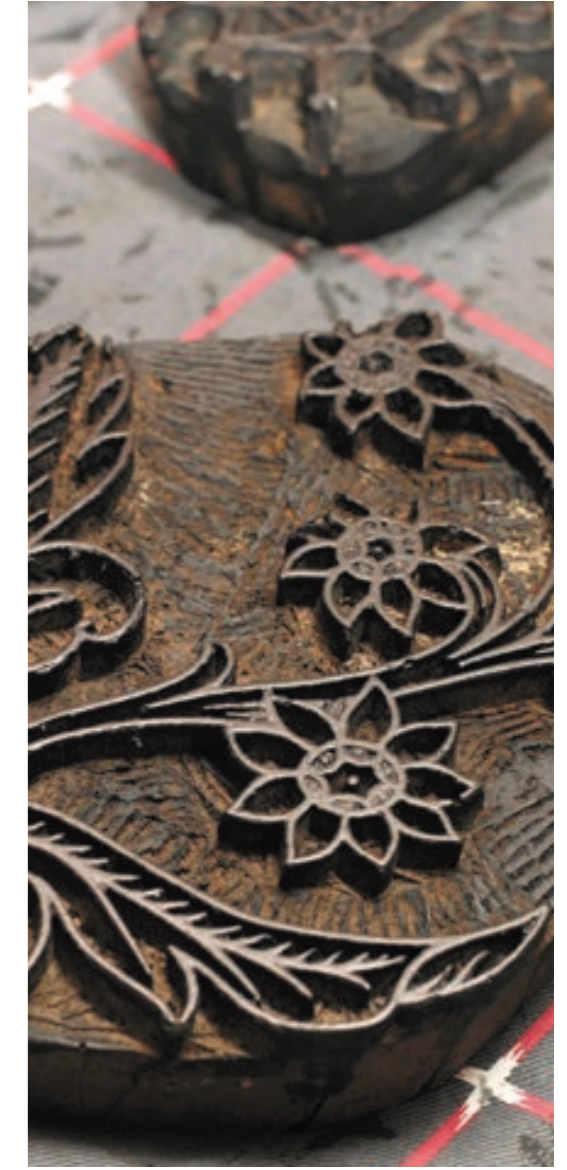
ları basarım" dedi. O zamanlar o paraya İstanbul'da iki ev alınırdı. "Ben bir düşünüyem gelirim" dedim ve çıktım, bir daha da gitmedim. Kalıp masrafını azaltmak için ne yapabilirim diye düşünürken aklıma strafolar geldi. Strafor kalıpları denedim ve başarılı oldu. Eyüboğlu'nun motiflerini basmaya başladım. Her yıl Bedri Rahmi Eyüboğlu'na ait 50 yeni motif basıyorum. Yazmacılıkta imece usulü çalışıyoruz. Yazma tek başına yapılmaz. Yazma, seven insanların ortak ürünüdür. Sevenlerimizin yardımıyla yazma sanatını ayakta tutuyoruz. Tüm Türkiye'de bir tane daha çalışan yazma atölyesi yok.

Sanatın yaşaması için neler yapıyorsunuz?

Yazma sanatının ölmemesi için her yıl 20-30 kişiyi eğitmeye çalışıyoruz. Türkiye'de sergi açmadığımız yer kalmadı. Van'dan Edirne'ye, Trabzon'dan Antalya'ya yaklaşık binin üzerinde sergi açtık. Aynı zamanda bütün Avrupa'nın yanı sıra Kanada, ABD gibi ülkelerde de kendi imkanlarımızla sergiler açtık. Yazma sanatı yurt dışında da büyük ilgi görüyor. Ancak reklam yapmıyorum, çünkü reklam sonunda ortaya çıkacak talebi karşılamak mümkün değil. Yılda en fazla 500 parça yapabiliyoruz. Bütünyle el işi olması nedeniyle daha fazla sayıda yapmak mümkün değil.

Kursunuz ücretsiz mi?

Parayla pulla ilgilimiz yok. Paraya nereye girerse orayı

“Yediveren gülün bir goncasıyım ben. Kokum babamdan gelir. Çünkü babam bir yandan yazma basmış, öğrenci yetiştirmiş, şiir yazmış, resim, mozaik, seramik, gravür yapmış çalışkan bir adamdı.”

mahvetmiştir. Biz aşk alır, aşk veririz. Para işin içine girdiğinde insanlar tilki gözlü olur. Bir an önce köşeyi dönmek ister. Biz burada çok yoğun çalışıyoruz. Çalışmaktan bayılan arkadaşlarımız var. Yazma sanatı aşk duymadan yapılmaz. "Atölyeye gideceğiz, fırçalarla boyalarla eğleneceğiz" diye düşünmemek gerek. Bütün bunlar da var tabii. Ama zor bir sanat. Zaten zor bir sanat olmasa yazmacılık ölmezdi.

Maliyeti nasıl karşılıyorsunuz?

Her yıl köşkün bahçesinde düzenlediğimiz gelenekselleşen bir sergimiz bulunuyor. Hava güzel olduğunda yılda bir defa bahçede sergi açıyoruz. Sergiyi her yıl haziran ayının ilk cumartesi ve pazar günlerinde gerçekleştiriyoruz. Satacak çok parçamız olmadığından ve 56 yıldır bu işi yaptığımızdan müdavimlerimiz bulunuyor. Bahçedeki sergimize her yıl meraklıları gelir ve sergilediğimiz ne var ne yok satın alır giderler. Mahallenin bütün yaşlı kadınları bizim sergi açtığımız gün yağmur yağmaması için dua eder. 56 yıl boyunca sergimiz sırasında yalnızca iki defa yağmur yağdı. Müdavimlerimiz sergimizin ne zaman açıldığını bilirler, ayrıca davetiye de gönderiyorum. Yaklaşık beş yıl öncesinde daha parlak dönemlerimiz de oldu. Girişimciler bizi arar ve müşterilerini memnun etmek için yazmaları yıl sonunda hediyeler olarak dağıtırlardı. Ama biz bunu para için yapmadığımızdan şu an bu tarz tekliflerin olmaması bizi yıpratmadı.

Fiyatları ne kadar?

Bir YTL'den 750 YTL'ye kadar fiyatları değişiyor. Babam bir yazısında, "Yazma kalenderdir. Ucuz olmalı, Türk ailesinin evine girmeli" diyor. Biz de babamdan ne öğrendiysek öyle yaptık. Çok düşük karlarla satıyoruz. Yazmaları bir yılda hazırlıyor ve iki günlük sergide satıyoruz. Bu iki gün içerisinde tüm yıl boyunca yaptığımız harcamaların hepsini karşılıyoruz. Bütün yıl harcadığım parayı iki günde kazanmadığım takdirde bırakacağıma dair eşime vermiş olduğum bir söz var. Çünkü kazanmadığım takdirde babamın resimlerini satıp kendimi finanse etmem gerekir ve bu hiç doğru olmaz. Şu ana kadar 56 yıldır yazma işinde zarar etmediğimiz için devam edebiliyoruz. Türkiye'de bir işi 56 yıl boyunca devam ettirebilmek çok zor. Asıl mesleğim pazarlama ve ABD'de öğrendiğim tüm pazarlama kaidelerine ters bir durum. Nasıl olup da bunu başarabildiğimize dair bir fikrim yok.

Yazma sanatının geleceğini nasıl görüyorsunuz?

İki asistanım, oğlum, torunlarım, gelinlerim var. Hepsinin yazma sanatına büyük ilgisi var. Benden sonra da onlar devam eder. Yazmacılığın geleceğini çok parlak görüyorum. Yazmacılığa gönül vermiş biri olarak büyük bir keyifle asıl müşterilerin yeriller olduğunu söyleyebilirim. Hayret edilecek rakamlara inanılmaz parçalar alıyorlar. Yaptığımız yazmaların yurtiçinde kaldığını bilmek beni çok sevindiriyor.

Kıdemli Tarihçi ya da Son Kalem

Cemal Kutay 178. kitabının önsözünde kendisini şöyle anlatıyor: “Ben Cemal Kutay, ülkenin kıdemli tarihçisiyim. 91 yaşındayım. Yetmiş yıl aralıksız emekle bir dünya rekoru sayılan 177 eser verdim. Elinizdeki yüz yetmiş sekizinci... Yarı gören gözlerle tamamlayabildim.” Kutay yıllarını Türk tarihiyle ilgili kitaplar yazmaya ve bilinmeyen konuları aydınlatmaya adanmış. Bir yüzyıla yakın ömrüne 187 kitap sığdırdı. Tarih üzerine eğitim almamasına karşın çok geniş bilgi birikimine sahip olması ve Osmanlı’dan bugüne kadar pek çok tarihi olaya canlı tanıklık etmesi, onu her zaman ayrıcalıklı kıldı.

Gazetecilik yılları

Kutay’ın yaşamı 1909 yılında Konya’da başlar. Yedi çocuklu ve aşiret mensubu bir ailenin beşinci çocuğu olarak dünyaya gelir. 13 yaşındayken babasını kaybeden Kutay, eve destek olmak için tatillerde Konya’da çıkan Babalık Gazetesi’nde çalışmaya başlar. Liseyi ancak 18 yaşında bitirir. O yılları şöyle anlatır: “Ben hiç akademik tahsil yapmadım. Zaten üniversiteye gitme imkanına sahip değildim. Çok çalışkan bir çocuktum. Gençlerin birçok iptilaları (düşkünlük) bende yoktu. Sığara içmedim. Asla alkol tatmadım. Mümkün olduğu kadar kitap okudum. Şimdi ise gözlerim göremiyor.” 1928 yılında kahvehanede oturup çayını yudumlarırken, Atatürk’ün gazetesi Hakimiyet-i Milliye’de bir iş ilanı görünür. Görüşmeye giden Kutay, gazetede redaktör ola-

rak işe alınır ve yaşamı o andan itibaren değişir. 1928 yılında girdiği gazetede 1939 yılına kadar çalışır. Falih Rifki Atay’dan Ahmet Emin Yalman’a, Hüseyin Cahit Yalçın’a kadar pek çok ünlü isimle tanışır.

Kutay, Hakimiyet-i Milliye’den ayrıldıktan sonra Konya’da “Yeni Anadolu” isimli, Anadolu’da ilk kez çıkan sekiz sayfa ve renkli başlıklı gazetesinin kuruluşuna imza atar. Daha sonra İstanbul’a gelip Celal Bayar’ın büyük oğlu Refi Bayar’la Güneş isimli bir matbaa kurar ve iki yıl boyunca Halk isimli bir gazete çıkarmaya başlar. 1944-1951 yılları arasında da Millet ve Hakka Doğru dergilerini çıkarır. Kutay, o kadar yoğun bir tempoda çalışır ki, evlenmek aklına bile gelmez. Ancak ailesi 1944 yılında Rumeli Yugoslavya göçmeni bir bayanla onu evlendirir. Kutay’ın Zeynep Sırma, Ayşe Mine,

Ömer Faruk, Gazale Nilgün ve İnci Kübra isimli beş çocuğu dünyaya gelir.

“Türkiye’de insan kıymeti enflasyonu var”

Cemal Kutay’ın Babalık ve Hakimiyet-i Milliye gazetelerinde başlayan basın hayatı, Tan, Tanin ve Son Telgraf gazetelerinde devam eder. Son Posta’da “İttihat ve Terakki nasıl çıktı, nasıl kuruldu, nasıl ayrıldı” başlığıyla 807 gün yayınladığı yazılarla bu alanda bir rekorun sahibi olur. Hür Anadolu ve Sedat Simavi’nin sahibi olduğu Yedigün, Kutay’ın yazdığı basın kuruluşlarıdır. Kutay o yıllar için şunları söyler: “Sedat Simavi, Hüseyin Cahit Yalçın’ın yazılarına, Faruk Nafiz Çamlıbel’in şiirlerine, Refik Halit Karay’ın hikayelerine 250 kuruş verirken, bana 375 kuruş veriyordu. Biliyordum, iki kardeşime İstanbul’da yüksek tahsil yaptırdığımı. O zamanki insanlar başkaydı. Türkiye’de (Kutay, özellikle Türkiye diyor) inanılmaz bir insan kıymeti enflasyonu var.” Kutay, aktif gazeteciliğe Tercüman’daki çalışmalarıyla son verir.

12 bin sayfa 20 ciltlik kitap

Cemal Kutay, “Selçuklu’dan Osmanlı’ya” isimli ilk kitabını 1935’te çıkarır. 1952’de başladığı ve beş yıl sonra tamamladığı, 12 bin sayfa 20 ciltten oluşan “Türkiye İstiklal ve Hürriyet Mücadeleleri Tarihi” isimli kitabını yayınlar. Kitabın ilk cildi 1957’de, 20. cildi de 1962’de çıkar. Kitapta, 1839 Tanzimat Fermanı’ndan Atatürk’ün aramızdan ayrılmasına kadarki dönemin olaylarını fo-

Cemal Kutay, ömrünü tarih anlatmaya ve yazmaya adanmış bir isim. 97 yıllık yaşamı boyunca Osmanlı’dan günümüze kadar gerçekleşen tarihi olaylara canlı tanıklık etmiş. Kutay, Atatürk’ün gazetesi “Hakimiyet-i Milliye”den günümüze kadar gelmiş tek kişiydi, kendi deyimiyle “Son Kalem”di.

toğrafları ve anılarıyla birlikte anlatır. Cemal Kutay’ın tarih kitapları arasında; “Türk Nedir, Ne Değildir? Osmanlı Nedir, Ne Değildir?”, “Ege’nin Kurtuluşu”, “Türk Alman Tarihi Kader Bağı”, “Türk Milli Mücadelesi’nde Amerika”, “Sam Amca’ya Mektup Var”, “Bilinmeyen Tarihimiz”, “Örtülü Tarihimiz”, “Sisli Tarih”, “Tarih Konuşuyor” (8 cilt), “Tarih Konuşuyor 2” (12 cilt), “Çerkez Ethem Dosyası”, “Kurtuluşun ve Cumhuriyet’in Manevi Mimarları”, “Dünümüz, Bugünümüz, Yarınımız Üzerine Sohbetler” yer alır.

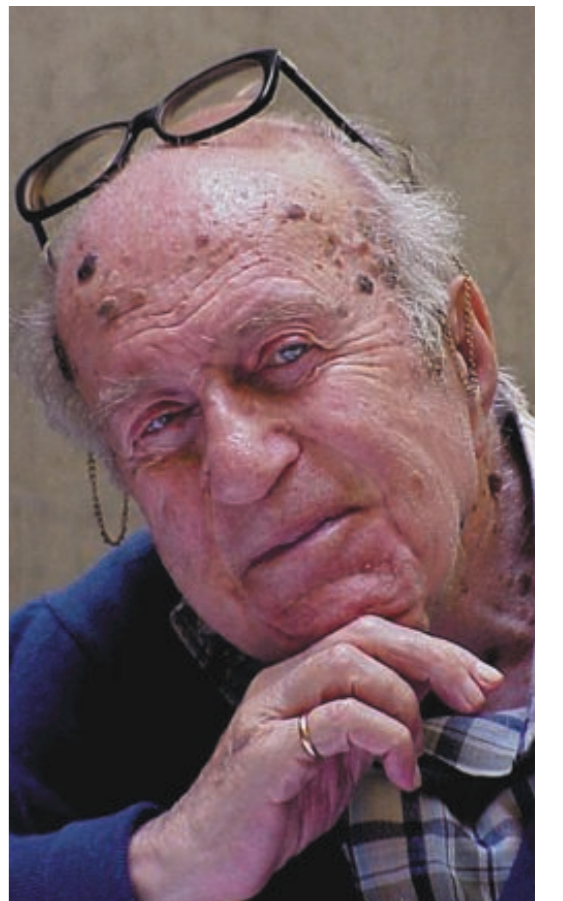
Cemal Kutay’ın Atatürk kitapları

Cemal Kutay’ın iki yakın dostu 1977’de 12 kitabını “Cemal Kutay Kitaplığı ve Tarihsevenler Kulübü” adı altında yayınladılar. “31 Mart İhtilalinde Sultan Hamit”, “Avrupa’da Sultan Aziz”, “Belgrad’ı Kurtaran Türk” ve “Trablusgarp’ta Bir Avuç Kahraman” bu kitaplar arasında yer alıyor. Cemal Kutay’ın kitapları arasında Atatürk üzerine yazdığı kitapların ayrı bir yeri var. Kutay, Atatürk’ün doğumunun 100. yılında “Atatürk’ün Son Günleri” isimli kitabını yayınlar ve hastalık teşhisi konulmasından son anına kadar geçen süreyi anekdotlarla anlatır. Atatürk’ün ölümünün 50. yılında da Kutay, onun günleriyle 50 yıl sonrasının mukayesesini yaptığı kitabına “Ardında Kalanlar” ismini verir. Bakın Kutay kitaba verdiği bu isimle ilgili duygularını nasıl dile getiriyor: “Hayatımda hiçbir kitabıma böylesine bir isim koyabilmenin acısını duymadım. Onun, ‘Hakikatleri konuş-

makattan korkmayınız’ emanetine sadık kalarak...” Bir diğer kitabı “Atatürk Bugün Olsaydı”da Kutay, “Atatürk bugün yaşasaydı ne olurdu?” sorusunu soruyor. “Atatürk’ün Beraberinde Götdüğü Hasret: Türkçe İbadet” isimli kitap, Kutay’ın tartışılan kitaplarından biri. Kutay kitapta, Atatürk’ün Türkçe ibadet konusundaki düşüncelerini, yaptıklarını ve yapmak isteyip yapamadıklarını ele alıyor.

“Daktilomla gömülmek isterim”

Cemal Kutay yaşamı boyunca dur durak bilmeden yazı yazdı. Yazdığı kitapların bir bölümü çeşitli yabancı dillere çevrildi. Kutay’ın evinde 1987’de kasıtlı olduğuna inandığı bir yangın çıkmasına karşın çok geniş bir arşivi bulunuyor. Fransızca, Arapça ve Farsça bilen Kutay, araştıran ve çok okuyan biriydi. Katıldığı televizyon programlarında tarihi bir masal gibi anlatan üslubuyla hafızalarımızda yer etti. Bir televizyon programında yıllarca kendisine eşlik eden daktilosu için şunları söylüyordu: “Bir Erika’m vardı. Daktilo makinem. Bunu samimiyetle arz ediyorum. Yani, bizim dinimiz müsaade etse, ben o yazı makinemle gömülmek isterim. Çünkü, hayatımda bana o makine kadar vefa ile hizmet eden, beni destekleyen, bana bir gün ‘yoruldum’ demeyen o Erika makinemi hayatımın en yakın dostu olarak, bugün dahi şükranla anıyorum.” Kutay, 5 Şubat 2006 pazar gecesi aramızdan ayrıldı, ardında yüzlerce söylenmiş söz ve yazılmış kitap bırakarak...

Geleneklerin masumiyet çağı

Toplumlar bir bakıma nesilden nesile aktarılan gelenekleriyle hafızalarda yerlerini korur. Gelenekler maddi olmayan bir kültürü temsil eder ve msal yaşamın düzenlenmesinde, denetlenmesinde önemli rol oynar. Bir kültür mozağine sahip Anadolu çok sayıda gelenek hüküm sürdü. Başörtüsü hangi kültürden, hangi dinden olursa olsun 19. yüzyıla kadar Anadolu kadını başörtüsü kullanırdı. Anadolu kadın başörtüsü, bir tür kendini ifade etme biçimidir. Anadolu'nun her yöresindeki farklı başörtü stilleri farklı mesajlar verirdi. Başörtüsü sosyal yapı, rengi dahi kullanan kişinin ruhsal ve psikolojik durumuyla ilgili ipucu demektir...

Başörtüsü her yörede kadının namusunu temsil eder. Kars yöresinde erkeğin genç bir kızın başından örtüsünü alması, nişanlılık durumunu ilan anlamına gelirdi. Bu nedenle genç kız o genç kıza dönüp bakamazdı. Anadolu'da, Türkmenlerde, Oğuz köyü ve aşiretlerde evlenmemiş kadınların başlarını örtmesi aerekmazdi.

başörtüsünün sıralandığı bir başlıkla bağlar ve bu başlık yeni evlilere ekonomik destek olurdu. Daha sonra içeriği değişmiş olsa da "başlık parası" kavramının temelinde bu gelenek var.

Grup 7, İletişim Hizmetleri veren bir kuruluş. Grup 7 geleneksel hale getirdiği ajandasında bu yıl da "bir iletişim dili olarak" başörtüsünü ele aldı. Türban tartışmasıyla yatıp kalktığımız bu günlerde, bu ilginç çalışması sayesinde baş bağlamanın gerçek anlamını, birbirinden farklı dinlere mensup Anadolu kadınlarının geleneklerini yansıtan baş bağlama şekillerini, siyasete alet olmayan davranış şeklini, toplumların kendilerini nasıl ifade edebildiğini, masum bir aracı ve şık bir giysiyi tanıma fırsatı buluyoruz. Ajanda keyifli bir çalışma. Bu yazı buradaki bilgilerden yararlanılarak derlendi. Çalışmada, 19. yüzyıl Müslüman, Yahudi ve Hıristiyan kadınlarının başörtüsünü ne zaman nasıl ve ne şekilde kullandığını göreceksiniz.

çevresine örülen oylar farklı anlamlar taşırdı. İşt. Afyonlu kadının başörtüsündeki oyların dili: Oya rube sümbölse "nişanlıyım", bahar çiçeğiysse "kocaram iyi değil", müjde oyaıysa "bebek bekliyorum sarı nergisise "umutsuzca seviyorum" mesajını verir Anadolu'nun bazı yörelerinde oylar gibi fese bağlı yazmanın düğümü de kullanan kişinin medeni haliyle ilgili bilgi verirdi. Yazmanın düğümü görünürse, bayan kişinin "evli", gizlenmişse "bekar" olduğu anlamıydı.

Baş örtme çok eski bir gelenek

Bilinen en eski yazılı kaynaklarda dahi baş örtme geleneğine rastlamak mümkün. Doğu toplumlarında kadınlar antik çağlardan beri başını bağlar. Kuran, Tora ve İncil'de kadınların örtünmesi üzerine ayatlar var. 19. yüzyılda Anadolu kadınının kullandığı başörtüsü yaşadığı yere, dini inançlarına, sosyal ve sosyo ekonomik statüsüne göre şekillenirdi. Dönemin müslüman kadınları "başörtüsü" giyer ve "yaşmak" örterdi. Ferah mantova benzer. arkası bol. vak

Diğer örtü yüzün alt kısmını tamamıyla kapatıp bir örtüyle birleşerek bir bütün oluştururdu. Osmanlı kadınlarında yaşayan Türkmen kadınlar süslü giysiler ve giysilerine uygun örtüler örterdi. Yüksek bir fese üzerine canlı renklerden oluşan yemeni sararlardı.

Süryani kadınların fes ve yemenisi

19. yüzyılda Hıristiyan kadınlar fes ve yemeni-şalarını örterdi. Burdurlu Rum kadınlar aşağıdan doğru genişleyen yüksek bir fes takardı. Fesin etrafında rengarenk çiçekli yemeniler ve çeşitli süsler vardı. Aynı şehirdeki Ermeni kadınlar daha alçak ve sade fesler kullanırdı. Fesin üzerine çiçekli ve yünlü bir örtü sarılırdı. Hotoz, kalın ve sağlam kumaş-
apılmış basık bir takkeydi. Hotoz, yemeni dolanarak kullanılır ve fesin arkasından 19. yüzyılın "Avrupalı başlığı" olarak adlandırılırdı. Süryani kadınlarıysa geleneksel kenarları boncuk işli "ketfiye" deni-
aşörtüsünü kullanırdı.

7 şapka ve yemeni üçlüsü

şapka ve yemeni üçlüsü kullanılırdı. Top şeklindeki başlık başa oturtulur ve etrafı şalla sarılırdı. İstanbullu Yahudi kadınlar genellikle kenarı beyaz oya ile çevrelenen yemeni kullanırdı.

Yahudilere renk ve giysi kısıtlaması

Osmanlı İmparatorluğu'nda sınıf, din ve millet hiyerarşisi katı kurallara dayanıyordu. Bu hiyerarşi giysilerin renk ve şekillerinde de varlığını hissettirirdi. İslam dininde kutsal olan yeşil renk Yahudilere yasaktı. Yahudilerin özellikle sokakta giydiği giysiler koyu renk, çoğunlukla da siyahtı. Tülbent, atlas, ipek ve pahalı kürkler kullanılması

“Chen-chin”

Çin’de 5 bin yıl önce uygulanmaya başlayan akupunktur (Chen-Chin) tedavisi, iğneleri kullanarak vücudu onarıyor. Yan etkisi olmayan bu yöntemle, vücutta enerji dengesi sağlanarak hastalıklar yok ediliyor.

Akupunktur felsefesine göre insan vücudunda 12’si çift, ikisi tek olmak üzere 14 meridyen ve 360 tane akupunktur noktası bulunuyor. İnsanın doğuşundan itibaren vücudunda olan ve “çi-qi” adı verilen hayat enerjisinin, bu meridyenlerden ömür boyu akacağı düşünülüyor. Akupunktur yöntemiyle bu kanallarda meydana gelen enerji dolaşım engeli ortadan kaldırılarak denge sağlanıyor ve hastalıklar önleniyor. Yeri ve özelliği olan vücuttaki noktalara, belirli bir süre akupunktur iğnesi batırılarak yapılan tedavide, ilaçlara gerek kalmadan hastalıklar ortadan kaldırılıyor.

5 bin yıldır popüler

Çin’de iğne ve ısı anlamına gelen “chen-chin” ile adlandırılan bu tedavi yöntemi, Batı’da akupunktur olarak adlandırılmış. Çin’de İl. Shang Hanedanı dönemine ait alanlarda yapılan arkeolojik kazılarda akupunktur iğneleri bulunmuş. Noktaların yerleşimini gösteren şemaların ilk olarak İS 317-581 yılları arasında çizildiği tespit edilmiş. Avrupa’da ise 1600’lü yıllarda akupunkturla ilgili ilk kitaplar yazılmış. 1970’li yıllarda Batı’da da popüleritesi artan akupunktur tedavisi, bugün tüm dünyada uygulanıyor.

Akupunkturun kalp ritim bozukluğundan kolesterol yüksekliğine, selülitte cilt kırışıklıklarının onarımına, za-

yıflamadan sigara bırakmaya kadar pek çok rahatsızlığın tedavisinde kullanıldığını söyleyen Akupunktur ve Tamamlayıcı Tıp Uzmanı Dr. Hüseyin Nazlıkul, “Bozulan ruhsal, bedensel ve zihinsel enerji dengesi akupunktur yardımıyla tekrar sağlanıyor ve organizma rahatsızlıklarıyla daha kolay baş ediliyor” diyor. Bilimsel Akupunktur ve Regülasyon Derneği’nin Başkanı Nazlıkul, bu yöntemin yan etkisi olmadığı için ülkemizde hızla yaygınlaştığını ifade ediyor.

Akupunktur nedir?

Vücuttaki belirli noktalara, akupunktur eğitimi almış bir doktor tarafından belirli bir süre akupunktur iğnesi batırılarak yapılan tedavidir. Sağlıklı bir yaşam için olması gereken ruhsal, bedensel ve zihinsel enerji dengemizin sağlanmasında uygulanır. Vücuttaki kan dolaşımına benzetebileceğimiz enerji dolaşımımızın iç ve dış etkilerle sekteye uğradığı durumlarda hastalık belirtileri ortaya çıkar. Bozulan bu enerji dengesi akupunktur yardımıyla tekrar sağlandığında organizma rahatsızlıklarıyla daha kolay baş eder.

Akupunkturda teşhis nasıl konuluyor?

Hastanın kapsamlı öyküsü alınır ve fizik muayene yapılır. Akupunktur muayenesinde ilave teşhis yöntemleri de var. Pulsdignostik cihazıyla nabza bakılarak enerji

durumu somut bir şekilde ölçülür. Derinin rengi ve kılların durumunun önemli bulgular olduğu akupunktur teşhisinde, omurga ve konektif doku muayenesi de yapılır. Midede, ciğerlerde ya da bağırsakta bir sorun varsa, stres ve gerilim içindeyseniz, bütün organların yansımalarının bulunduğu kulaktan bunlar tespit edilebilir. Dilimiz de birçok rahatsızlığı ele verir. Dilin üzerindeki renkler, çizgiler, kızamıklıklar, sararmalar, beyazlıklar hepsi birer belirtidir. Tabii hangi görüntünün hangi belirtiyi verdiğini ancak akupunktur uzmanı bilir.

Akupunktur nasıl uygulanıyor?

Vücuttaki belirli noktalara iğne tatbikiyle uygulanır. Bu noktaların iğne, lazer, nöral terapi ya da biyofotonla uyarılmasıyla hastalıklar tedavi edilir. Genel vücut akupunkturunun yanı sıra pek çok mikro sistem akupunkturuna da var. En yaygın olarak tercih edilen kulak akupunkturuna, insanların enerji alanları dengelenir. Kulakta bulunan organizmanın fonksiyon bölgeleri uyarılarak istenilen refleks etkiler elde edilir.

rahatsızlık ve hastalıklar ortaya çıkar. İnsan doğduğunda her bakımdan çok iyidir. Ancak zamanla bazı sorunlar ortaya çıkar ve bu denge üzerine kurulu sistem etkilenir.

“Rahatsızlık yaşayan organların kulak kepçesindeki yansıma noktalarında değişiklikler meydana gelir. Bunlara dokunarak, bakarak, ısı ölçümü yaparak organdaki dengesizlik tespit edilir.”

Nasıl iğneler kullanılıyor?

Eskiden Çinliler sivri taş parçaları kullanmışlar. Bangkok’ta ise bu amaçla bambu kamışının kullanıldığı biliniyor. Günümüzde ise elektriği altın kadar iyi ileten çelik iğneler kullanılıyor. Dünya Sağlık Örgütü’nün yayınladığı raporlara göre yan etkisi olmayan akupunkturda, bu tedavi yöntemini uygulayan merkezlerin güvenilirliğine dikkat etmek gerekiyor.

Kulak akupunkturunu nedir ve bunun etki mekanizmasını nasıl açıklıyorsunuz?

Kulak akupunkturunu bir mikro sistemdir. Bedenimizdeki tüm organların kulak kepçesinde yansıması bulunur. Rahatsızlık yaşayan organların kulak kepçesindeki yansıma noktalarında değişiklikler meydana gelir. Bunlara dokunarak, bakarak, ısı ölçümü yaparak organdaki dengesizlik tespit edilir. Kulak akupunkturunu rasgele uygulanmaz. Hastanın kulağından ölçüm yapmadan önce hastanın kapsamlı öyküsünü almak, fizik muayenesini yapmak gerekir.

Akupunkturun denge düzenleyici özelliğinden söz edermisiniz?

Doğada nasıl ki “gece-gündüz”, “soğuk-sıcak”, “acı-tatlı” gibi zıtlıklar dengesi varsa, insan vücudunda da böyle bir denge sistemi var. Bu sisteme “ying-yang” dengesi veya vejetatif sinir sistemi denir. Sağlıklı kişilerde yerinde olan bu denge, bozulmaya başladıkça

Akupunkturle tedavi edilen hastalıklar

Nörolojik hastalıklar: Kas hastalıkları, migren, baş ağrıları, yüz felci

Romatizmal hastalıklar: Kireçlenme, romatoid, behçet, boyun-diz-bel ağrıları

Kalp-damar hastalıkları: Ritim bozukluğu, hipertansiyon

Solunum yolu hastalıkları: Soğuk algınlığı, astım, bronşit, sinüzit, farenjit

Sindirim sistemi hastalıkları: Diş ağrısı, gastrit, ülser, kabızlık, ishal, kolit

Üro-genital sistem hastalıkları: Gece altını ıslatma, adet düzensizliği, kısırlık

Psikiyatrik hastalıklar: Stres, depresyon, uyku bozuklukları, kekemelik

Cilt hastalıkları: Egzama, akne, sedef, ürtiker

Endokrin hastalıklar: Diabet, guatr

Alışkanlıklar: Sigara, alkol

Diğer: Kronik yorgunluk, el-ayak yanmaları, selülit, aşırı terleme, şişmanlık

“Mükemmel mönü bir fantezidir”

İstanbul 10 milyonu aşan nüfusuyla dünyanın en kalabalık kentlerinden biri. 5 bin 196 km² yüzölçüme sahip İstanbul'da km² başına 1.928 kişi düşüyor. Hem kalabalık hem de turistik bir kent olması nedeniyle İstanbul'da çok miktarda restoran bulunuyor. Lokantacılar Odası 2005 verilerine göre İstanbul'da 8 bin 700 adet restoran faaliyet gösteriyor ve km² başına 68 restoran düşüyor. Tahminlere göre, odaya kayıtlı olmayanlarla birlikte bu rakam 10 bini aşıyor. 1995 yılı verilerine göre ise bu rakam yalnızca 650. Restoran sayısındaki bu hızlı artış, restoran sahiplerini ayakta kalabilmek için farklı çözümler üretmeye yöneltiyor.

Mike Norman, Güney Afrikalı bir şef. Fark yaratmak ve öne geçmek isteyen restoran sahiplerine danışmanlık hizmeti veriyor. Danışmanlık hizmeti vermenin bir ego tatmini değil, mekanın ve insanların potansiyelini ortaya çıkarmak için bir yol olduğunu söyleyen Norman, İstanbul'un gözde mekanlarının kuruluşunda ve konsept geliştirme aşamalarında bulunmuş. 10 yıldır İstanbul'da yaşayan Norman ülkemizi, Türk mutfağından ve kültüründen söz ederken "Bizim mutfağımız, bizim kültürümüz" diyecek kadar benimsemiş. Türk mutfağıyla tanışmasının damak zevkini geliştirdiğini söyleyen ünlü şef, danışmanlık yapmayı bu mutfağa borcunu ödemesinin bir yolu olarak görüyor.

Neden yemek yapmaya başladınız?

20 yıl önce işe başladığımda yemekle yapılabilecekleri gördüğüm zaman hayrete düşmüştüm. Yemek yapmak bir sanat ve ben her zaman bir şekilde sanatla uğraşacağımı biliyordum. Sanat dersleri alıyordum. Askerden gittiğim zaman bana madem savaşmak istemiyorsun seni mutfağa alalım patates soy dediler. Baktım ki güzel patates soyuyorum, devam ettim. O zaman fark ettim yemeğin bir sanat formu olduğunu. Ailemde gur-

ken şey pratik eğitim almak, aşçılık okullarına, üniversitelere gitmek. Bu noktada işin içine giriyorum ve bu insanlara gayri resmi bir eğitim veriyordum. Bunu yapıyorum çünkü zevk alıyorum. Bu bir çeşit hastalık. Ama artık danışmanlığa daha az zaman ayırıyorum. Önceden Prolongé isimli bir danışmanlık şirketiyle hizmet veriyordum. İki yıl boyunca yalnızca danışmanlık yaptım. Hala projeler yapıyorum ancak artık daha seçici davranıyorum.

Danışman olarak ilk işiniz neydi?

Beş yıl Çırağan Sarayı'nda kontratlı çalıştım. Sonraki ilk projem Fulya'daki Chef's Restoran'dı. Orada kendi ayakları üzerinde duran ama otel restoranı kalitesinde hizmet veren bir yer yarattık. Ortağım otel kökenli bir şefti. Otel kalitesi ve stiline tek bir restorana kazandırdık. Bu anlamda bunu ilk biz yaptık sanıyorum. Türkiye için yeni yemekler sunuyorduk ve dekorasyondan çok yemeğe odaklanmıştık. Ama ne yazık ki ekonomik krizin olduğu kötü zamanlardı, bizim de bazı hatalarımız oldu. O yüzden restorani kapatmak zorunda kaldık. Türkiye'de ilk defa iş yapıyorduk ve burada neyin nasıl yapılması gerektiğini bilmiyorduk. Anladık ki bir restorani yürütmek için harika yemekler yetmiyor.

Danışmanlık süreci nasıl işliyor?

Danışmanlığa kendi çılgın fikirlerimi uygulamanın bir yolu olarak bakmıyorum. Bir fizibilite çalışması yapıyor ve ne yapılırsa ne kadar kara geçileceğini hesaplıyorum. Bunun için harcanması gereken zaman ve çabayı belirliyorum. Ama bu zaman sonunda bu fizibilitedeki rakamlara ulaşılacağını garanti edemiyorum çünkü restoranın nasıl yönetildiği, restoran sahiplerinin bu fikreri ne kadar benimsediği de önemli. Bazen bakıyorum ve bu iş yürümez diyorum, yer yanlış tarz yanlış diyerek tavsiyede bulunuyorum. Projelere tutkuyla yaklaşma-

İstanbul sürekli büyüyen bir kent. Her gün yeni mekanlar açılıyor. Öne çıkmak isteyen mekanlar farklı çözümler arıyorlar. Bu noktada devreye mekan danışmanı Mike Norman giriyor. 10 yıldır İstanbul'da yaşayan Norman, İstanbul'u çok seviyor ve Türk mutfağından ve kültüründen söz ederken "Bizim mutfağımız, bizim kültürümüz" diyecek kadar benimsemiş.

meler yok, babam restoran sahibi değil. Yemek konusunda beni ilk çeken şey artistik olarak yapabileceklerim, yani sunum oldu. Yemek yerken önce gözlerimizle yediğimize inanıyorum. Güzel görünen bir yemek varsa önünüzde, bazı özelliklerinden vazgeçebilirsiniz. Askerden sonra okulda gerekli teorik çalışmalar yaptım. Ama orduya minnettarım. Bana bir kariyer kazandırdılar.

Neden iş alanınızı değiştirip danışmanlık yapmaya başladınız?

İki nedeni var. Evet, bu bir anlamıyla iş ama aynı zamanda da bir borcun ödenmesi. Genç aşçılara, şef adaylarına bakıyorum, gelişmeye çok açıklar, çok enerjiler. Mutfak kültürümüz de çok güçlü. Onlara gelecekte yararlanacakları bilgiler vermek, yemeğin bir sanat formu olduğunu anlatmak istiyorum. Bir aşçı iyiyse ve ben de ondaki yeteneği ortaya çıkararak bir şef yaratabilirim, görevimi yerine getirdiğimi hissediyorum. Türkiye'den dünya çapında şefler çıkabilir. Bu insanlar doğduklarından beri Türk mutfağının içindeler. İyi dolma nedir, kötü dolma nedir biliyorlar. Onlara dışarıda kocaman bir mutfak dünyasının olduğunu göstermek istiyorum. Aslında mesele işlerinde iyi olan gençleri seçmek ve gelişmelerine yardımcı olmak. İşe aldığım insanların çoğu kariyerleriyle ilgili ne yapacaklarını bilemeyen insanlar. Onları mutfağa koyuyorum, seviyor ya da sevmiyorlar. Seviyorlarsa gelecekte yapmaları gere-

mak gerekiyor. Ama bu zor olabiliyor çünkü müşteriler sizden böyle bir yaklaşım bekliyor. Bazen de Mike Norman'la çalışmayı belirli bir yemek kalitesini yakalamak için istiyorlar. Ama bu kalitede yemek onların projesi için uygun olmayabiliyor. Her proje birbirinden çok farklı.

Bu fizibilite çalışmasını nasıl yapıyorsunuz?

Restorani her açıdan değerlendiriyorum. İyi ve kötü yönlerini, potansiyelini araştırıyorum. Aslında bütün mesele potansiyel. Fizibilite potansiyellere dayanıyor. Mekanın büyüklüğü, sandalye sayısı, tarzı; kafe mi lokanta mı olacağı, hangi saatlerde hizmet vereceği gibi değişkenleri değerlendiriyorum. İnsanlar para veriyor ve karşılığında yemek istiyorlar. Evde sahip olamayacakları bir tecrübeye yaşamak istiyorlar. Ve bunu rahat bir şekilde yapmak istiyorlar. Biz insanları eğitmek ve değiştirmek istemiyoruz, onlara güzel yemeği rahat şekilde yiyebilecekleri ortamlar yaratmak istiyoruz. Çalışmalarımı bu düşünce çerçevesinde yapıyorum.

Mekan danışmanlığı yapmak için hangi özelliklere sahip olmak gerek?

Sabır! Genelde danışmanlık yaparken yeni girişimcilerle çalışıyorsunuz. Bu insanların yüzde 90'ı bir hayat tarzına yatırım yaptıklarını düşünüyor, bunun bir iş olduğunu kavrayamıyorlar. Böyle projeler çok zor oluyor. Profesyonel ve sektörü anlayan biriyle çalışmak daha

“Biz insanları eğitmek ve değiştirmek istemiyoruz, onlara güzel yemeği rahat bir şekilde yiyebilecekleri ortamlar yaratmak istiyoruz. Çalışmalarımı bu düşünce çerçevesinde ilerletiyorum.”

zevklî çünkü yolu zaten yarlamış oluyorsunuz. Ama tamamen yeni biriyle çalışırken a'dan z'ye her şeyi baştan alıyorsunuz. Ortada bir restoran varsa ve yalnızca konsepti değiştirmeniz isteniyorsa işler çok daha kolay hale geliyor.

Neden İstanbul'da yaşamayı tercih ettiniz?

Çok güzel, fırsatlarla dolu ve enerjik bir kent. Buradaki insanlar çalıştığım sektörde olmaktan zevk alıyor. Türkiye insanlarının yaşamaktan ve yaşamın iyi yüzünü görmekten zevk aldıkları bir ülke. Burada herkes her şeyi çabuk unutuyor; travmalar, felaketler unutuluyor ve bu karakterime çok uyuyor. Örneğin Orta Avrupa'da da çok çalıştım ama orada işler böyle değil. Burada aşık oldum, evlendim ve bu kentte yaşamaktan zevk alıyorum. 10 yıldır buradayım.

Türkiye'de mutfak sektörünü nasıl buluyorsunuz?

Türkiye'de sahip olduğumuz değerleri küçümsüyoruz. Yalnızca ben değil pek çok şef bir şeyler yapmak için çok çalışıyor. Yurtdışına çıktığınızda bazı büyük lokantalarda hiç çaba harcanmadığını görüyorsunuz. Yabancılar buraya geldiklerinde şaşırıyor. Bu kadar doğru konseptler beklemiyorlar. Ama yapılanların daha iyi tanıtılması gerekiyor. Özellikle Türk mutfağı daha çok tanıtılmalı, çünkü zengin bir mutfak. Mutfağımızın üzerinde daha çok çalışarak, modernize ederek onu hak ettiği yere getirmemiz gerek.

En sevdiğiniz Türk yemeği hangisi?

Mezelerle bayılıyorum. Patlıcanla yapılanları özellikle seviyorum. 250 patlıcan mezesi tarifi var. Dolmayı çok seviyorum. Türkiye'nin her yerinde farklı dolmalar yapıyor. Ayrıca yemeklerin basitliği hoşuma gidiyor. Biraz zaman aldıysa da Türk mutfağından öğrendiğim şey şu ki, yemeklerle oynamak zorunda değilim, kafa karıştırmak zorunda değilim. Basitliğini ve yemeklerin karmaşık olmayışını seviyorum. Sıcak yemeklerden Ali Nazik'i seviyorum. Çok fazla var aslında tek bir tane söylemek haksızlık oluyor.

Kendinizi geliştirmek için ne yapıyorsunuz?

Neler olup bittiğinden haberdar olmaya çalışıyorum. Herkesin belirli aralıklarla konseptlerini ve ürünlerini tazelemesi, canlı tutması gerekir diye düşünüyorum. Bu yüzden seyahat ediyor ve bol bol okuyorum. Doğru dergileri okuyorum. Avustralya Gurme dergisini, Vogue ve Bon Appetit'i okuyorum ve fikir sahibi oluyorum. Bazen işime yarayacak şeyler de çıkıyor.

Yemek sektöründe trendler var mı?

Tabii ki var. Yemek tarihine ve trendlerin gelişimine baktığımızda da bunu görüyoruz. Nouvelle trend, Hot Cuisine trend, füzyon mutfağı, etnik trend... Moda yemekte de var. Bir anda etrafı belirli bir tarzda lokantalar sarıyor, sonra büyük bir kısmı batıyor bunların. Bir ara suşi çığırılığı vardı. Ama şimdi kötüler gitti, yalnızca

ca iyi suşi yapanlar kaldı. Aslında bu modalar yemeğin evrimi için önemli.

Damak tadımızı nasıl geliştirebiliriz?

Yemek yiyerek! Yemek derken tadına bakmaktan söz ediyorum. Biraz maceraperest olmak gerekiyor. Yeni şeyler denemekten korkmamak gerek. Damak tadı ve beyin arasında bir ilişki var; beyin etkilendiği tatları unutuyor. Ne kadar çok derseniz o kadar iyi eğitirsiniz kendini. Ayrıca yemek pişirmek gerek. Yemek yapmaktan korkmamak, farklı şeyler denemek gerekiyor. İyi pişirilmiş ev yemeği de bir tecrübe. Deneyerek öğrenmek daha kalıcı oluyor.

Sizce mükemmel bir mönü nasıl olmalı?

Mükemmel bir mönüye ve hatta mükemmel yakın bir mönüye sahip olamayacağımızı düşünüyorum. Bu noktada önemli olan ekibinizin yeteneklerini ve bütçenizi iyi kullanmak. Mükemmel bir mönü yaratmak için yabancı bir şef de getirebiliriz. Gelip her şeyi yapar ama mali açıdan sorun çıkarır. Mükemmel mönü, ekibin yeteneklerine dayanıyor. Ayrıca bir mönünün eğlenceli olması gerektiğini düşünüyorum. Örneğin burada aperatifler serpmeye olarak sunuluyor, bu da müşterilerin sohbet etmesini kolaylaştırıyor. İnsanların yemeyi bu kadar sevdiği bir ülkede bu doğru bir seçim. Benim için mükemmel mönünün lezzet olarak mükemmel olması gerekmiyor ama müşterinin mönüyü okuduğunda

ne yiyeceğini uzun açıklamalar okumadan anlaması gerek. Sipariş ettiği şeyi görünce şok olmamalı. Ayrıca tabii Mike Norman'ın kafasında mükemmel bir mönü var ama onu restoranlarda kullanamam. O daha çok bir fantezi. Mükemmel mönü bir fantezidir.

360'a hangi aşamada dahil oldunuz?

Aslında 360 İstanbul da bana bir proje olarak gelmişti ve çok hoşuma gitti. Yatırım yapma şansım da vardı. 360 İstanbul'da farklı danışmanlık projelerinde öğrendiğim her şeyi bir arada uyguladım. Tabii ortaklarım var, bu tek başıma yaptığım bir şey değil. Burada çok üst seviyede yemekler servis etmiyoruz, aşırı pahalı değiliz, çok yüksek sesli müzik kullanmıyoruz. Kendimizi insanların zevklerine göre ayarlıyoruz. İyi yemek, iyi servis, ambiyans... Gerisinin kendiliğinden gelmesi gerekiyor.

İyi bir restoranın özellikleri neler?

Ben bir şef olarak yemeği kriter alıyorum. Bir yerde yemek güzelse oraya mutlaka tekrar gidiyorum. Çok şık ve gösterişli olmayan ama kaliteli ve lezzetli yemek yapan bir mekan, kötü yemekler yapan şık ve popüler bir mekana her zaman tercih ederim. Dekorasyon, müzik benim için çok önemli olmaz. Artık Türkiye'de bu konudaki rekabet arttı ve iyi yemek yapan yerlerin sayısı da çoğaldı. Artık insanlar yalnızca dekora göre mekan seçmiyorlar. Bu sevindirici bir gelişme.

bir bölümünü şakûl aramakla geçiriyorsunuz. Bu da size farklı bir gezme nedeni yaratıyor. Genellikle gittiğiniz şehrin, tarihi yerlerini görür ve alışveriş yaparsınız. Bir de şakûl gibi bir aletin koleksiyonunu yapıyorsanız, gezdiğiniz yerlere farklı bir gözle bakıyorsunuz.

Yakın çevrenizdeki insanlarla koleksiyonunuzu paylaşıyor musunuz?

Koleksiyonumu paylaşmayı seviyorum. Zaten sergiyi onun için açtım. Yurtiçi ve yurtdışında şakûl koleksiyonu yapan kişilerle 9 Haziran’da bir toplantı yapmak istiyorum. Almanya ve İspanya gibi pek çok ülkede süreklî iletişimde olduğum kişiler var. Bu toplantı için bir de poster hazırlandı. Bu toplantı da paylaşım amacıyla yapılacak. Bir mimar arkadaşımı da, şakûl koleksiyonu yapmaya yönlendirdim. Şimdi şakûl topluyor.

Şakûl koleksiyonu serginizden söz eder misiniz?

Sergi Cihangir’de MaviKum isimli bir kitapçıda açıldı. Sergide Anadolu’nun şakûlleri, patentli şakûller ve farklı ülkelerin şakûlleri yer aldı. Almanya, Fransa, ABD, Çin, Habeşistan ve Etiyopya’ya ait şakûllerim var. Sergiye pozitif geri dönüşler oldu. Gelenlerin yüzde 90’ı şakûlle ilk kez tanıştı ancak herkes sergiyi ilginç bulmuş.

Bundan sonraki planlarınız neler?

Şakûl üzerine araştırmalar yapıp, daha fazla şakûl toplamak istiyorum. Orta Asya’daki şakûlleri merak ediyorum. Bir de kitap çıkarmak istiyorum.

Şakûllerin fiyatları ne kadar?

Yurtdışındaki patentli şakûllerin fiyatı çok yüksek. Birkaç yüz dolar tutuyor. Madencilikte kullanılan üzeri ışıklı şakûllerin fiyatı bin dolar bulabilir. Fildişi ve havai şakûller de pahalı. Ama Türkiye’deki şakûllerin fiyatı 25-30 milyonla 100 dolar arasında değişiyor. Şakûl satın alırken fiyatının yanı sıra şekline, materyaline, patentli olup olmadığına bakıyorum.

Şakûl üzerine yazılmış kaynak kitaplar var mı?

Şakûllerle ilgili yazılı metin yok. Yalnızca Mimar Sinan’ın kendi hatıralarının bulunduğu kitabında, “Su kanallarının inşaatında havai teraziden faydalandım” şeklinde bir cümle geçiyor. Ama onun dışında şakûllerle ilgili bir kaynağa rastlamadım. Anadolu’da neden birçok şakûl çeşidi kullanılmış, hangi tip inşaatta hangi çeşit şakûl kullanılmış gibi bazı soruların yanıtları bilinmiyor. Ancak ilk şakûlün İ.S. 2.-3. yüzyılda yapıldığını biliyorum. Türkiye’de bu konuda yazılmış bir kaynak yok, ama Pera’daki Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde zengin bir şakûl koleksiyonu var. Çok eski ve güzel şakûl örnekleri var.

Koleksiyonculuk yapmak hayatınıza ne katıyor?

Koleksiyonculuk yapmak insana mesleğinin dışında başka hissi veren farklı bir konu. İnsanların koleksiyonculuk yapmasının nedeninin bu duygu olduğunu düşünüyorum. Mesleğinizden sonra en fazla zamanınızı alan uğraşınız oluyor. Bir seyahate gittiğinizde, zamanınızın belli

denilen, üçgen metalden oluşan farklı bir tür şakûl daha var. Bu şakûl türü yatay doğruyu gösteriyor. Bunun dışında Türkiye’de bulunmasa da patentli şakûller var. ABD’de 20. yüzyılın başında şakûl imal edilip patenti alınmış. Böylece marka olarak tescil edilip kopyasının yapılmaması sağlanmış. Şakûl genellikle seri imal edilen bir alet değil. Bir usta demirciye gidip ne kadar ağırlıkta şakûl istediğini söylüyor ve sipariş üzerine yapılıyor. Seri yapılmadığı için, her ustanın kendine has bir tarzı var. Bu da şakûlde ilgimi çeken noktalardan birisi. Şakûlün başka aletle birlikte kombine kullanıldığı çeşitleri de var. Örneğin, gönyenin içinde şakûller var. Koleksiyon yaparken şakûlün içinde sınırlandırma getirmek gerekiyor. Çünkü çok çeşidi var. Bugün artık şakûl çok fazla kullanılmıyor. Duvarların düzlüğüne lazer ışınıyla bakılıyor.

Şakûlün inşaat dışında kullanım alanı var mı?

Başka bir kullanım alanı yok. Yalnız internette gördüğüm İspanyol kökenli çok küçük bir şakûl vardı. Bebeğin cinsiyetini belirlemek için, şakûlü hamilelerin karnına tutuyorlarmış. Eğer şakul daire çizerse bebeğin erkek, aynı yönde gidip gelirse kız olduğu anlaşılıyormuş. Bu da ilginç bir bilgi.

Şakûlleri nereden satın alıyorsunuz?

Genellikle Kapalıçarşı’daki eskicilerden satın alıyorum. Uzun süre bir eskici bana esnaffardan şakûl toplayıp getirdi. Ama son zamanlarda internetten de alıyorum. Yeni Zelanda’dan ABD’ye, Fransa’dan İngiltere’ye kadar çok sayıda ülkeden aldım. İnternette tanıştığım şakûl koleksiyonu yapan, Yeni Zelandalı bir kilise papazı var. Şakûl üzerine yazdığı şirde, şakûlü göbek bağına benzetiyor. Dünyadaki en zengin şakûl koleksiyonu bir ABD’li mimara ait. Bu mimara Türkiye’den şakûl gönderdim. Karşılığında da bana fildişi şakûl gönderdi.

68 koleksiyon: Şakûl

röportaj: demet şeker

Şakûl... Dile getirildiğinde pek çoğumuz için hiçbir şey ifade etmeyen bir sözcük. Şakûlü, inşaatlarda kullanılan ve ipin ucuna bağlanan bir ağırlık olarak tanımlayabiliriz. Görevi, duvarın düzlüğünü sağlamak. İ.S. 2.-3. yüzyıllarda kullanılmaya başlanan şakûlün zaman içinde çok sayıda çeşidi yapılmış. İnce uzun, topaç gibi yuvarlak, külah tarzı, boğumlu, üçgen şeklinde şakûllerin yanı sıra yurtdışında yapılan fildişi şakûller de var. Günümüzde şakûlü ancak eskicilerde bulmak mümkün. Doç. Dr. Doğan Başak, şakûl satın almak için eskicilerin yollarını aşındırıyor.

Başak’ın koleksiyonunda 400’e yakın şakûl var. Koleksiyonuna yeni parçalar eklemek için ayda bir mutlaka Kapalıçarşı’daki eskicilere uğruyor. Başak eskicilerin kendisini, “Şakûl satın alan deli doktor olarak” tanıdıklarını söylüyor ve gülüyor. Beş yıldır şakûl koleksiyonu yapan Başak, geçtiğimiz Aralık ayında 200’e yakın şakûlünün sergiledi. Sergi afişinde şakûlle ilgili ilginç bir tanım yer alıyor; “Tüm marifeti yerçekimi kanununa uymak olan mütevazi bir alet.”

Şakûl koleksiyonu yapmaya nasıl başladınız?

Beş yıldır şakûl koleksiyonu yapıyorum. Şakûle ilgim, yurtdışında yaşayan ve şakûl koleksiyonu yapan kişilerle internette tanışmamla başladı. Şakûlün çok farklı bir alet olması ve birbirinden değişik çeşitlerinin olması ilgimi çekti. İlgim gün geçtikçe arttı ve ilgilendikçe şakûlün düşündüğümden daha fazla çeşidinin olduğunu gördüm. Eskicileri o gözle dolaşmaya başladım. İlk olarak Kapalıçarşı’dan 20 tane şakûl almıştım. Seyahate gittiğimde mutlaka eskicileri dolaşıp şakûl arıyorum.

Şakûl nasıl bir alet? Hangi amaçla kullanılıyor?

Şakûl bir ipin ucuna bağlı bir ağırlık. İnşaatlarda duvarın düzlüğünü sağlamak için kullanılıyor. Şakûlün ipi yerçe-

kimiyile gergin duruyor ve ipe paralel olarak duvar örülüyor. Şakûl bir ölçüm aleti değil, ipin ucundaki herhangi bir alet de bu görevi görebilir. Ama yaratıcılığın bir örneği olarak, şakûle çok estetik şekiller verilmiş. Duvar ne kadar yüksek olursa, şakûlün ipin ucunda sallanma ihtimali o kadar fazla. Sallanmanın dezavantaj olduğu anlaşılmış. Bu nedenle de şakûle değişik şekiller verilmiş. Şakûl duvarın doğruluğunu gösterdiği gibi, bir doğruluğu sembolize eden özelliğe sahip. Bazı cemiyetlerde şakûlün doğruluk simgesi olması işleniyor. Şakûl kıymetli bir metal değil. Ama İngiltere’de fildişinden yapılmış pahalı şakûller var. Bunların çoğu kullanılmıyor, süs eşyası olarak imal ediliyor. Eski şakûllerin üzerinde ustanın ismi yazıyor. Şakûl aslında tahmin ettiğimizden daha fazla ilgi çeken bir konu. Sahteleri bile yapıyor. Özellikle Doğu Anadolu’da...

Sahte şakûller nasıl ayırt ediliyor?

Sahte şakûlleri, eski metal parçaları bir araya getirerek yapıyorlar. Sahteleri ayırt etmenin bazı ipuçları var. Daha hafif oluyolar. Dökmenin verdiği izleri taşıyorlar. Özellikle Doğu Anadolu’da...

Şakûllerin ağırlığı ve boyu ortalama olarak ne kadar? Genellikle 300-400 gram oluyor. Ama bir kilo olanlar da var. Örneğin, köprü ve minare yapımında rüzgarda sallanmasını önlemek için ağır şakûller kullanılıyor. Yurtdışında içine civa doldurulan ağır şakûller var. Boyları da en fazla 15 cm oluyor. Yapılan duvar ne kadar yüksekse, kullanılan şakûl de o kadar ağır ve büyük oluyor.

Ülkeye göre kullanılan şakûl çeşidi değişiyor mu?

Her ülkenin kendine has şakûl şekilleri var. Aynı şekilde Anadolu’nun da kendine has şakûlleri var. Örneğin boğumlu şakûller daha çok Doğu Anadolu’da kullanılıyor. Şakûl, dikey doğruyu gösteriyor. Bir de “havai terazi”

Gerçek yaşamdan beyazperdeye

Beyazperdede gerçek yaşamdan uyarlanan filmler genellikle sinema seyircisinin dikkatini çekiyor. Geçtiğimiz haftalarda vizyona giren “Münih” ve “Hacivat Karagöz Neden Öldürüldü” filmleri seyircinin yakından bildiği ve tanıdığı bir olayla kişileri konu alıyor ve seyircinin ilgisini çekiyor.

Yaşam, yaşanmışlıklarıyla birlikte pek çok sanat dalına konu oluyor. Şiir dizelerinde, tiyatro sahnesinde ve beyazperdede gerçek yaşamdan kesitlere rastlamak mümkün. Yıllarca, belki de yüzyıllarca önce gerçekleşmiş bir olay beyazperde aracılığıyla günümüze taşıyor. Yönetmenler kameralarını geçmişe çevirip yaşanmış olayları günümüz oyuncularıyla birlikte ele alıyor. Bu filmlerin bazılarının seyirciyi hayal kırıklığına uğrattığı söylenirken bazılarının etkileyici olduğu yönünde yorumlar yapılıyor. Yönetmenler yaşanmış bir öyküyü beyazperdeye aktarma kararını aldıklarında, risk de almış oluyor. Çünkü izleyicinin beklentisi yüksektir.

Sinemada İkinci Dünya Savaşı Steven Spielberg'den Steven Soderbergh'e, Ron Ho-

ward'a kadar pek çok ünlü yönetmenin filmlerinde yaşanmış olaylara yer verdiğini görüyoruz. İkinci Dünya Savaşı sinemada yaygın olarak işlenen konulardan biri. "Life is Beautiful" (Hayat Güzeldir), İkinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan ve tarihe "Yahudi soykırımı" olarak geçen olaylardan yola çıkarak çekilmiş bir film. Roberto Benigni'nin Guido isimli bir Yahudi'yi canlandırdığı filmde, İtalya'da yaşayan mutlu bir ailenin Nazilerin istilasıyla birlikte değişen yaşamları anlatılıyor. Ailenin Yahudi toplama kampına götürülmesiyle birlikte, baba Guido'nun oğlunu bu kötü olaydan korumak için uydurduğu oyun başlıyor. 224 milyon gişe hasılatı yapan filmin başrol oyuncusu Roberto Benigni, 1999 yılında en iyi erkek, en iyi film ve en iyi orijinal müzik dallarında üç Oscar'ın sahibi oldu. Roman Polanski'nin yönetmenliğini yaptığı "Piyaniist", bir Steven Spielberg filmi olan "Schindler's List" (Schindler'in Listesi) ve Victoria Baret'tin "Desperate Hours" (Umutsız Saatler) isimli belgesel filminde de aynı konu ele alınıyor.

"Enemy At The Gates" (Kapıdaki Düşman), İkinci Dünya Savaşı'nın kilit noktasını oluşturan Stalingrad'da yaşanan olayları konu alıyor. Savaş sırasında Vassili Zaitsev isimli Rus keskin nişancının ünü her yere yayılır. Bu arada Rus ve Naziler arasındaki mücadeleler sürer. Ancak bir süre sonra Vassili'yi öldürmek için Alman binbaşı König tutulur. Dünyanın en önemli savaşlarından birisi, bu iki askerin kişisel mücadelesine sahne olur.

Jean Jacques'in yönetmenliğini yaptığı film 2001 yılında gösterime girdi. Filmde Vassili'yi Jude Law, binbaşı König'i Ed Harris canlandırıyor.

Gerçek dolandırıcı ve soyguncuların hikayesi
Sinemada tarihi olayların yanı sıra gazete sayfalarında yer alan ya da polis kayıtlarına geçen kişilerin gerçek öyküsü de ele alınıyor. Bu filmlerden birisi Steven Spielberg'in yönettiği, Leonardo DiCaprio ve Tom Hanks'in başrolde yer aldığı "Catch Me If You Can" (Sıkıysa Yakala). Filmde FBI'nin "En Çok Aranılanlar" listesindeki en genç dolandırıcı olan Frank W. Abagnale'in gerçek öyküsü anlatılıyor. Kılık değiştirme ustası olan Abagnale (Leonardo DiCaprio), 20 yaşındayken doktorluk, avukatlık, hatta pilotluk yapar ve 16 yaşındayken başladığı çek sahtekarlığını 26 ülkede sürdürür.

1975 yapımı "Dog Day Afternoon" (Köpeklerin Günü), gazetelere yansımış gerçek bir olaydan yola çıkılarak senaryolaştırıldı. Filmde eşcinsel sevgilisinin cinsiyet değiştirme ameliyatı için banka soymaya kalkan, ama bankada para olmadığı için fiyaskoyla sonuçlanan bir olaya karışan kişinin hikayesi anlatılıyor. Yönetmenliğini Sidney Lumet'in yaptığı, başrolünde Al Pacino'nun oynadığı film, 1970'lerin en çok izlenen Amerikan filmlerinden birisi. "Erin Brockovich" (Tatlı Bela) ise, hukuk bürosunda çalışan ve çevredeki şirketlerden birinin insanları zehirlediğini ortaya çıkaran bir kadının gerçek hikayesini konu alan bir film. Steven Soderbergh'in yönettiği filmin başrolünde Julia Roberts oynuyor.

Şizofren matematikçinin yaşamı
Sinemada tanınmış kişilerin gerçek yaşam öyküleri de işlenen konular arasında yer alıyor. Bu filmler arasında öne çıkanlardan biri "A Beautiful Mind" (Akıl Oyunları). Film, ünlü matematik profesörü John Forbes Nash'in gerçek hayat hikayesini konu alıyor. Yönetmenliğini Ron Howard'ın üstlendiği filmde, Nash'i Russell Crowe canlandırıyor. Nash, genç yaşta çok önemli başarılarla imza atmış bir matematikçidir. Üniversitedeki öğrencilerinden birleyle evlenir. Ancak mutluluğu ve başarısı bir süre sonra ortaya çıkan şizofreni hastalığıyla gölgelenir. Nash, tedavisi imkansız denilen hastalıktan eşinin yardımıyla kurtulur. Film gösterime girdiği 2002 yılında izleyiciler tarafından büyük ilgi gördü.

Munich (Münih)

Munich (Münih), bir Steven Spielberg filmi. 1972 yılında Münih'te gerçekleştirilen Dünya Olimpiyatları'nda meydana gelen terör olayları konu alınıyor. Olimpiyatlar'ın ikinci haftasında kendilerini "Kara Eylül" olarak tanıtan bir grup Filistinli terörist, İsraili atletlerin kaldığı yatakhane'yi basıp iki sporcu öldürüyor ve dokuzunu rehlin alıyor. Bunun üzerine Alman hükümeti bir operasyon başlatıyor. Ancak operasyonun başarısız olması sonucunda rehinelere hepsi ölüyor. Televizyon sunucusu Jim McKay yaşanan trajik olayı dünyaya şu sözlerle açıklıyor: "Hepsi öldü." Teröristlerden hayatta kalanların peşine bir Mossad ajanı düşüyor. Spielberg filmde bu olaylardan yola çıkıyor ve bir Mossad ajanıyla teröristler arasında yaşananları anlatıyor. Filmin odak noktasında, İsraili istihbarat subayı Avner (Eric Bana) var. Ephraim adlı bir Mossad ajanı (Geoffrey Rush) onunla temas kurarak İsrail tarihini en tehlikeli görevini teklif ediyor. Filmin senaryosunu Pulitzer ödüllü yazar Tony Kushner yazdı, müzikleri John Williams besteledi.

Geçtiğimiz yıl vizyona giren Cinderella Man ünlü boksör James Braddock'un yaşamını konu alıyor. ABD'de Haziran 2005'te vizyona giren film, 18 milyon dolar hasılat yaptı.

Karagöz Hacivat Neden Öldürüldü

Karagöz Hacivat Neden Öldürüldü bir gerçek öyküye dayanıyor. Karagöz ve Hacivat'ın hikayesi 14. yüzyıl Bursası'nda geçiyor. O dönemde Moğol istilası'ndan kaçan halk Bursa'ya yerleşir. Karagöz ve Hacivat da burada tanışır. Bu ikili Orhan Gazi adına yapılan caminin inşaatında çalışmaya başlar. Birbirleriyle atışırken yaptıkları komiklikler o kadar ilgi görür ki bir süre sonra insanları güldürmek için davetten davete gitmeye başlarlar. Ancak cami inşaatının bir türlü bitmemesi ve Karagöz ve Hacivat'ın herkese laf dokundurması Orhan Gazi'nin ölüm fermanını imzalamasına neden olur. Ezel Akay'ın yönettiği filmde Karagöz'ü Haluk Bilginer, Hacivat'ı Beyazıt Öztürk canlandırıyor. Dört milyon YTL bütçeli filmin yedi ay süren hazırlıkları sırasında, Bursa'nın Orhaneli ilçesinde altı dönümlük bir arazi üzerine 14. yüzyıl Bursa şehri kuruldu. 2000 parça kostümün hazırlandığı filmde, 1500 figüran rol aldı.

Cinderella man

Film, "Cinderella Man" lakabıyla tanınan Amerikalı boksör James Braddock'un yaşamını konu alıyor. Filmde olaylar halkın büyük ekonomik buhran geçirdiği yıl olan 1929 yılında geçiyor. O yıllarda ünlü boksör Braddock de pek çok kişi gibi çaresiz kalır. Ailesini geçindirebilmek için limanlarda çalışır, aynı zamanda maçlara çıkmaya da devam eder. Ama sol eli kırılır ve maça varlık gösteremediği için lisansı iptal edilir. Bir gün şans eseri ringlere geri döner. Dünya ikincisi boksöre karşı yaptığı mücadeleyi herkesi şaşırtarak üçüncü raounda kazanır. Yönetmenliğini Ron Howard'ın yaptığı filmde James Braddock'u Russell Crowe, eşini ise Renée Zellweger oynuyor. Filmin senaryosunu Cliff Hollingsworth'un öyküsünden Akiva Goldsman ve Cliff Hollingsworth birlikte yazdı. Yaklaşık 88 milyon dolara mal olan film, ABD'de Haziran 2005'te gösterime girdiği ilk hafta 18 milyon dolar hasılat yaptı.

HAYALİ İSTANBUL MANZARALARI

BEETHOVEN VE DEVRİM ÇAĞI

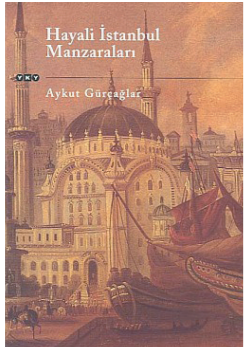
YÖNETMEN SİNEMASI

TOPKAPI SARAYI

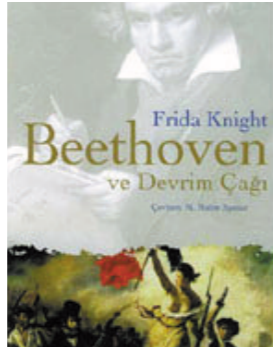
GELENEKTEN GELECEĞE KÖPRÜ İNSANLAR

TÜRKİYE KARİKATÜR TARİHİ

Bizans ve Osmanlı imparatorluklarına başkentlik yapan İstanbul, mimari, dini ve toplumsal açıdan bilinmezlerle dolu, gizemli bir Doğu kenti olarak Batılıların ilgisini çok çeker. Batılı sanatçıların fırçalarından çıkan hayali İstanbul manzaralarının kökeninde Batılıların kafasında daha önce oluşmuş Doğu tasviri yatar. Doğu masallarının oluşturduğu Doğu imgesinin yaşıtılmasını sağlayan İstanbul betimlemelerinde kentin silüetini belirleyen kubbeler ve minareler, öne çıkan öğeler olur. Ancak bütün bunlar Osmanlı mimari üslubundan farklı resmedilir. Aykut Gürçavaşlar Yapı Kredi Kültür ve Sanat Yayıncılık'tan çıkan "Hayali İstanbul Manzaranın" kitabında, Osmanlı Devleti'nin Doğu'yu temsil eden tek güç olarak ortaya çıktığı 15. yüzyıl ortalarından 19. yüzyıl sonuna kadar Batı zihninde hayali İstanbul manzaralarının oluşma sürecini inceliyor. 16. yüzyılda padişaha bağlı olarak geliştirilen Osmanlı imgesi, Batı'da Osmanlı İmparatorluğu'nun müttefiki ve arabulucusu olarak birtakım sorumluluklar üstlenen Fransa ile belirginlik kazanır. Bu ilişkiler, zenginliğiyle ve gücüyle ün kazanan "Büyük Türk" imgesinin perçinlenmesine yol açar.

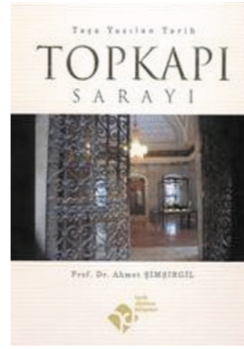
Beethoven, çağının ötesinde bir dahi; özgürlükçü düşünceleri, mücadeleci kimliğiyle döneminin sorunlarına kayıtsız kalamayan, fırtınalı duygularını ve siyasi görüşlerini bestelerine de yansıtan bir müzik adamı. "Beethoven ve Devrim Çağı", Fransız Devrimi ve Devrim'in Avrupa üzerindeki etkilerinden söz ederken, o dönemin sanatsal, kültürel ve siyasi ortamını da ele alıyor. Ve hepsinin merkezine Beethoven'ı koyuyor. Sağırlığı nedeniyle, dostlarıyla defterler aracılığıyla anlaşabilen Beethoven'ın ailevi sorunlarını, para sıkıntısını, yayıncılarla kavgasını, öfkesini ve coşkusunu bu defterlerde görmek mümkün. Beethoven bir besteci olarak misyonunu yerine getirmeye çalışır, politika onu ilgilendirse de öncelikli kaygısı değildir. Beethoven dünyanın en çarpıcı müzik dehalarından biri olmasının yanı sıra kendine özgü kişiliği ve uçlarda gezinen ruhuyla merak edilecek bir yaşam hikayesine sahiptir. Frida Knight, Literatür Yayınları'ndan çıkan kitabında, Beethoven'ın müzisyen kişiliğinden çok sosyal yaşamını ele alarak, okura çok daha yakın gelebilecek bir Beethoven portresi çiziyor.

Sinema, birçok güzel sanatın birbirini tamamladığı bir sanat dalı olarak yaşamımızı zenginleştiriyor. Edebiyat, resim ve müzik sinema sanatı içinde ayrı boyutlar kazanıp yaşamımıza yeni duyarlılıklar, anlamlar ve güzellikler katıyor. Görsel anlatımın sanatsal boyut kazanarak sinema dilini oluşturması, anlatacağımız öykülere yeni yollar ve ufuklar açıyor. Türk sineması 90'lı yıllardan bu yana genç yönetmenlerle farklı renkler, sesler, öyküler ve anlatım biçimleriyle zenginleşti, ayrı bir boyut ve zenginlik kazandı. Nigar Pösteki, "Türk Sinemasına Yeni Bir Bakış: Yönetmen Sineması" kitabında, Türk sinemasını uluslararası alana taşıyan yönetmenlerden beşini okuyucularına yakından tanıtmayı amaçlıyor. Derviş Zaim, Zeki Demirkubuz ve Nuri Bilge Ceylan, farklı sinema dilleriyle bize bu toplumdaki sorunları öyküleri unutamayacağımız filmlerle anlattılar. Ferzan Özpetek ve Fatih Akın yurtdışında ürettikleri evrensel temalı filmleriyle Türk sinemasına da katkıda bulundular. Türk sinemasına sanatsal açıdan anlamlı katkılar yapan genç yönetmenlere ilişkin olan kitap, sinemaya ilgi duyan kişilerin dikkatini çekecek türden kaynak niteliğinde.

Osmanlı padişahlarına dört asra yakın hizmet veren Topkapı Sarayı için, Marmara ve Boğaziçi'ni aynı anda görebilen ve eskiden şehrin her türlü tabiat güzelliğine sahip bir alanı seçildi. Yaklaşık yedi yüz bin metrekarelik bir alana yayılan sarayda ilk yapılaşma Fatih Dönemi'nde başladı ve daha sonra gelen her padişahın ilave ettirdiği yapılarla oluştu. Topkapı Sarayı, uzaktan seyredildiğinde eski devir ve günümüz saray modellerinden çok, bir mektep ya da medreseyi andırıyor. Bab-ı Hümayun, Babüsselem ve Babüssaade denilen üç ana kapıyla dört avlu, harem ve hasbahçelerden meydana geliyor. Etrafı bin 400 metre uzunluğunda bir duvarla çevrili. İkinci avluda yer alan Divanhane'de 400 yıl boyunca dünya siyasetine yön verildi. Devletler ve hükümdarların sonuna buradaki karar verildi. Savaş ve barış kararları burada alındı. Devlet büyüklerinin geliş ve gidişleri, yeniçerilere ulufe dağıtılması gibi olaylar sebebiyle bu meydanın önemi büyüktü. Topkapı Sarayı'yla ilgili bilmediğimiz pek çok konuya değinen ve Ahmet Şimşirgil'in kaleme aldığı "Topkapı Sarayı / Taşa Yazılan Tarih" isimli kitap, Tarih Düşünce Kitapları'ndan çıktı.

Köprü insanlar, sanatı hayat ve insanla buluşturmayı hayatlarının en önemli amacı edindiler. Hüsn-i hattan tezhibe, mimariden resim ve heykele, ebrudan sedefkarlığa kadar Türk sanatının binbir rengini Avrupa ve Asya'nın birleştiği noktadan dünyaya yansıttılar. Bu köprü insanlar arasında hattat Hamid Aytac, hattat Halim Özyazıcı, müzehhibe Rikkat Kunt, kültür tarihçisi Dr. Süheyl Ünver, ebruzen Mustafa Düzgünman, kakmacı Ziya Bey, İstiklal Madalyası tasarımcısı heykeltıraş Mesur İzzet Bey, sedefkar Vasif Bey, ressam Şevket Dağ ve mimar Ekrem Hakkı Ayverdi yer alıyor. Bu kişiler sanatkar kimlikleri ve pek bilinmeyen yönleriyle kitapta yer alıyor. Köprü İnsanlar'da aynı iklimin kokularını dermeye ömürlerini adanmış 10 ayrı portre, görsel malzemelerle birlikte yer buluyor. Leyla ile Mecnun Yayıncılık'tan çıkan kitap, bir İstanbul aşığı olan Zeki Kuşoğlu tarafından kaleme alındı. Kitapta birbirinden farklı ve ilginç isimlerin bugüne kadar hiç duyulmadığınız özelliklerini öğreneceksiniz. Bugüne kadar köprü görevi görerek Türk sanatına nasıl katkıda bulduklarını göreceksiniz. Dahası sanatın toplumdaki belirleyici rolünü ve hayatı önemini kavrayacaksınız.

Saffeti Ziya, mizah dergisi Şokluğunu gündeme getiren, belki de ilk yazarlardan. Resimli Kitap'ın 28 Ağustos 1908 tarihli sayısında basın özgürlüğünün gerekliliğini savunduktan sonra arkasından mizaha yönelir: "Mizah gazetelerine gelince, basının bu önemli ve özel kısmına karşı her memlekette büyük hoşgörüler ve izinler gösterilmiştir. Mizah gazeteleri, bir milletin fikir temizliğinin incelik ve duygularının, nezaketinin bir kelime ile ifade eyleyelim 'zekasının' ölçüsüdür." Karikatür çizmek zor bir sanat. Müstehcen olmayarak alaycı, saldırgan olmayarak gülünç şeyler söylemek zor. İlk karikatürçüler konu bulmak için Avrupa'ya baktılar. Osmanlı ülkesinde 19. yüzyılın ikinci yarısında, batı yaşamının en serbestçe uygulandığı, kültür ürün ve araçlarının kolaylıkla izlenebildiği yer, Beyoğlu idi. Cemal Nadir'in 1947'de ölümünden ve Marko Paşa serisinin işlevini tamamlayıp kesin ortadan çekilmesinden sonra beliren "50 Kuşoğlu" karikatürçüleri, usta olarak Cemal Nadir'i görüyorlardı. Ancak asıl belirleyici, günlük gazetelerin birinci sayfaları oldu. Orhan Koloğlu Bileşim Yayınevi'nden çıkardığı kitapta geçmişten günümüze Türk karikatür tarihini ele alıyor.

Yılın en başarılı kadın girişimci ödülü Feyhan Kalpaklıoğlu'nun

Ege Bölgesi Sanayi Odası 2004 yılında en çok üretim, yatırım yapan ve vergi ödeyen üyelerini törenle ödüllendirdi. Atatürk Kültür Merkezi'nde yapılan ödül törenini Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun onurlandırdı.

Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu da EBSO tarafından "Yılın En Başarılı Kadın Girişimci Ödülü"ne layık bulundu. Feyhan Kalpaklıoğlu ödülünü Sanayi ve Ticaret Bakanı'ndan aldı.

Avustralya Tarım ve Orman Bakanı Kim Change Pınar Süt ve Pınar Et Tesisleri'ni ziyaret etti

Avustralya Tarım ve Orman Bakanı Kim Change ve beraberindeki heyet, işbirliğine yönelik araştırmalar için Pınar Süt ve Pınar Et tesislerini ziyaret etti.

Avustralya Tarım ve Orman Bakanı Kim Change, Yaşar Holding Gıda Grubu Başkan Yardımcısı Hasan Girenes'ten Türkiye'nin tarım potansiyeli ve Yaşar Grubu bünyesindeki şirketler hakkında bilgi aldı ve tesislere tam not verdi. İncelemeler sırasında Change, "Karşılıklı işbirliği yapabileceğimiz alanları keşfetmeye çalışıyoruz. Bu çalışma sonucunda iki ülke için cazip alanlarda işbirliği düşünüyoruz" diye konuştu.

nı Feyhan Kalpaklıoğlu, Yönetim Kurulu Başkan Vekili İdil Yığıtbaşı ve İcra başkanı Hasan Denizkurdu bir öğle yemeği düzenledi.

Daha sonra konuk heyet onuruna, Yaşar Holding Onursal Başkanı Selçuk Yaşar, Yönetim Kurulu Başkan

Dünya Kadınlar Günü

AK Parti Genel Merkezi ve Kadın Kolları tarafından Dünya Kadınlar Günü etkinliği kapsamında "Kadınlar Buluşuyor" başlıklı bir panel düzenlendi. Panele Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu da konuşmacı olarak katıldı. Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu konuşmasında, toplumsal kalkınma için girişimciliğin özendirilmesi gerektiğini ifade ederek, yaratıcı beyinlerin an-

cak böyle ortaya çıkacağını söyledi. Kadın girişimcilerin krediye ulaşmada, teşvikleri kullanmada zorluklarla karşılaştığını belirten Kalpaklıoğlu, özellikle kadının yaratıcı gücünün iş dünyasındaki önemini konuşmasında vurguladı. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan "Kadınlar Buluşuyor" konulu panele katılımından dolayı Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu'na plaket takdim etti.

Gençlere öğüt: Bol bol spor yapın ve okuyun

Yaşar Üniversitesi Bornova DYO Kampüsü'nde Selçuk Yaşar Spor Salonu ve Zühal Yaşar Kütüphanesi törenle açıldı.

Rektör Prof. Dr. Mesut Ayan, 980 metrekarelik alana yapılan salonun 250 seyirci kapasiteli olduğunu, kütüphanede de 14 bin 859 kitapla bin 300 elektronik dergi yer aldığını söyledi.

Mütevelli Heyeti Başkanı Selçuk Yaşar da gençlere öğütlerde bulundu. Duayen sanayici şöyle konuştu: "Bizim okuduğumuz liselerde spor çok önemliydi. Eğer beden iyi çalışırsa beyin de iyi çalışır. Sizler de bol bol spor yapın ve okuyun. Spor, eğitimin bir parçası" dedi.

Eğitime trilyonluk destek

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından Diyarbakır'da yapılacak 16 derslikli, 480 öğrencinin eğitim göreceği okulun temeli atıldı.

Diyarbakır Merkez İlçe Kayapınar Beldesi'nde yaptırılacak olan okulun temel atma törenine, AKP Diyarbakır Milletvekili Prof. Dr. Aziz Akgül, İl Valisi Efkân Ala, vali yardımcılar, Belediye Başkanı Zülküf Karatekin, Millî Eğitim Müdürü Mustafa Tekdemir ve Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı Müdürü Sema Kemahlı katıldı.

Diyarbakır Valisi Efkân Ala yaptığı konuşmada, Yaşar Holding yöneticilerine eğitime yaptıkları katkılardan dolayı teşekkürü bir borç bildiğini belirtti. Vali Efkân Ala, Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı'na eğitime verdikleri destekten dolayı teşekkür ederek plaket verdi.

Ekonominin kalbi Davos'ta attı

Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu Davos Dünya Ekonomik Forumu toplantısına katıldı.

"Yaratıcılığın zorunluluğu" sloganıyla yola çıkan Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu (WEF) toplantılarına hükümet üyeleri, siyasetçiler, büyükelçiler, önde gelen şirketlerin üst düzey yöneticileri, akademisyenler ve gazeteciler olmak üzere toplam 2 bin 300 delege katıldı.

Bu yılki toplantının gündeminde hızlı nüfus artışı, değişen ekonomik ortam, geleceğe yönelik beklentiler, işsizlik, bölgesel kimlik, global risklerin yönetilmesi, yaratıcılık ve tasarım stratejileri konuşuldu. Davos'ta TRT 2 ve CNN Türk'ün sorularını yanıtlayan Kalpaklıoğlu, de-

ğişik konularda görüşlerin Davos'ta yoğun tartışıldığını ifade etti. Kalpaklıoğlu konuşmasında, Hindistan ve Çin'in hızlı büyümesi ve yaratıcı insan gücünün küresel dünyaya etkileriyle yaşanan değişim konusuna da değindi.

Davos'tan İstanbul'a

Davos'ta gerçekleştiren Dünya Ekonomik Forumu'nun ardından PricewaterhouseCoopers, bu yıl Davos'a katılan Türk iş dünyası temsilcilerinin izlenimlerini ve görüşlerini paylaşmak üzere "Davos'tan İstanbul'a" başlıklı bir panel düzenledi.

Global Ajanda'dan Sorumlu Direktör Jonathan Schmidt, Gazeteci-Yazar Osman Ulagay, Doğan Yayın Holding İcra kurulu Başkanı Mehmet Ali Yalçındağ, Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu, Doğu Holding CEO'su Hüsnü Akhan ve ARGE Danışmanlık Yönetim Kurulu Başkanı Yılmaz Argü-

den'in de katıldığı toplantı CNN Türk'te canlı olarak yayınlandı. Çin ve Hindistan'ın yükselişi, değişen ekonomik görünüm, Avrupa'nın gelecekte takip edeceği yönle yenilikçilik, yaratıcılık ve tasarım stratejileri gibi konularda görüşlerin paylaşıldığı panel oldukça verimli geçti. Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu konuşmasında, insan kaynağının değeri, daha yaratıcı, daha yetenekli olmanın yaratacağı farklılık konusunda fikirlerini ortaya koydu. Ayrıca sınırların kalktığı bilim ve teknolojiyle bilgiye kolay ulaşılan küresel dünyada, yaratıcılık ve değişimin rekabet unsuru olacağını vurguladı.

Viking Kağıt fuara renk kattı

Viking Kağıt, İstanbul Dünya Ticaret Merkezi'nde birincisi düzenlenen Temizlik ve Hijyen Fuarı'na Lily, Senso ve Select markalı ürünleriyle katıldı. Profesyonel tüketicilerin yoğun olarak katıldığı fuarda firmalar mevcut ürünlerini tanıtırken 2006 yılına yönelik yeni ürün çalışmalarından örnekler sundu. Viking Kağıt standı, havlu ve tuvalet kağıdı ürünlerini animsatan dekoruyla, fuarın en çok ilgi çeken ve ziyaret edilen standlarından oldu. Yaşar Holding Yönetim Kurulu Başkanı Feyhan Kalpaklıoğlu ve İcra Kurulu Başkanı Hasan Denizkurdu, Viking Kağıt standını ziyaret ederek şirket yöneticilerinden fuarla ilgili bilgi aldı.

32. DYO Resim Yarışması

Yaşar Eğitim ve Kültür Vakfı tarafından iki yılda bir gerçekleştirilen DYO Resim Yarışmaları'nın bu yıl 32.'si düzenlenecek. Türkiye'de yapılan ilk kurumsal resim yarışması olan DYO Resim Yarışması için 31 Temmuz 2006 tarihine kadar eser kabul edilecek. Yarışmaya katılan eserler arasında pentür dalında dört eser, özgün baskı dalında ise bir esere başarı ödülü verilecek. Ödüller ve sergilenmeye değer bulunan eserler Eylül ayında Prof. Zahit Büyükişleyen, Prof. Neşe Erdok, Prof. Adem Genç, Yalçın Gökçebağ, Haşim Nur Gürel, Prof. Fevzi Karakoç, Prof. Kaya Özsezgin'den oluşan seçici kurul tarafından belirlenecek.

32. DYO Resim Yarışması'nda ödül alan ve sergilenmeye değer bulunan eserler İstanbul, Ankara, İzmir, Eskişehir, Hatay, Trabzon, Samsun ve Van'da sanatseverlerin beğenisine sunulacak.

Selçuk Yaşar Sanat Galerisi'nde Fevzi Karakoç, Kâinat Barkan Pajonk Sergisi

Osmanlı minyatürlerinden esinlenen ressam Fevzi Karakoç, yapıtlarındaki at ve atlı figürleriyle tanınıyor; renk lekelerini, bu imgenin ritmik kurgusunu destekleyecek biçimde kullanıyor. Karakoç, 1979 Salzburg Şehri Onur Ödülü, 1981 ve 1983'te devlet resim heykel sergilerinde Başarı Ödülü, ayrıca 1983'te Viking Kağıt Baskı Resim Ödülü aldı. Figürü temel aldığı özgün baskılarıyla da tanınan ressam, bugüne kadar pek çok kişisel ve karma sergi açtı.

Yurtiçinde ve dışında bugüne kadar 600'ün üstünde karma sergi açan ressam Kainat Barkan Pajonk, 10 yıl aradan sonra Egeli sanatseverlerle buluştu.

Tablolarında yüzeyle derinlik arasındaki majiktan ve leke bağlantıları üzerinde duran ve yöre peysajına bu bağlantılar açısından yaklaşan sanatçı, sanat yaşamı boyunca yurtiçi ve dışında 600'ün üzerinde karma sergi açtı ve devlet resim heykel sergilerine iştirak etti.

In business life women should be supported

We have celebrated International Women's Day recently. I do not give any credit to the comparison of woman and man in business life. But I want to stress on this subject in order to support women coming to top positions they deserve and to crank up production with the creative, entrepreneur characteristics of women. Although statistics are not so well, providing cultural development, raising the educational level of young population and especially women by the help of constitutional reforms in the adaptation period to EU are essential long term investments.

I deeply believe that for participatory cultural development, our women should participate in politics and decision making processes of production and service economy. Today in EU this subject is also on the agenda. Finally an institution which will be founded to generate solutions is a clear indicator of the importance of this subject. The only aim is not to make woman and man equal but to make EU more competitive also.

Women taking part in active work life is a subject to be emphasized under the topic of "equal opportunities" in EU labor policy. Applications like flexible work hours are solutions for women getting involved in work life. This year, the equality of man and woman and the leader position of women in business life were the common topics of most sessions of The World Economic Forum held in Davos.

Today entrepreneur leaders and corporations are the ones to succeed. Entrepreneurship means dreaming,

turning dreams into projects and making projects real. Today Turkey is at the bottom of the list of OECD and European countries due to the low rate of woman entrepreneurs. Only 0.7% of 2-3 millions of working woman are entrepreneurs. We all know that woman entrepreneurs have some obstacles like reaching credit, using incentives.

The appropriate usage of woman potential in our country is very important. It is a social duty to introduce women to service economy and produce solutions likewise.

Problem solving, team work, project development are important skills that woman present in business life. Emotional intelligence, motivation to succeed, diligence, discipline and most important of all, the skill to balance family and business life are very important. To me women's ability to foresee is an important advantage in the sense of efficiency, creativity, productivity...

Our young population affords a high potential. This makes it obligatory to educate our children in international standards. Our women taking part in business life in entrepreneur, leader positions will be an important contribution to economy.

I wish the wealthy change in spring and nature will bring a future full of opportunities for our country and our young generation.

May your days be healthy and happy.

Feyhan KALPAKLIOĞLU
Chairman of the Board

I love love

Nermin Bezmen is on top of the lists with her last book "Sir". Her first book was printed in 1991. It was a poetry book named "Uyandıran Aşk" which was followed by "Kurt Seyt & Shura", "Kurt Seyt & Murka", "Mengene Göçmenleri" and the others. Before her literature life Bezmen worked long in the industrial area. But she was always fond of art; she painted, she made thumbnail drawings, made decorations... But as she stated, after 40 in a flurry to be permanent, she concentrated in the area where she was most productive. And this was literature. Actually she was initiated to write by clouds. One day while she was drawing, a beautiful wisp of clouds was passing by the Bosphorus. But before she drew them, a strong wind dragged the clouds. This experience made her cry and inspired a few nice lines in her mind.

With Bezmen we talked about her literary life: "To me writing is equal to breathing. It is my hobby, my work and my life style. It fulfills my life; and it has a feedback like the appreciation of readers which is the most satisfying of all. Consequently writing satisfies my ego

marvelously. I never worried if I am to be appreciated or not when I began writing a novel or a story. If the story in my mind fits with my heroes, that is fine with me. I never think about the currency of the subject. When I go on a journey of writing without any hesitation, I always get positive results. I believe so much in my story and characters and this reflects on writing. In any of my books, I never address a certain group, gender or religion. I like to write like we live. Around the heroes of my books, there are people from all groups. And in this diversity, readers find themselves or anyone they know. Although my last book is fictional, it reflects the colors of a certain period with authentic names and events. My readers meet cheery hints of history, archeology and psychology. Besides I have a worry to provoke people to love. I believe that I am good at writing about love since I am in with love. I guess that love is effective in living life in joy. I am trying to impose readers' feelings like love. By love I don't mean the thing between man and woman only. I mean a loving life. If you love life, then you feel faithfulness to the other elements of life."

"They trust me without hesitation"

Commercial is the art of making people think and feel that one product is worth giving money than the other one. Publicists are white-collar workers who use their creativity. All compete with one another, attract the attention of the public and add a value to the brand they publicize. Serdar Eren'er is the first name that comes to mind when we talk about commercials. He has prepared several unforgettable advertising campaigns.

In Turkey television is watched approximately 3 hours 58 minutes a day. The companies, which take advantage of this, have their commercials broadcasted consecutively. He states that Turkey is a commercial paradise where people are yet to be bored of seeing commercials, and Turkish people are curious about commercials.

Eren'er does not consider commercials created in Turkey to be authentic neither with their qualities nor with their creativity level. He thinks 99% of all the commercials prepared both throughout the world and in Turkey, paying no attention to details. "When you are visiting another country, all the commercials you see at the hotel lobby are worse than one another, because, the commercials are not expected to add a specific value to a product. This is especially caused by the relations of publicists with their clients. Also, the publicists are neither brilliant nor they love their professions. First of all a publicist must have marketing skills. Eren'er states the characteristics to be a good publicist as: "It is a natural competence, but of course it does

not help only by itself in commercials, as it would not in any other profession. We must add more onto those skills. Secondly, we must always inquire how a better commercial could be and never settle for less." Expressing that a publicist must have an endless curiosity, Eren'er has started working as a publicist, as a coincidence. He has started working in this sector in 1985 to make money, after one of his friend's recommendation. And in his first month, he was in love with this profession. Eren'er says that, there is essay writing, picture taking, drawing, music and the effort to understand life in commercials. He adds "I do not think I could do any other job. I would be really bored. While I am doing this as a job, I can get carried away to draw each frame of a commercial with pastels."

"Turkey needs the touch of a woman"

We spoke to the columnist in Hürriyet, Gila Benmayor about her impressions of the 36th World Economic Forum organized between January 25-29 in Davos, and also the place of Turkey in the world and being a woman in Turkey. Benmayor has been joining the forum nearly for 8 years. She says that the point of view towards Turkey is positive; however, a prejudiced stance dominates as Turkey is not extensively known by the world. Benmayor claims that Turkey is not aware of its potential.

Benmayor underlined that the Davos talks are crucial to be able to follow the global agenda and have ideas about what can happen in a year. She stated that seeing people come together to help is one of the things that influenced her the most. She claims that Turkey is a closed box, as a reporter the developments in the world can only be followed by going to forums such as Davos. According to Benmayor, Turkey should be more effective in the world's agenda. Benmayor stated that the women's organizations play an active role for the problems of women and they create great work.

She said that the women spread out in the wide geography of Turkey have various problems. According to Benmayor, "The honor killings in the East are major problems for women. The women in the West should grasp the importance of these problems and must show interest in them."

Benmayor thinks that the biggest problem in Turkey is education and coordination that is missing everywhere. She believes that the political problems will be solved sooner or later and urges that solutions for the problem of education should be vitalized while Turkey should be presented to the world with the right methods and in a coordinated fashion. "Many different agents work for the publicity of Turkey and there is not a certain path. Thus, we have not been successful in presenting Turkey. Once this is managed, the prejudiced approach towards Turkey will be over and many problems will be solved immediately. There is an incredible disorganization in Turkey. Somebody should deal with this. Perhaps a woman's touch is needed for Turkey. A wise lady president is needed to put the place in order."

“Made in Turkey”

In the 1980's the commercial structure in Turkey did not include the export culture. The number of qualified workers was few. In the last 20 years crucial experiences were gained about the export culture. The greatest contribution in the formation of this culture was made by the apparel and the textile sectors. As the sector turned to be more integrated in the global market, it slowly lost its subcontractor image. Turkish brands reach overseas, Turkish designers are known by the world, the fashion shows that they organize for the world fashion weeks are covered widely in the local and global media. It is not surprising anymore to find any Turkish brand abroad. Although everything seems alright, there is a long way to go. According to the Orka Group Chairman of the Board of Directors Süleyman Orakçioğlu, the “Made in Turkey” label is a motive to prefer buying; however, unfortunately we are not aware of our value.

Orakçioğlu, who emphasizes that Turkey's textile sector has a different position than China, says “Many brands in Europe does not have production in their own countries, and they see Turkey as the nearest country that can perform the highest quality production.” Orakçioğlu underlined that one should focus on the developing countries and indicated that the 25% increase in our exports to the Mediterranean countries is multiple of our general increase in exports.

Damat, Tween and ADV are among the most known brand names abroad. The brands that the Orka Group Chairman of the Board of Directors Süleyman Orakçioğlu

lu created are currently sold in 21 countries. Orakçioğlu points out that 10 years ago it was a big disadvantage to compete in the global market as a Turkish brand and although there were many negativities, he mentions that they got a good value for their struggle. Today's objective is to become a global brand. Orakçioğlu expresses that they showed technical efforts to establish the system. He chose 2005 as the investment year. After the agreement with the famous designer of Miu Miu and Prada, David Bradshaw, they started preparing the brands for 2007. Orakçioğlu says that while they are making arrangements to become a global brand, they also work for improving the sector. The greatest dream of the President of Istanbul Apparel and Confection Exporters Association and the Vice Chairman of the Exporters Board Orakçioğlu is to become a global brand as a firm and Istanbul to become the capital of fashion.

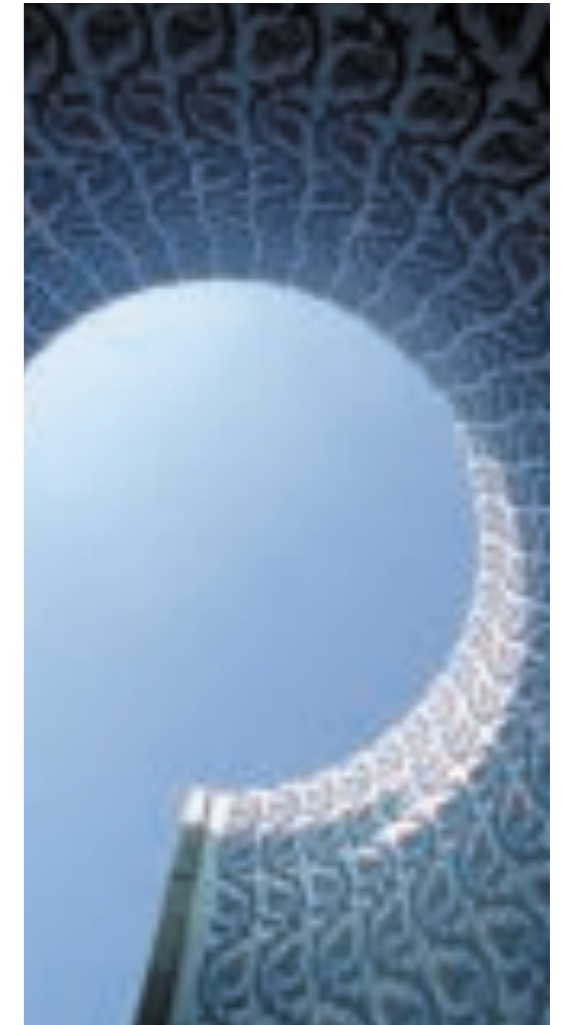
Calm, but not timorous and indistinct

Architecture is one of the mostly spoken matters. Because wherever we look, we come across a new living or shopping center construction. Sometimes these centers; which are preserved with special security systems in the city of İstanbul where security is a major problem, as places where sterile lives are experienced are envied. Sometimes the question “What is the limit?” revolves in the mind. The thing that we always do is to look at the gigantic signboard to see who the architect is. These are usually foreign names, but it's alright...The Turkish architecture and Turkish architects are the successors of a great legacy. We speak to our guest Han Tümertekin at length on these pages about this issue.

Tümertekin is a Turkish architect who undersigned various projects in the world and in Turkey. A monument in Tokyo, Çatalhöyük Museum, turning the Silaharağa Power Plant into a museum, head office of a bank in Amsterdam, the restoration of a 100 year building in Taksim-Tünel, a 150 residence accommodation in Kemerburgaz... Those are some of the projects Tümertekin carried out. He says that he has a calm style and goes on: “I do not have different attitudes as an architect, a family man, and a middle aged man. When you have integrity, your architecture also develops.” Tümertekin who conducts work in various fields underlines that his simplistic style brings out functional places. He emphasizes that he gives importance to sincerity in design. For instance, when he designs an accommodation near the woods, he tries to establish the houses of people who continue their urban life, live in the city and can see the woods only when they come back home. He does not build these as woodsman

houses and then try to place holding managers. Because he thinks that projects that reflect fake lives are not sincere. Tümertekin conducts his projects with his team of 10. The project that he enjoyed the most and that made him excited the most is the Çatalhöyük Museum. What makes this different for him is that this project was not realized, but always had the potential to be completed. The excavations in the area will last for 20 more years. Tümertekin states that the project needs a sponsor and says that “This is the only project that I created a place without a building. Establishing a place by digging is very exciting.”

Tümertekin underlines that even though a major part of the world's architecture heritage is in Turkey, there is not a qualified Turkish architecture identity. He criticizes that the greater projects are performed by Western architects. “Working with Westerners seems favorable for entrepreneurs. However, the ones that worked on such projects, were from ordinary architecture offices. They do not use any creativity and yet as an insult, they claim that they build buildings that are compatible with the Turkish architecture.”

“We are anywhere, wherever the people are”

There is a transformation in every field, from furniture to accessories, technology to design, in a way we are not used to. Everybody tries to produce the newest and the most different. Think about the furniture that we use in the places that we spend most of our time in, our houses and our offices... It is possible to see a newer design even before the one we have gets old. Assertive colors such as orange, purple and fuchsia are used rather frequently today compared to past. Different designs such as comfortable, stylish, and distinct armchairs that take the shape of the body when sat on, are created. The design firm B&T Design aims to follow this trend by various designs of furniture it produces.

B&T Design was founded by Bahar and Talip Aysan 13 years ago. They produce tables, chairs and single sofas. The designs are sold in 50 countries including Turkey, along with the famous world brands. The sales in Turkey are made in the four showrooms. The firm won “Best Golden Design” award with their sofa designs in Singapour at 2004. The designs of the firm are used in

houses, cafes, restaurants and hotels. Bahar Aysan, who is in charge of sales and brand management says, “Wherever the people are, there is always a table, a chair and a sofa. We as B&T Design are anywhere, wherever the people are.” She expresses that they desire to create designs that make people smile and the designs are formed for fulfilling needs.

When we ask Aysan how they can fulfill the taste of consumers that are from very different cultures, she says that they compete with their own designs, sell to USA and China, and adds, “The most important thing is to make a difference. The most frequent questions asked to us are: ‘How do you create designs considering geographical and human differences?’, Do you create different designs for different people?’ We do not create special designs for every single person. The thing is to be successful with a collection.” Aysan claims that the colors should be balanced to create a tranquil environment in home offices, it is not good to use extremely soft colors together and a place that is white from top to bottom will create perceptual problems.

Veteran Historian or Last Pencil

Cemal Kutay is one of the most known and oldest historians of our country. Kutay dedicated years of his life to write books about Turkish history and to shed light on poorly known events. Even though his education was not on history, he was always exceptional as he had an immense accumulation of knowledge and he eyewitnessed many historical events.

Kutay was born in 1909 in Konya. He lost his father when he was 13, and started working in the Babalık newspaper during holidays to give material support to the household. Between 1929 and 1939, Kutay started working in Atatürk's newspaper Hakimiyet-i Milliye.

After he quit working there, he became one of the founders of Yeni Anadolu, a colored newspaper of 8 pages in Konya. He then came to Istanbul and established a printing house named Güneş, with the eldest son of Celal Bayar, Refi Bayar.

They published Halk newspaper for two years. Between 1944 and 1951, he published Millet and Hakka

Doğru magazines. He quit active journalism along with his works in Tercüman. In his 97 year life, Kutay wrote 187 books. One of these books is 12 thousand pages, 20 volumes.

He wrote numerous books about Atatürk. In one of them, at the 50th anniversary of Atatürk's death, he compared those days with 50 years in the future. Another book of him asks “What would happen if Atatürk was alive today?”

Some of his books were translated to other languages. He has an extensive archive even though there was a fire in his house in 1987, which he believes to be intentional. Once in a TV program, he said the following for his typewriter that accompanied him for years: “I had an Erika. My typewriter. I state this with sincerity. If our religion would permit, I would like to be buried with that. Because I consider my Erika as my best friend, which served me with faithfulness, supported me, and never complained that she is tired for a single day, and I still remember it with gratitude.”

From the world of wine to Turkey

Wine is a symbol of romanticism. Every bottle of wine with different aroma and scent brings an amiable enthusiasm by itself. In the course of time this feeling transforms into passion and you find yourself in the vivid world of degustators, wine producers and sommeliers.

Wine culture is quite recent in Turkey. Yet our meeting with wine dates back long. In the Ottoman Empire Non-Muslims were allowed to produce wine. Also Turkish people were drinking wine secretly in the taverns. According to an investigator to Felipe II, the King of Spain, the taverns of Ottoman Empire were nice and cheap. "In the taverns we were bombarded by questions. They were asking 'White or red, Kandiye or Gelibolu?' and after our reply another question was coming: 'How old would you prefer?'. This was too much even for our Palaces." Today, these questions are beginning to be asked again in our restaurants. Sommeliers help customers with their choice of wine. Thus wine and food harmony is provided.

Sunset is separated from many restaurants by its valuable wine cellars and sommeliers. Alain Würsching helps the preparation of wine cellar and teaches how to be a sommelier. We asked Würsching what a sommelier does. "A sommelier is a person responsible of the choice and purchase of wine, preparation of wine menu and the cellar. A sommelier gives information to customers about the type of wine that will go best with their food. The key words for a sommelier are; wine knowledge, wine taste, food and wine harmony. Sommeliers must recognize their own countries' wine as well as the other countries'. A customer enjoys food as long as it is

in tune with wine. Sea food, fish and salad are good with white wine whereas meat is good with the red one. But wine choice also depends on how the food is cooked. I suggest Sauvignon and Narince wines with grilled fish. If fish is cooked with cream, I suggest wine with low acidity rate, like Chardonnay. The heat of wine is very important; red wine should be around 16-18 degrees. It can be colder during summer".

Then we inquired the future of Turkish wine and Würsching answered: "There are lots of law codes about wine in France. Turkey is obliged to make laws about wine, too. For example in France, cyclamates, chemical contents are forbidden. Yet in many countries wines with banana, apple, strawberry aromas are produced. May be this is why French wines are expensive. Rules set the quality of wines and protect both the producer and the consumer. If Turkish government behaves corroborative and Turkish wines are exported, I guess it will be a successful step. You have good grapes but nobody is aware of Turkish wines."

I will beat whoever calls me "She has no knowledge of football"

Sevin Okyay is one of those very talented people. We had a conversation on developments in various areas with Okyay, who has undersigned many columns about movies, jazz, literature and football. Sevin Okyay, graduate of Arnavutköy American College, works as a translator since 1963. Okyay has translated classics like George Orwell, J. D. Salinger and the whole series of Harry Potter except the first book. She says "If you live up only by translating, there will be some savings only if you can withstand for about six months, and at that time some of the books you translated started selling some. Translating a book like Harry Potter and earning money immediately is something a translator would experience once in a life time."

Okyay is a journalist since 1976. She is mostly known about her movie critics. Okyay also continues to author columns about jazz, sports and literature in many newspapers and magazines.

Okyay states that she is interested in various fields of sports. While she writes about her impressions about Beşiktaş football team in Radikal Newspaper, she also writes articles about sports like Sumo, which is neg-

lected in our country but is within her wide scope.

Okyay, whom we had a conversation with after the Academy Awards, expressed that this year's night was pretty boring due to very predictable results, and she was only able to enjoy some of the awards that she could not correctly estimate.

Okyay, who is the author of books like İlk Romanım, 120 Filmde Seyrialem, Çiçek Dürbünü and Gol Atan Kaleye, states that many people are not even aware that she authors books. However, she is annoyed with all those marketing tools including billboards, posters, and promotion campaigns, and adds: "I don't like the way literature is marketed today. Managers in literature sound weird to me. Literature must be free from those and excluded. Promotion campaigns and gossip just made to support the book seem wrong to me."

She adds "Some suppose I have graduated from three universities and speak 5 foreign languages. I only speak English and I am a high school graduate." We had an extensive conversation with Okyay covering subjects from Oscar to Sumo, and Harry Potter to Beşiktaş.